

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUK KİTAPLARINDA BABALIĞIN
TEMSİLİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Buse Banu GÜL

1412010033

Anabilim Dalı: Temel Eğitim

Program: Okul Öncesi Eğitimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sevcan YAĞAN

Haziran, 2024

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUK KİTAPLARINDA BABALIĞIN
TEMSİLİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Buse Banu GÜL

1412010033

Anabilim Dalı: Temel Eğitim

Program: Okul Öncesi Eğitimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sevcan YAĞAN

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Sevcan YAĞAN
Doç. Dr. Erhan ALABAY (Sağlık Bilimleri Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Işıl TAŞ (Biruni Üniversitesi)

Haziran, 2024

İTHAF

Bu çalışmamı yaşamımın her anında olan anneme ithaf ediyorum...

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimden bu yana öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, bilgi birikimini her zaman aktarmak için çabalayan tanıdığım en iyi akademisyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Sevcan YAĞAN'a bana olan güveni, her koşulda arkamda olduğunu hissettirdiği, beni tüm master sürecimde yüreklendirdiği, emeği olduğu kadar sevgisini de esirgemediği için teşekkür ederim. Değerli jüri üyelerim Doç. Dr. Erhan ALABAY ve Dr. Öğr. Üyesi Işıl TAŞ hocalarıma görüşleri için minnettarım.

Hayatımın her anında hem annelik hem babalık yaparak beni yetiştiren, iyi bir eğitim almam için bana tüm kapıları aralayan, sevgisi, güvenini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen annem Canan Naz KÖSEOĞLU'na teşekkür ederim.

Çıktığım her yolda benimle birlikte yürüyen, beni her zaman cesaretlendiren, sevgisi ve sabrı ile güç veren, motivasyon kaynağım eşim Ufuk Can GÜL'e teşekkür ederim.

Her yeni başlangıçta bana umut olan, motivasyonumu kaybetme fırsatı vermeyen, hayatıma anlam ve renk katan canım kardeşim Gamze ERÖZ'e, çıktığım her yolu başarıyla geçeceğime inanan ailemizin en özel insanı Ecem KÜÇÜKARDA'ya ve üniversiteden beri beni her koşulda destekleyen, tez sürecimde de yardımlarını esirgemeyen Yasemin SUCUOĞLU'na sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca tez yazma süreci boyunca patisini ve getirdiği şansını üzerimden eksik etmeyen ayrılmaz dostum Sakız'a teşekkür ederim.

Yaşamın her alanında eşitliğin sağlanması için çalışan, okuyan ve üreten bireyler yetiştirebilmek umudu ile...

Buse Banu GÜL

İÇİNDEKİLER

İTHAF	i
TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLOLAR LİSTESİ.....	iv
GÖRSEL LİSTESİ.....	v
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	10
2.1. Okul Öncesi Dönemde Çocuk Gelişiminde Kitapların Yeri.....	10
2.1.1. Resimli Çocuk Kitabı Türleri	16
2.1.1.1. Okul Öncesi Dönemi Çocuk Kitapları	16
2.1.1.2. Okumaya Başlama Dönemi Kitapları.....	16
2.1.1.3. Yazısız Resimli Çocuk Kitapları.....	16
2.1.1.4. Resimli Öykü Kitapları	16
2.1.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Çocuk Gelişimi İle İlişkisi	16
2.2. Baba ve Çocuk İlişkisi	19
2.2.1. Babalık Kavramı ve Babalık Rolü.....	22
2.2.2. Geleneksel ve Değişen Babalık Rolü	24
2.2.3. Babanın Çocuk Gelişiminde Çocuğa Katkıları.....	26
2.2.3.1. Bilişsel Gelişim Alanına Babanın Etkisi	26
2.2.3.2. Dil Gelişim Alanına Babanın Etkisi	26
2.2.3.3. Sosyal Duygusal Gelişim Alanına Babanın Etkisi.....	30
2.2.3.4. Kişilik Gelişimine Babanın Katkısı	32
2.2.3.5. Cinsel Gelişim Alanına Babanın Etkisi.....	33

2.2.3.6. Fiziksel Gelişim Alanına Babanın Etkisi	34
2.2.4. Babalık Rol Kuramları.....	35
2.2.4.1. Baba Katılım Tipolojisi.....	35
2.2.4.2. Psikososyal Gelişim Kuramı ve Evreleri	36
2.2.4.3. Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı.....	38
2.2.4.4. Bowlby'nin Bağlanma Kuramı.....	38
2.2.4.5. Sosyal Kimlik Kuramı.....	39
2.2.4.6. Sosyal Sermaye Kuramı.....	39
2.2.5. Geçmişten Günümüze Babalığın Tarihsel Süreci	40
2.2.6. Çocuk Kitaplarında Aile	43
2.3. Babalığın Çocuk Kitaplarında Değişen Rolü	46
2.3.1. Babalığın Toplumsal İnşası.....	48
2.3.2. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Kuramlar	50
2.3.2.1. Psikanalitik Yaklaşım.....	50
2.3.2.2. Sosyal Rol Kuramı	51
2.3.2.3. Sosyal Öğrenme Kuramı	52
2.3.2.4. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	52
2.3.2.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	53
2.4. İlgili Literatür	55
2.4.1. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Yapılan Çalışmalar	55
2.4.2. Resimli Çocuk Kitapları ile İlgili Yapılan Çalışmalar	59
3. YÖNTEM	67
3.1. Araştırmanın Modeli.....	67
3.2. Çalışma Grubu.....	67
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	73
4. BULGULAR.....	75
TARTIŞMA	113
SONUÇ	113
ÖNERİLER.....	121
KAYNAKÇA	122
EKLER.....	147
EK1: Araştırma Kapsamında İncelenen Kitap Listesi.....	147
EK2: Tez Öneri Bildirim Formu	150
EK3: Etik Kurul İzin Belgesi	147
EK4: Veri Toplama Aracı	147
EK5: Danışman Onay Yazısı.....	147

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Kitapların künye bilgileri.....	68
Tablo 4.1. Babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	76
Tablo 4.2. Babanın iç ve dış mekanda konumlandırılmasına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	82
Tablo 4.3. Babanın eylem dağılımına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	87
Tablo 4.4. Babanın kişisel ve duygusal özelliklerine ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	93
Tablo 4.5. Babanın çocuğu ile ilişkisine ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	99
Tablo 4.6. Babanın mesleğine ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	105
Tablo 4.7. Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.....	109

GÖRSEL LİSTESİ

Resim 1 Atakan Marangoz Olmak İstiyor	77
Resim 2 Benim Babam	78
Resim 3 Babam Yanımdayken	79
Resim 4 Hadi Oynayalım	79
Resim 5 Neden Her İstedğim Olmuyor	80
Resim 6 Elif Hastalandı	81
Resim 7 Babam Yanımdayken	83
Resim 8 Babamın Battaniyesi	83
Resim 9 Süper Çocuk	84
Resim 10 Hadi Oynayalım	85
Resim 11 Benim Babam	86
Resim 12 Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım	88
Resim 13 Babam Yanımdayken	88
Resim 14 Sırası Mı Şimdi	90
Resim 15 Benim Babam	90
Resim 16 Kumda Saklanan Oyun	91
Resim 17 Babamın Sandviçi	92
Resim 18 Benim Babam Kötü Örnek	94
Resim 19 Ailemin Soyağacı	94
Resim 20 Balkabağıgiller	95
Resim 21 Söz Vermiştin Anne	96
Resim 22 Çok Sinirliyim	97
Resim 23 Babam Yanımdayken	100
Resim 24 Baba İle Bir Gün	100
Resim 25 Filim Uyumak İstemiyor	101
Resim 26 Minik Elif Kitaplarımı Keşfediyor	102
Resim 27 Elif Babasına Yardım Ediyor	103
Resim 28 Sırası Mı Şimdi	106
Resim 29 Benim Babam Kötü Örnek	106
Resim 30 Benim Babam Kötü Örnek	107
Resim 31 Babamın Battaniyesi	107
Resim 32 Sırası Mı Şimdi	110
Resim 33 Benim Babam	110
Resim 34 Cingöz'ün Kardeşi Oluyor	111
Resim 35 Filim Uyumak Bilmiyor	112
Resim 36 Filim Uyumak Bilmiyor	113

SİMGELER ve KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

UNICEF: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu

AÇEV: Anne Çocuk Eğitim Vakfı

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUK KİTAPLARINDA BABALIĞIN TEMSİLİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ

Buse Banu GÜL

Bu araştırmanın amacı, en çok satan okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesidir. Okul öncesi dönem çocukları için en çok satan çocuk kitapları seçilerek, kitapların babalık rolünü sunuş biçimlerinde dilsel ve dil dışı öğeler incelenerek elde edilen veriler paylaşılmıştır. Dilsel ve dil dışı öğelerin incelenmesinin sonucunda okul öncesi resimli çocuk kitaplarına baba karakterinin nasıl yansıtıldığına, babanın mekansal analizi, eylem dağılımı, ebeveynlik rolünün nasıl ele alındığı incelenmiştir.

Çalışma nitel araştırma modellerinden temel nitel araştırma modeli ile desenlenmiştir. Çalışmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “doküman inceleme formu” veri toplama aracı ile incelenmiş olup 2018-2023 yılları arasında yayınlanan en çok satan kitaplar listesinden 70 resimli çocuk kitabı ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Okul öncesi döneme ait resimli çocuk kitaplarında dilsel ve dil dışı öğeler bağlamında babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelendiği bu çalışmada, incelenen çocuk kitaplarında babaların çocuklarına ilgi ve yakınlık gösterdiği; çocuğu ile oyun oynayıp iletişim kurduğu; ev içi görev ve sorumluluklarda yer aldığı ancak çocuklarının sağlık, okul durumu ve temel bakıma ilişkin eşitlikçi bir sorumluluğun yeterince yansıtılmadığı tespit edilmiştir. Öte yandan, geleneksel olarak otorite figürü olarak bilinen babanın, bu geleneksellikten uzaklaşarak, eğlenceli ve oyunbaz yönlerinin daha çok tasvir edildiği, çocuğunun uyku saatinde ona eşlik ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bulgular göz önüne alındığında, çocuk kitaplarında yıllar içerisinde babalığın temsilinde ciddi değişiklikler olduğu; babalığın geleneksel rolünden uzaklaşarak daha eşitlikçi bir bakış açısıyla tanımlandığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi dönem, resimli çocuk kitapları, baba, babalık, toplumsal cinsiyet, dil dışı öğeler, dilsel öğeler.

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF THE REPRESENTATION OF FATHERHOOD IN PRESCHOOL CHILDREN'S LITERATURE FROM A GENDER PERSPECTIVE

Buse Banu GÜL

This research aim to investigate the portrayal of fatherhood within the most widely circulated preschool picture books, with a focus on gender roles. A curated selection of popular preschool literature has been examined, with analysis centered on both verbal and non-verbal factors shaping the depiction of fatherhood. Through this investigation, the representation of father figures in preschool picture books, including spatial, the distribution of duties, and the treatment of parental responsibilities in relation to gender constructs, has been analyzed. The study is designed with the basic qualitative research model, which is one of the qualitative research methodologies. Data for this inquiry were gathered using a specialized tool called "Document Review Form, which was developed by the researcher, with scrutiny applied to 70 illustrated children's books from bestselling lists spanning the years 2018 to 2023.

In this study, which examines the representation of fatherhood in preschool picture books in terms of verbal and non-verbal factors; it was found that fathers in the analyzed children's books show interest and affection towards their children, play and communicate with them, and take part in domestic duties and responsibilities. However, it was found that equal sharing of responsibilities related to children's health, schooling, and basic care was not equitably reflected. On the other hand, it was found that the father, who is traditionally seen as an authority figure, has moved away from this tradition, that his fun and playful aspects are more strongly portrayed, and that he accompanies his child to bedtime. In view of all the results, it can be said that the representation of fatherhood in children's books has changed significantly over the years. Fatherhood has been defined from a more egalitarian perspective, moving away from its traditional role.

Key Words: Preschool period, illustrated children's books, father, fatherhood, gender roles, verbal and non-verbal factors.

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, sorularına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem çocuk gelişimi açısından önem arz eden ve gelişimin başlangıç noktası olarak kabul gören kritik bir dönemdir (MEB, 2013). Bu dönem hızlı değişim ve gelişim gösteren çocuğun kendisini fark etmesine, keşfetmesine ve geliştirmesine kapı aralayan gelişimsel bir dönemdir. Okul öncesi dönemde atılan her adım, yapılan her yatırım çocuğun karakterinin ve dış özelliklerinin gelişmesine olanak sağlayarak hayatlarına ışık tutmaktadır (Veziroğlu ve Gönen, 2012). Okul öncesi dönem çocukların dikkat, hafıza, sosyalleşme, paylaşma, dinleme, mizah ve okur yazarlık süreçlerinde, dil ve öz kontrol becerilerinde önemli adımların kaydedildiği gelişimsel açıdan hızlı değişimler yaşayarak öğrenme ortamlarını oluşturdukları bir dönemdir (Samur, 2018). Çocukların doğuştan gelen potansiyellerinin en üst seviyeye çıkabilmesi onlara sunulan çevre ve imkanlarla büyük ölçüde ilişkilidir. Çocuğa verilen fiziki ve sosyal çevre olanakları geleceğine zemin oluşturmaktadır (Oktay, 2004). Bu dönemde çocuğun bakımını üstlenen ebeveynlerin ve eğitimcilerin onlara sağladıkları eğitimle çocukların kendi kendilerine yetebilme, var olma becerilerinin temelleri atılır (Gönen ve Veziroğlu, 2012). Okul öncesi dönemde kitaplar, henüz yaşam deneyimi olmayan çocuklara düşünce gücü, dil becerileri ve hayal gücü kazandırarak, onları hayata hazırlamaya yardımcı olur. (Dirican, 2013). Çocuğun içine doğduğu dünyayı anlama, anlamlandırma sürecinde çocuk kitapları önemli bir rol üstlenmektedir. Kitaplar çocuklar için etkisi, yeri ve önemi büyük olan birer doğal öğrenme ortamı oluşturmaktadır (Rideout, Vanderwater ve Wartella, 2003).

Kitaplar çocukların değişen ve her geçen gün gelişen gelişim süreçlerinde onlara yaşam boyu eşlik etmektedir. ocuk edebiyatı, çocukların gelişimsel, bilişsel, sosyal ve öz bakım becerileri açısından sürece etki eden dil becerileri, kültürel aktarım, problem zme becerileri, değerler eğitimi, sosyal duygusal öğrenme gibi kazanımlarına fayda sağlayan araçlar olarak görülmektedir. Kitaplar çocuğu yaşamla tanıştıran, çocukların dış dünyaya açılan kapılarıdır (Kocabaş, 1999). Okul ncesi dönemde ocuk kitapları çocukların kelime hazinesini geliştirmesine, düşüncelerini genişletmesine, yaratıcı düşünme becerilerini zenginleştirilmesine ve kendilerini ifade edebilme biçimlerinin şekillenmesine olanak sağlarken öğrenilen bilgi, birikim ve becerileri somuttan soyuta götürebilme ihtiyacını karşılamaktadır. Kitap içerisinde yer alan ifadeler, karakterler ve semboller çocukların gerçek yaşam ile bütünleştirip somutlaştırmasını sağlarken öte yandan bilişsel gelişimlerine katkı sağlayarak yaşamlarını etkilemektedir (Karaca, 2015).

Kitapların konusu, resimleri, kahramanları, kullanılan dili ve dil dışı öğeleri çocuğu beslemesinin yanı sıra çocukları, duygusal ve bilişsel olarak ucu bucağı olmayan bir yolculuğa çıkartır. Bu yolculuklar sayesinde ocuk yaşamında kendisini fark edebilme, çevresini anlamlandırabilme ve dünyayı tanıyabilme fırsatı bulur. Bu dönemde ele alınan tüm kitaplar çocuğa görelilik ilkesi kapsamında ele alınmaktadır. ocuk edebiyatı ürünleri, çocuğa görelilik ilkesi ile sanatçının bakış açısı harmanlanarak ortaya konulmaktadır. Bu rnler çocuğa kendisini fark etmesini, kendisine değer vermesini, hayatta karşılaştığı ya da karşılaşabileceği olumlu olumsuz durumlar ile baş etmesini, yaşadığı problem durumlarına üzüm üretebilmesini, topluma yararlı bir birey olmasını, yaratıcı düşünebilmesini sağlamaktadır (Karaman Kepenekçi ve Aslan, 2011). Bu sayede çocuklar farklı bakış açıları geliştirerek, farkındalığı yüksek, kendilerine yeten ve kendi potansiyellerini bilen bireyler olarak yetişirler. (Sever, 2004). Kocabaş'a (1999) göre çocukların yaşamın ilk yıllarında deneyim kazanması, topluluk içerisinden sıyrılarak birey olarak var olabilmesi, olumlu akran ilişkilerinde bulunması, başarma duygusu ile kendisini güdülemesi, anı ve geleceği planlayabilmesi ve bir problem

durumu karşısında çözüm odaklı olabilmesini sağlamak çocuk kitaplarının en temel amaçları arasında yer almaktadır. Çocuk kitaplarının bir diğer amacı ise rol model olmaktır. Çocuk kitapları çocuğa anneliğin ve babalığın inşası, toplumsal cinsiyet rollerinin aktarılmasında rol model olmaktadır. Toplumsal kalıp yargılar dilinde anne; çocuğunu doğuran, bakan, besleyen, sevgi gösteren, evde çocuğunu büyütmekle yükümlü ebeveyn olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal kalıp yargıları dilinde baba ise; evine aş getiren, ailesini koruyan ve kollayan, ev içi ihtiyaçları karşılayan, otorite ve güç sahibi, evin direği, ailesinden sorumlu ebeveyn olarak tanımlanmıştır (Yavuzer, 2017). Bu tanımlarla birlikte gelenekselleşmiş toplumsal kalıp yargılar çerçevesinde kaleme alınarak yazılmış çocuk kitaplarında çocuk ile birlikte ev içerisinde resmedilen ilk karakter anne, baba ise ev dışında ikincil olarak resmedilen karakter olarak görülmüştür. Bu sebeple anneliğin ve babalığın toplum içerisinde nasıl algılandığı, değişen ve gelişen çerçevesinde bu sürecin çocuk kitaplarına nasıl yansıtıldığı belirlenmelidir (Rollas, 2017).

Çocuk, kitaplardan öğrendiği tüm bilgi ve becerileri hayatının tüm alanlarına sentezleyerek kullanabilmektedir. Örneğin bir çocuğun; görsel okuma yaptığı veya hikâyesini dinlediği resimli çocuk kitabından baba karakterinin erkeksi herhangi bir davranışı, söylemi, giyimi, ev içi veya dışı konumlandırılması ile babasını özdeşleştirebilir ve bir genellemeye varabilir. Başka bir örnek ise çocuğun okuduğu resimli çocuk kitabında babasının ev içerisinde konumlandırılmaması, ev işi yapmıyor veya yardımcı olmuyor olması gelecekte oluşturacağı baba profilini ev içerisinde görev ve sorumluluğu olmayan bir ebeveyn olarak kabul etmesini sağlayabilir. Geniş perspektiften bakıldığında çocuğa rol model olan kitaplar, çocuğun gelecekte kendisi için oluşturacağı ebeveynlik rolünü, eş seçimini, çocuk yetiştirme tutum ve tarzını etkilemektedir (Rollas, 2017). Çocuğa özdeşim ve öğrenme ortamı sunan resimli çocuk kitaplarında yansıtılacak babalık rolü, onların gerçek yaşamlarındaki roller açısından önem arz etmektedir. Kitap kahramanları ile özdeşim kuran çocuklar, kitap içerisinde gördükleri kadın ve erkek, anne ve baba karakterlerini kendilerine rol model alırlar. Bu nedenle kız ve erkek

çocuklarının kitaplardan gözlemedikleri veya dinledikleri anne, baba, kadın ve erkek rolü cinsel kimliklerinin inşa edilmesinde, gelişmesinde, cinsiyet kimliklerinin algılanmasında önemli rol oynamaktadır (Gönen, 1998). Çocuğun kız ve erkek cinsiyetini fark etmesi, cinsiyete ait özellikleri anlamlandırması ve benimsemesi, kalıp yargılardan uzak olması kadar, babalık ve ebeveynlik tutumlarını gözlemlemesi ve eşitlikçi, adil bir ortamda büyümesi de gelişimi için önem taşımaktadır (Kocabaş, 1999). Çocuk kitaplarında babanın yüceltilerek güçlü, baskın, bağımsız sunulması çocukların okul öncesi dönemden başlayarak erkeğe ve babalığa yönelik bakış açısını ve algısını yönlendirerek olumlu ya da olumsuz kalıp yargılar oluşmasını sağlamaktadır. Yazınsal ve görsel nitelikli çocuk kitaplarında babanın ev işi yapmaması, ev içi görevleri üstlenmemesi, anneye yardım etmemesi, çocuğun bakımını üstlenmemesi, sevgi cümleleri kullanmaması, kısacası kalıp yargılar çerçevesinde yansıtılması erkeğin toplumsal rollerinin bu biçimde olduğu düşüncesini çocuğa düşündürebilir. Bu sebeple resimli çocuk kitaplarının anne ve babalık rollerinin yanı sıra toplumsal roller açısından da kadına, erkeğe, anneye ve babaya eşit bir anlayış ile yaklaşması çocuk gelişimi açısından çok hassas ve önemli bir konudur (Yavuzer, 2000).

Çocuk kitaplarında doğru şekilde yansıtılan babalık temsilinin, toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi çocuk okurun babalığa yönelik algısını ve anlayışını soru sorarak, eleştirerek, irdeleyerek kabul etmesini ve öğrenmesini sağlayacaktır. Toplumsal kalıp yargılardan uzak bir ortam sunmak bu noktada çok önemlidir (Körükçü, 2012). Araştırmalar kapsamında resimli çocuk kitaplarında anneliğe dair çalışmalara rastlanmış, ancak resimli çocuk kitaplarında babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları kapsamında inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma okul öncesi çocuk kitaplarında babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada baba ve aile kavramını ele alan kitaplar incelenerek, babanın mekânsal analizi, eylem dağılımı ve ebeveynlik rolüne değinilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından sunuş biçimleri nasıldır?

1.3. Alt Problemler

Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında babanın;

- Çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı,
- İç ve dış mekânda konumlandırılması,
- Eylem dağılımı,
- Kişisel ve duygusal özellikleri,
- Çocuğu ile ilişkisi,
- Mesleği,
- Çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı nasıl sunulmuştur?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, en çok satan okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesidir. Okul öncesi resimli çocuk kitaplarında baba karakterinin nasıl yansıtıldığı, babanın mekansal analizi, eylem dağılımı ve ebeveynlik rolünün toplumsal cinsiyet rolleri açısından nasıl ele alındığı incelenmektedir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Çocuk kitapları, içinde yaşanan toplumların kültürel ve toplumsal değer yargılarını okuyuculara iletir. Çocuk kitaplarında yazar içinde yaşadığı ya da kabul ettiği toplumun değerleriyle beslenir ve bu değerleri kendi kalemi çerçevesinde olumlu veya olumsuz bir şekilde çocuk okurlarına sunar (Sever, 2004). Okul öncesi dönem, çocukların yaşamlarını inşa ettikleri, temellerini oluşturdukları kritik bir dönemdir. Bu dönemde onlara hitap eden kitaplar, çocuklara rol model olarak gerçek yaşamla özdeşim kurmalarına olanak sağlar (Yavuzer, 2011). Bu modeller çocuğun oluşturacağı kişiliğini inşa etmesine yardımcı olurken, sosyalleşmesini, olumlu akran ilişkisi kurmasını, dünyaya geldiği topluma, içinde bulunduğu kültüre daha iyi uyum

sağlamasını ve okul yaşamına kolay adapte olmasını sağlar (Dilek, 2012). Çocuklar bu dönemde kitaplar aracılığıyla ne, neden, nasıl, nerede, ne zaman, kim gibi kalıp soruları sormayı, sorgulamayı, eleştirel düşünmeyi, konuşulanı anlamlandırmayı, yerine ve zamanına uygun sorular sorabilmeyi, etkili iletişim kurabilmeyi öğrenirler (Tuğrul, 2002). Piaget'in bilişsel gelişim teorisine göre çocuklar on bir yaşından sonra soyut işlemler dönemine geçerek soyut düşünme, değişkenleri belirleyebilme, tümünden gelim- tüme varım gibi bilimsel yöntemle problem çözme becerilerini kazanabilmektedir (Körükçü, Kapıkıran & Aral, 2016). Toplumsal cinsiyet algısı, kişilerde doğumdan itibaren ilk önce içine doğduğu toplumda ve aile içerisinde oluşmaktadır. Aile içerisinde oluşan bu algı okul öncesi dönemde şekillenmeye devam etmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı; cinsiyet özellikleri, annelik ve babalık rolleri gibi erkekler ve kadınlar arasındaki sosyal farklılıkları içine alır. İçine alınan bu rollere bağlı olarak bireylerin toplumda var olma şekillerinin ve aile içerisindeki göreve ve sorumluluklarının oluşumuna etki etmektedir. Çocuk kitaplarının, kadınlar ve erkekler için oluşmuş kalıp yargıları çocuklara aktarmaması gerekmektedir. Çocuk kitaplarında baba karakterinin güç gerektiren işler yapıyor olması, bahçe işleri ile uğraşıyor olması, çocuğun özbakım ihtiyaçlarını gidermesinde destek sağlıyor olması çocuklara babanın toplumsal rollerini kalıp yargılar çerçevesinde yansıtmaktadır.

Erkek karakterini aslan, kaplan gibi hayvan karakterleri ile özdeşleştirmek bu hayvanlara özgü daha cesur, korkusuz, güçlü, baskın özellikleri erkeğe atfetmek; kadını ise kuş, kedi, ceylan gibi hayvanlara özgü niteliklerle betimlemek kadınların daha hassas, güçsüz, çekinik gibi özelliklerle çocuğa yansıtılmasına neden olabilir (Hering, Nickel 2007). Çocuk toplum içerisindeki rolünü önce ilk öğrenim ortamı olan ailesinden, daha sonra okul ve çevresinden edinmektedir. Çocuk, anne ve baba ebeveynlik rolünü ailesinden daha sonra çevresel faktörlerden sayılan çocuk kitapları ve filmlerdeki kahramanlardan öğrenir (Rottenberg, 2001). Çocuklar, kitaplarda yer alan karakterlerin özelliklerini inceledikçe ve okudukça kendileri ve hayatları ile bağdaştırırlar. Kitaplarda gördükleri anne, baba karakterlerini kendi ailesi ve içinde yaşadığı toplum da gördüğü anne, baba, erkek ve kadın karakterleriyle kıyaslamaya başlarlar (Hamilton

vd., 2006). Bu durum çocuğun günlük yaşantısında gördüğü ya da görmesi muhtemel olan durumlara kitaplarda rastlamasının ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır (Ciravoğlu, 2000). Bu da çocuğun nitelikli bir kitap gibi, niteliksiz bir kitap ile de özdeşim kurabileceğinin kanıtıdır. Bu nedenle okul öncesi dönem için hazırlanmış çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyete duyarlı olarak hazırlanması gerekmektedir (Webster, 2013). Resimli çocuk kitaplarında önemli olan neyin ya da hangi konunun iletildiği değil nasıl ve ne ölçüde iletildiğidir. Resimli çocuk kitapları, çocukların yaşamlarına tüm algılarının açık olduğu, en duyarlı ve en kritik dönemde yani okul öncesi dönemde girmektedir.

Bu araştırma okul öncesi dönem çocuk kitaplarında babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesini araştırmaktadır. Çalışmada babanın içerisinde yer aldığı kitaplar incelenerek, babanın mekansal analizi, eylem dağılımı, ebeveynlik rolü ele alınmıştır. Başka bir yönden çocuk kitaplarında dilsel ve dil dışı öğeler kapsamında baba figürünün toplumsal cinsiyet açısından çocuklara sunulmuş şekli büyük önem taşımaktadır (Yavuzer, 2011). Babalığın temsili ve toplumsal cinsiyet konusunda yapılmış ve yapılacak olan tüm araştırmalar, gelecek nesillerin babalığı benimseyişi ve toplumsal cinsiyet algılarının “eşit” olması yönünde katkı sağlayarak önem teşkil edeceği düşünülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma, incelenen 70 resimli çocuk kitabı ile sınırlıdır.
- Araştırma, 2018- 2023 yılları arasında D&R, İdefix ve Kitap Yurdu sitelerinde yayınlanan en çok satan kitaplar listesinde olması ile sınırlıdır.
- En çok satan kitaplar listesinin ulaşılabilir olması ile sınırlıdır.
- Araştırma, kullanılan doküman inceleme formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırmada çalışılan kitaplardan 30’u 2018 yılı, 5’i 2019 yılı, 10’u 2020 yılı, 10’u 2021 yılı, 5’i 2022 yılı, 10’u 2023 yılına aittir. Kitaplar 3- 6 yaş grubunu çocuklarına hitap etmektedir.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde çalışmada sıkça tekrarlanacak bazı ifadelerin tanımları açıklanmıştır.

Cinsiyet: Doğumda üreme organı, iç genital organlar, kromozomlar ve hormonlar incelenerek adlandırılan biyolojik cinsiyete verilen addır. Psikolojide bireyin kendini ait hissettiği, benimsediği cinsiyet olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyet belirlemek istenmesinin temel amacı yaşam boyunca cinsel kimlik ile eşleşecek bir cinsiyeti belirleyebilmektir (Akın ve Demirel, 2003).

Cinsiyet Roller: Kişinin benimsediği cinsiyetine bağlı olarak tutum ve davranışlarını yansıtan özelliklerdir. Biyolojik cinsiyete göre "kız" ya da "erkek" olma ile ilişkili dış görünüş, kişilik ve kalıp yargılarının tümüdür (Basow 2006).

Kalıp Yargı: Bireysel farklılıkların görülmesini engelleyen olumlu ya da olumsuz düşünce, tutum ve inançların tümüdür. Yaşanılan toplum, doğulan aile, yaş, fiziksel görünüm, sosyal statü gibi olgular kalıp yargıları oluşturmaktadır (Göregenli, 2012).

Karakter: Ana özelliktir. Bir bireyin ya da nesnenin kendine özgü olan, ona ait, onu yansıtan davranışlarıdır.

Toplumsal Cinsiyet: Kadın ve erkeklere yüklenen, onlardan beklenen sosyal farklılıkları ifade etmektedir. Biyolojik olarak cinsiyetin üzerine yapılandırılan toplumsal ve kültürel olarak kabul görmüş olumlu ya da olumsuz kadınlık ve erkeklik kalıpları olarak kabul görmektedir (Çiffiliz, 2018).

Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları: Toplumda cinsiyetler için kabul edilen tutum ve davranışların tümüdür. Cinsiyetler üzerine yapılan kalıp genelleştirmelerdir (Çiffiliz, 2018).

Baba: Bir anneye sperm vererek dünyaya çocuk gelmesinde rol oynayan erkeğe baba denir. Çocuğun olmasına etken olmuş erkektir (Şenol ve Erdem, 2017).

Dil Dışı: Dili oluşturan kelime, cümle ve metinlerin yanı sıra yer alan görsel materyallerin tümüne dil dışı öğeler denir (Kurtuluş, 2000).

Dilsel Öğeler: Kelime, cümle ya da daha büyük anlam birimlerini oluşturmak için biraraya gelen dilin temel bileşenleridir (Kıran, 1999).

Babalık Rolü: İçinde bulunduğu toplum tarafından şekillenen erkeğin, çocuğuna karşı üstlendiği görev ve sorumluluklar olarak nitelendirilmektedir (Şenol ve Erdem, 2017).

Erkeksi: Erkeğe dair özelliklerin kadına dair özelliklere göre daha baskın olduğu kişilere verilen sıfattır (Şenol ve Erdem, 2017).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Okul Öncesi Dönemde Çocuk Gelişiminde Kitapların Yeri

Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılmış, onların yaş ve gelişim düzeylerine uygun yazınsal bir edebi türdür (Schneider, 2016). Çocuk edebiyatı konusunda gerekli yetkinliklere sahip yetişkinlerin çocuklar için belli kurallar çerçevesinde özel olarak hazırladığı nitelikli görsel ve dilsel öğelerle zenginleştirilmiş edebiyat türü olarak tanımlanabilmektedir (Turla, 2016). Okul öncesi dönemde çocuklar, çevrelerinde gerçekleşen olumlu ve olumsuz birçok durumu çocuk edebiyatı ile deneyimlemektedir. Bu tanımlardan yola çıkarak çocuk edebiyatının en temel amacı çocuklara okuma alışkanlığı ve okuma sevgisi kazandırarak karşılaşacakları durumlara çözüm yolu üretmelerini sağlamaktır (Sever, 2013). Çocuk edebiyatı, çocuğun içine doğduğu dünyayı anlama, anlamlandırma ve farkına varma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Çocuk kitapları okul öncesi dönemden başlayarak çocuklar için zenginleştirilmiş bir dil çevresi oluşturan önemli araçlardan biridir (Sever, 2008). Russell'e göre çocuklarla ilgilenen yetişkinler, dilin edinilmesinde büyük rol oynamaktadır. Anne ve babalar çocuklarını anne karnından itibaren kimi zaman bilinçli kimi zaman bilinç dışı çocuk edebiyatı ile tanıştırlır. Çocuk edebiyatı okuma kültürünün oluşmasında, bireyin dili farketmesi ve öğrenmesinde önemli bir yere sahiptir. Okul öncesi dönemde çocuklara çocuk edebiyatını, kitap okuma farkındalığını ve sevgisini, kitap kültürünü kazandıran ilk edebi kitaplar resimli çocuk kitaplarıdır (Gönen, 2000). Çocuklara hitap eden resimli çocuk kitaplarının en büyük özelliği yazılarının az, resimlerinin büyük ve ilgi çekici büyüklükte olmasıdır. Bu dönem yazılan kitaplar okul öncesi dönem çocuklarının ilgi ve gelişimleri doğrultusunda hazırlanmış metinleri resmeder niteliktedir. Çocukların kitaplara karşı olan ilgileri, doğdukları andan itibaren ebeveynlerinin ya da birincil bakımını üstlenmiş kişilerin çocukları kitaplar ile ne derece biraraya getirdiği, maruz bıraktığı ve bu noktada kaliteli etkinlikler yaptığı ile bağlantılıdır (Tuğrul ve Feyman, 2006).

Kitaplar ile erken yaşta tanışmış çocukların ilerleyen dönemlerde nitelikli kitaplara karşı ilgi ve merakları daha da artmakta ve gelişmektedir. Ebeveynler, çocukları daha anne karnındayken onlara kitap okuyarak, doğduktan sonra ise kitap ile birebir temas etmelerini sağlayarak, dilsel ve dil dışı öğelere maruz bırakarak, sayfalarını değiştirmesini istemek gibi farklı şekillerde olanak vererek kitaplar ile çocukları tanıştırmalıdır. Kitaplar ile büyüyen çocukların gelişimleri uzun vadede olumlu yönde etkilenmektedir. Çocuklar kitapların içerisinde görsel olarak yer alan obje, nesne ve materyali on sekiz aylıktan itibaren işaret ederek gösterebilir, gösterdiği bu nesneyi yetişkin rehberliği ile isimlendirebilir ve nesne üzerine ebeveyni ile iletişim kurabilir (Turla, Ersoy ve Avcı, 2008). Görsel materyaller aracılığı ile dünyayı keşfederken, dil gelişimleri için de önemli bir adımı atmış olurlar (Sever, 2012). Çocukları anlamamanın, onlarla olumlu iletişim kurmanın, paylaşım yapmanın en doğal yolu kitaplardır. Kitaplar hem çocukları hem de ebeveynleri yönlendirici niteliktedir. Çocuklara doğdukları andan itibaren masal, öykü gibi yaş ve gelişimlerine uygun çocuk edebiyatından eserler okunarak dilin farklı kullanımlarıyla tanıştırmak gelişimleri için önemlidir (İpek Yükselen, 2013).

Erken çocukluk dönemi gelişimin en kritik ve en önemli olduğu, çocukların algılarının ve farkındalıklarının en açık olduğu öğrenmeye hazır oldukları dönemlerdir. Resimli çocuk kitapları dilsel ve dil dışı öğeler açısından çocukları bilişsel, sosyal duygusal ve diğer tüm gelişim alanları açısından bütünsel olarak uyarabilmektedir (Sever, 2008). Çocuklar bu dönemde gelişimleri gereği henüz okuma ve yazma bilmezler, ifade edici ve alıcı dilleri de henüz gelişim dönemindedir. Yetişkinlerin çocuklara kitaplarda yer alan metinleri işitsel olarak anlatması çocuklarında kitap içerisindeki görselleri takip etmelerine olanak sağlar. Bu yöntem, bilişsel ve duygusal gelişimlerini etkilerken aynı zamanda iki duyu organını da aynı anda harekete geçirerek öğrenme etkileşimini en üst seviyeye taşır. Resimli çocuk kitapları, çocuk ve kitabı okuyan yetişkin arasında aktif iletişim kurulması yönünde aracı olurken aynı zamanda çocuğun dış ve iç dünyayı anlamlandırmasına katkı sağlayarak hayal gücünü geliştirmesine fırsat verir (Sever, 2015).

Çocukların kitaplara karşı ilgi ve yönelimleri bu yaş döneminde aktif olarak başlamaktadır. Çocuklar kitapları dinlerken ya da incelerken hayal güçleri sayesinde kendilerini hikayenin içerisinde bularak karakterler ve aktarılan hikaye ile özdeşim kurabilirler. Bu noktada muhakeme becerilerini aktif şekilde kullanarak problem duruma çözümler üreterek bilişsel gelişimlerini destekleyecek etkileşimlerde bulunabilirler. Bu noktada somuttan soyut düşüncelerine olanak sağlamaktadır (Uyanık ve Güven 2006). Resimli çocuk kitaplarındaki görseller, metinleri destekleme ve hikayenin çocuklar tarafından daha rahat anlaşılması ve hayal edilmesi açısından yardımcı olmaktadır. Bu nedenle resimlerin çocukların ilgisini çekecek şekilde ele alınması, renklerinin çocuklara uygun tercih edilmesi, metni ve kitabı en iyi şekilde anlatacak, yorumlanabilecek ve en önemlisi çocukların hayal gücünü geliştirebilecek nitelikte olması önemlidir. Parlak, canlı renklerin tercih edilmesi çocukların kitabı inceleme ve okuma esnasında ilgisini sürekli kılacak ve bu sayede öğrenmeyi aktif tutacaktır. Resimli çocuk kitaplarında yaşları ve gelişim özellikleri dikkate alınarak kitabın dörtte birinin dilsel öğelere, dörtte üçünün ise dil dışı öğelere ayrılması gerekmektedir. Yazıların rahat görülebilmesi, ilgi çekmesi, okuma farkındalığı kazanmış çocuğun rahatlıkla okuyabilmesi için belli bir büyüklükte olması gerekmektedir (Aytekin, 2016).

Resimli çocuk kitaplarının çocukların dil gelişimine katkısı büyüktür. Bu noktada çocuklara bolca kitap okunmalı, kitap ile ilgili sorular sorarak sohbet etmeli, çocukların sıkça kitap incelemesi sağlanmalı, çocuklara kendi ilgileri doğrultusunda kitap seçmelerine olanak sağlanmalıdır. Yaş ve gelişim düzeyleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçilen kitaplar çocuklara kitap sevgisinin aşılmasında büyük önem taşımakta ve çocuğun okuma alışkanlığı kazanması açısından dikkat edilmesi gereken önemli unsurlardandır. Kitaplar ile erken yaşta tanışan çocuklar yaşamları boyunca edebiyata ve okuma kültürüne karşı ilgili ve meraklı olurlar. Kitaplar hayatlarında vazgeçilmez parçaları olur. Çocuklara hazırlanan kitaplar her zaman büyük bir titizlik ile hazırlanmalı, dikkat edilmesi gereken unsurlar ve öncelikler unutulmamalıdır (Körükçü, 2012).

Çocukların kitaplara karşı yönelimlerinin erken çocukluk döneminde başlamasının yanı sıra anne ve babaların da temel bilgi kaynağı kitaplardır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme noktasında ihtiyaç duydukları bilgi birikimi edindikleri, çocukları ile bağ kurmalarını sağlayan temel kaynak kitaplardır (Aytekin, 2016). Bu nedenle kitaplar sadece çocuklar için faydalı denemez. Tüm aile bireyleri için kitaplar vazgeçilmez parçadır. Ailelerin kitap okumanın önemi ve çocuk gelişimi üzerindeki yeri hakkında bilgi sahibi olmaları çocuklarını bilinçli yetiştirmelerine olanak sağlar. Bu bilinç ile yetişen çocukların farkındalıkları önemli derecede arttığı yapılan araştırmalar doğrultusunda söylenmektedir. Babaların ve annelerin okul öncesi dönemde kitap okumaya karşı olumlu yaklaşım benimsemeleri erken çocukluk döneminde karşılarına çıkacak olumsuzlukları en aza indirmelerinde katkı sağlayacaktır. Çocukları ile aralarında köprü kurmalarını destekleyecektir (İpek Yükselen, 2013). Erken çocukluk döneminde kitaplar çocukların okuma alışkanlığı kazanmasına, yaratıcılığını kuvvetlendirmesine, sosyal becerilerini yükseltmesine, empati duygusunu geliştirmesine, konsantre olma ve odaklanma becerisini arttırmasına problemlere karşı daha etkili olmasına yardımcı olur (Ural, 2015).

Kitaplar çocukları psikolojik ve çevresel streslerden de uzaklaştırarak bütünsel olarak fayda sağlar. Erken çocukluk döneminde yapılan araştırmalar incelendiğinde kitaplara daha fazla maruz kalan, okuyan, inceleyen, onlar ile iç içe büyüyen çocukların yaratıcılıklarının daha gelişmiş oldukları, farklı ve anlamlı bakış açılarına sahip oldukları, zeka testlerinde ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunarak hem okuma hemde matematiksel olarak anlamlı değişikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yükselen, 2013). Çocuk kitapları eğitim programlarını destekleyici, yaşam ile ilişkilendirme yapabilecekleri gerçeklikte, duygu düşünce, hayal gücü, bilgi ve kültürlerini genişletecek şekilde, içinde yaşadığı çevreyi anlamlandıracağı tanıyacağı bütünselleştireceği, eleştiri yeteneğini geliştireceği özelliklerde olmalıdır. Ayrıca okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağı şekilde olmalıdır (Körükçü, 2012).

2.1.1. Resimli Çocuk Kitabı Türleri

Resimli çocuk kitapları bir olay sıralamasının anlaşılır metin ve görseller ile birlikte desteklenmesiyle ortaya çıkan edebi kitaplardır (Ural, 2015). Sutherland'a göre okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının en temel özellikleri kolay olay örgüsü, yalın, anlaşılır ve sade bir dil, metni tamamlayan ilgi çekici görseller ve nitelikli içeriğe sahip olmasıdır. Resimli çocuk kitapları yazının az, resmin daha çok olduğu odak noktasında çocuk olan kitaplardır. Bu tür kitaplar çocukların zihinsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerini destekler, görme ve işitme duyularını aktif ederek hem görsel hem de duyuşal gelişimlerine katkı sağlar. (Aytekin, 2016). Çocukların gelişimine büyük katkı sağlayan resimli kitapları çocukların merak ile keşfetme ve kalıcı öğrenme yolculuklarında en temel yardımcılarıdır. Bu kitaplar çocukların her seferinde farkındalık kazanmalarını, görsel okuma yapmalarını, hayal güçlerini canlandırmalarını, merak duygularını beslemelerini, okuma kültürü kazanmalarını sağlamaktır. Bu nedenle, resimli kitaplar çocuklar ve aileler arasında en çok tercih edilen ve sevilen kitap türleri arasında yer almaktadır (Samur, 2018).

Edebi eserlerinin nesilden nesile aktararak kalıcı olmasını sağlayan Temple, Martinez, Naylor ve Junko (1998) resimli çocuk kitaplarını dört ana başlık altında açıklamaktadır. Bunlar;

2.1.1.1. Okul Öncesi Dönemi Çocuk Kitapları

Okul öncesi dönemi çocuk kitapları, okul öncesi eğitimde önemli bir yere sahiptir. Bu kitaplar, okul öncesi dönemdeki çocukların ve ailelerin gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Okul öncesi dönem çocukları bu dönemde genellikle ilk kez kitaplarla tanışır ve bu kitaplar, onların gelişimlerinin her basamağında yer alır. Erken dönem çocuk kitaplarında, çocuğun aşına olduğu objelerin yanı sıra yeni tanımaya başladığı nesne ve kavramlara da sıklıkla yer verilerek gerçek yaşam ile bağ kurmasına olanak sağlanır. Somuttan soyuta bir öğrenme gerçekleşir. Okul öncesi dönem kitaplarında ilk öncelik çocukların ilgilerini çekecek görsellerdir, kimi zaman bu kitaplarda metinler olmayabilir (Tanju, 2010).

Resimli çocuk kitapları, çocuğun rahatlıkla kavrayarak tutabileceği boyut ve şekilde olmalıdır. Kitabı oluşturan malzeme kalitesi çocuklara uygun, kolaylıkla zarar görmeyecek şekilde olmalıdır. Resimli çocuk kitapları arasında oyuncak kitapları, kavram kitapları da yer almaktadır (Öztürk Samur, 2015). Oyuncak kitaplar; kitap görselliğinin yanı sıra çocukların oyun yöntemi ile de öğrenmelerini sağlayarak duyularını aktif etmek amacı ile tasarlanarak aile ve çocuk etkileşimini aktif kılmak için tasarlanmış kitaplardır (Öztürk Samur, 2015). Kavram kitapları ise çocukların merakları doğrultusunda ‘‘Bu nedir?’’ sorusunun yanıtı olarak resimler ile öğrenmelerini, meraklarını gidermelerini sağlayan çocuk ve aile için tasarlanmış olan kitaplardır

2.1.1.2. Okumaya Başlama Dönemi Kitapları

Okumaya başlama dönemi resimli çocukluk kitapları; yetişkinle çocuk iletişimini aktif kılmasının yanı sıra çocuğun interaktif katılımını sağlayan kitaplardır. Bu kitaplar, çocukların hikâyeyi dinlerken hikayede anlatılan hayvanların isimlerine yönelik taklitler yapmalarını, nesnelerin seslerini tekrar etmelerini veya metinde geçen eylemleri fiziksel olarak canlandırmalarını gerektirecek şekilde dramatize edilecek şekilde tasarlanmıştır. Bu kitaplarda detaylı metin ve resimlemeler de bulunmaktadır. Okumaya başlama dönemi kitapları çocukların sözel ve fiziksel olarak çevrelerindeki olayları ve objeleri daha iyi anlamalarını gerçek hayat ile bağ kurmalarına eşlik etmektedir (Samur, 2018).

2.1.1.3. Yazısız Resimli Çocuk Kitapları

Yazısız resimli çocuk kitapları; içerisinde yazılı metinleri olmayan, çocuğa uygun görsellerden oluşan sessiz, sözsüz ya da yazısız kitaplar olarak tanımlanmaktadır. Bu kitaplarda hikayenin konusu görsellerle anlatılır. Bu nedenle yazısız resimli çocuk kitaplarındaki resimlemeler çocuklar için büyük önem taşımaktadır. Bu tür kitaplarda metin olmamasına rağmen, akıllıca kurgulanmış olaylar ve zengin görsel desteği sayesinde okul öncesi dönem çocuklarına da hitap etmektedir (Öztürk Samur, 2015).

Bu kitaplar çocukların özgün ve beklenmedik bir şekilde yaratıcı fikir oluşturmalarını, bağlama uygun yanıt verebilmelerini, çerçeveye geniş açıdan bakmalarını, kendilerini ifade edebilme şekillerini olumlu yönde geliştirerek dil gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Alp ve Kardaş, 2016).

2.1.1.4. Resimli Öykü Kitapları

Resimli öykü kitapları, yeni okuma becerileri kazanan çocukların okuma yeteneklerini geliştirmeyi, kitapları, edebiyatı ve okumayı sevmelerini amaçlayan kitaplardır. Bu tür kitaplar genellikle ilköğretim çağındaki çocuklar için hazırlanır ve içerik açısından okul öncesi dönem kitaplarına göre daha zengin bir içeriğe sahiptir (Zengin ve Zengin, 2007). Bu dönemde çocukların odaklanma süreleri daha uzundur. Bu sebeple resimli öykü kitapları daha ayrıntılı hikayeleri içermektedir (Samur, 2015). Resimli öykü kitapları çocukların günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri birçok kavramı öğrenmelerine destek olmakla birlikte karşılaşılabilecekleri sorun durumları için de çözüm bulmalarına fayda sağlamaktadır. Bu kitaplar çocukların yetişkinler ya da akranları ile daha etkili iletişim kurmalarına kapı aralarken farklı bakış açıları kazanmalarına olanak sağlar (Samur, 2018). Çocukların yaşantılarında gözlemledikleri durumlara, nesnelere ve olaylara kitaplarda rastlıyor olması öğrenmeyi güçlendirmektedir (Şen, 2004).

2.1.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Çocuk Gelişimi İle İlişkisi

Çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal açıdan kendileriyle ve çevreleriyle uyum içinde bulunmaları, dolayısıyla sağlıklı bir kişiliğe sahip olmaları, toplumların gelecek temellerinin sağlam olması için önemli ilk adımdır. Çocuğun duyarlı ve farkındalık sahibi olmasında erken yaşta kitap ile tanışmasının rolü büyüktür. Çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmaları ve bu yolla empati, yaratıcılık, dil becerileri gibi birçok alanı geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Alp ve Kardaş, 2016). Çocukların düşüncelerini, kültürel ve etkileşimsel değerlerini geliştirmek, çocukların toplumla uyum sağlamaları açısından önemlidir. Eğitilmesi gereken toplumun en genç üyelerinin düşünce dünyasını şekillendirecek, sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne çocuk edebiyatı eserleri denir (Ural, 2015).

Erken çocukluk dönemi çocukları için hazırlanan edebiyat ürünleri, çeşitli türlerdeki eserlerden oluşmaktadır. Bu eserler arasında: şiirler, parmak oyunları, ninniler, resimli öykü kitapları, kurgu kitapları, fıkralar, tekerlemeler, bilmeceler, bilim kurgu kitapları, masallar ve fabllar (hayvan öyküleri) yer almaktadır. Erken çocukluk dönemi çocukları için hazırlanan edebiyat ürünleri çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alarak bireysel farklılıklarına uygun olacak şekilde hazırlanır. Bu kitaplar çocukların okumaya karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmelerine yardımcı olur, yaşamlarını kolaylaştırır (Aytekin, 2016). Okul öncesi dönemde çocuklar, hızlı bir gelişme ve fiziksel büyüme gösterirler. Bu dönemde çocukların resimli çocuk kitaplarıyla tanışmaları, gelişimlerini daha kapsamlı ve nitelikli bir şekilde tamamlamalarına yardımcı olur. Resimli çocuk kitapları, dil ve bilişsel gelişimi hızlandıran etkili bir araçtır. Bu kitaplar, çocukların edebiyatla ilk deneyimlerini yaşadıkları okul öncesi dönemde çok önemlidir. Çocuklar bu eserler ile birlikte sağlıklı yetişkinlik hayatının zeminini oluşturmaktadır (Çatalcalı Soyer, 2009).

Gönen ve Veziroğlu Çelik'e (2018) göre; dil gelişimi, bilişsel gelişim, sosyal gelişim, duygusal gelişim ve motor gelişim arasında sıkı bir ilişki vardır. Dil gelişimi, çocuğun kendisini ifade etmesinde, başkalarıyla olumlu ve etkili iletişim kurmasında, kendini gerçekleştirmesinde, yaratıcılığının gelişiminde, dili etkili kullanma yeteneğinin gelişmesinde, problemler karşısında çözümler üretmesinde büyük önem taşır. Kitaplar da bu açıdan çocukların kişilik, sosyal, estetik, dil, kültür, farklı bakış açılarını öğrenme ve saygı duyma ile keyifli vakit geçirmeleri için de çok değerlidir. Çocuk kitaplarını dilsel ve dil dışı öğeler oluşturmaktadır. Çocuk kitaplarında dil dışı öğeler okul öncesi dönem çocukları için kitapla aralarında bir bağ kurulmasına aracı olmaktadır. Dil dışı öğeler yani görseller sayesinde çocuklar anlatılan hikâyelerden keyif alarak aynı zamanda okunan hikâyenin somut halini görerek ilk öğrenmelerini de gerçekleştirmektedir. Her metnin mutlaka resimlerle verilmesi gerektiğinin önemine değinerek, kitabın kapak resmi, kâğıt kalitesi ve özellikle anlaşılma zorlanmayan metinler çocukların kitaba daha çok ilgi duygularını sağlayarak olumlu kitap sevgisi ve tutumu geliştirilmesine destek olmaktadır.

Kitap yazım sürecinde çocuğa görelilik kavramı ön plana çıkmaktadır. Bu noktada okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi alanı uzmanları, edebiyat uzmanları, ressamlar ve tasarımcılar işbirliği yapmalıdır. Okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi uzmanları, kitabın çocukların anlayabileceği, yaşları ve gelişimlerine uygun olacak şekilde yapılmasına olanak sağlamaktadır (Samur, 2018). Edebiyat uzmanları, kaliteli hikayelerin ve metinlerin oluşturulmasında katkıda bulunabilirken, ressamlar ve grafikerler de görsel olarak çocukların ilgisini çekecek şekilde kitabı şekillendirirler. Bu ekip çalışması, çocukların keyifle okuyacakları, aileleri ile bağ kuracakları, yaşamlarını şekillendirecekleri, hayal edecekleri, gelişimlerine katkı sağlayacak kitapların ortaya çıkmasını ve çocuk dünyasına hitap etmesini sağlamaktadır (Gönen, Aydos, Şentürk, Karaca, Kahraman ve Tuna, 2013). Çocuğun yorum yapabilen, düşünebilen, fikrini aktarabilen, yaratıcı bakabilen, araştıran, sorgulayan ve tartışabilen birer birey olmasının en temel noktası kitap kültürüdür (Pektaş, 2015). Çakmak ve Güleç'e (2020) göre, resimlerin çocukların okuma ve yazma eyleminin birlikteliğini vurgulayarak, edebiyat sevgisini geliştirmeye yardımcı olacağını aktarmaktadır. Okul öncesi dönemde resimler çocukların okuma biçimine karşılık gelmektedir. Çocuklara yönelik hazırlanan resimli kitaplar, çocukların bireysel ihtiyaçları ve gelişim düzeyleri göz önüne alınarak hazırlanmaktadır.

Bu kitapların temel amacı, çocukların doğduğu andan itibaren kitaplara aşına olmalarını, zamanla okuma alışkanlığı edinmelerini, edebiyatı sevmelerini, iyi bir okur olmalarını, dili iyi kullanmalarını, kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmelerini, yaşadıkları bir problem durumu karşısında çözüm üretmelerini sağlamaktır. Doğru yönlendirme ile çocuklar, ileriki yaşlarında kitaplara olan ilgilerini sürdürüp geliştirerek iyi bir okur-yazar haline gelebilirler. Bu noktada ilgili, meraklı olan çocuk uzmanlaşabilir (Pektaş, 2015). Kitaplara ve okumaya karşı olumlu bir tutum ve beceri kazanan bireyler, düşünen, sorgulayan, öğrenmeye hevesli, araştıran, özdenetime sahip, problem çözebilen, empati yapabilen, kelime dağarcığı geniş, geniş perspektiften bakabilen özgür bireyler olarak yetiştirilir (Samur, 2018). Bu nedenle, resimli çocuk kitapları, çocukların kişilik gelişimine katkı sağlayan, çocukları temelinden eğiten ve etkileyen,

evrensel değerleri öne almasını sağlayan en önemli materyallerdir (Ural, 2013). Ayrıca bu kitaplar çocuklara yeni şeyler öğrenmelerini öğrendiklerini pekiştirmelerine yeni deneyimler tecrübe etmelerine yardımcı olur (Gezgin, 2007). Kitaplar çocukların hayal gücünü geliştirerek, ileride edinecekleri mesleği daha yaratıcı bir şekilde icra etmelerine katkıda bulunur. Edebiyat ürünleriyle erken yaşta tanışan çocuklar, akademik açıdan daha başarılı bireyler olurlar. Bu nedenle, çocuklar için kitaplarla tanışma ve bilinçli bir şekilde yönlendirilme oldukça önemlidir (Aytekin, 2016). Resimli çocuk kitapları ile erken yaşta tanışmış olmak çocukların ileriki eğitim yaşantılarında akademik açıdan sesleri öğrenme, dil bilgisi farkındalığı, kavram bilgisi, telaffuz edebilme, sözcük dağarcığı, yazı farkındalığı görsel materyali okuyabilme gibi beceriler konusunda büyük katkılar sağlamaktadır (Şimşek, 2002). Cheng, Chen, Chou'e (2015) göre çocukların okul öncesi dönemde yaşları ve gelişim özellikleri gereği her şeye merak ve ilgi duymaları gördükleri, duydukları, hissettikleri, işittikleri ve söyledikleri her şeyi ilk önce ebeveynleri ile olan etkileşimlerinden edinirler. Bu nedenle, ebeveyn-çocuk okuması, çocukların kişiliğini, gelişimini, tutumunu doğal olarak geliştiren günlük yaşam için basamak niteliğindedir. Bu dönemde ailelere, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan ve yapacak olan eğitimcilerle önemli ve büyük bir görev düşmektedir (Yükselen, 2013).

2.2. Baba ve Çocuk İlişkisi

Çocukların yaşantılarında sağlıklı bir yetişkin birey olmaları için sağlıklı anne çocuk ve baba çocuk ilişkisi çok önemlidir (Dökmen, 2010). Aile çocuğun gelişim sürecinde doğruyu ve yanlış öğrenmesine, kendilerine yol haritası çıkartmasında etkilidir (Ertör, 2022). Gordan'a (2009) göre, anne ve babalar çocuk gelişimi üzerinde geniş bir etkiye ve yere sahiptir. Anne ve babalar çocukları doğacağı andan itibaren okul öncesi döneme başlayana kadarki süreçte onların ilk ihtiyaçlarını karşılayan ve bunu bir ömür sürdüren kişilerdir. Kişiliğin gelişimsel temelleri erken çocukluk döneminde oluşturulurken anne ve babaların rolü eğitsel kimliğin belirlenmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde ebeveynler çocuklarının tüm gelişim alanlarına yön vererek uzun vadeli etkiler yaratırlar.

Ebeveynlerin sosyal duygusal, dil, fiziksel, cinsel ve bilişsel gelişim konularında yetersiz bilgi, donanım ve tecrübeye sahip olmaları çocuklarını anlama, gelişim yolculuklarına uyum sağlama, büyütme noktasında zorluk yaşamalarına sebep olmaktadır (Wright, Stegelin ve Harfle, 2007). Sağlıklı bir çocuk gelişimi için baba çocuk ilişkisi çok önemlidir. Baba çocuğa tüm gelişim alanlarında çok yönlü katkı sağlamaktadır. Çocuğun babadan aldığı değer duygusu gelecekteki yaşamını ve sosyal ilişkilerini oluşturmada önemli bir etkidir (Dökmen, 2009). Baba katılımının doğrudan veya dolaylı şekilde çocuk gelişimi üzerinde etkisi günümüzden çocuk gelişimi üzerinde önemli bir konu haline gelmiştir (Day ve Lamb, 2004). Babası ile daha aktif iletişim içerisinde olan, oyun oynayan, duygusal paylaşımlarda bulunan, etkileşim içerisinde olan çocukların babası ile aktif etkileşim içerisinde olmayan çocuklara göre sosyal- duygusal, dil gelişimi, bilişsel gelişim gibi gelişim alanlarında daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tezel, 2003). Örneğin, babanın çocuğuna kitap okuması, birlikte kaliteli vakit geçiriyor olması, kitap okurken sohbet etmesi, soru sorması, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesini sağlamak baba ve çocuk arasında duygusal bir bağ kurulmasına, kurulmuş bağı güçlenmesine olanak sağlar. Baba çocuk etkileşimi etkili iletişim kurma, dinleme, yaratıcı düşünme, problem durumu ile karşı karşıya kaldığında destek isteme, yönergelere uyma gibi tüm sosyal beceriler ile eşgüdümlü ilişkidir (Tezel, 2003).

Baba- çocuk ilişkisi çocukların kendilerini güvende hissetmelerine olanak sağlarken, yaşantılarında güvenli bağlanmasında önemli ölçüde katkı sağlar. Baba çocuk ilişkisinin önemini bilen, çocuğunu duygusal bakımdan kabullenen, ilgi, şefkat ve hoşgörü ile yaklaşan, çocuğunun duygu ve düşüncelerine saygı göstererek önem veren, çocuğunu bağımsız bir birey olarak yetiştiren babalar bilinçli babalardır (Çağdaş, 2008). Babanın çocuğu ile ilgilenmesi, güvende hissetmesi baba ve çocuk arasındaki bağı güçlü temellerle atılmasını sağlamaktadır. Çocukluk döneminden başlayarak yetişkinlik dönemine kadar olan süreçte çocuk, babanın yoğun ilgi ve desteğine ihtiyacı artmaktadır (Dökmen, 2009).

Yavuzer'e göre ebeveynlerin çocuklarına yeterli ilgi ve desteği göstermemesi, çocukların kişiliklerinde olumsuz davranışlara neden olabilir ve diğer gelişim alanlarını da etkileyebilir. Bu durum, babanın çocuğun hayatında hiç yer almaması, çocuğun ihtiyaçlarına yeterince önem verilmemesi veya bedenen aile ile birlikte olsa bile ilgisiz davranması şeklinde ortaya çıkabilir. Baba ve çocuk ilişkisi konulu yapılan çalışmalar 1990'lı yıllarda yoğunlaşmaya başlamıştır. 1990'lı yıllardan itibaren babalar çocuk gelişiminde tartışma konusu haline gelmiştir. Baba çocuk konulu araştırmalara zemin Lamb'ın ortaya çıkardığı Baba Katılımı Tipolojisi oluşturulmuştur. Lamb'a göre babanın çocuk gelişiminde üç temel boyutu bulunmaktadır.

- **Ulaşılabilir Olma:** Babanın çocuğu için etkileşiminde psikolojik ve bedensel olarak doğrudan ulaşılabilir olmasını içermektedir. Babanın çocuğunun duygusunu anlaması ve karşılık vermesi, yardıma ihtiyacı olduğunda babanın kolaylıkla temas etmesi gibi örnekler verilebilir.
- **Doğrudan Temas:** Babanın çocuğu ile doğrudan etkileşim kurarak temas ettiği her şeyi içermektedir. Çocuğunu parka götürmek, oyun oynamak, kitap okumak, sohbet etmek gibi örnekler verilebilir.
- **Sorumluluk:** Anneye destek olmak olarak açıklansa da çocuğun her alanında babanın sorumluluk alması ve gelişiminde aktif rol alması olarak açıklanabilir. Çocuğu hastalandığı için doktora götürmek, altı kirlenen çocuğun altını temizlemek, ödev yaparken destek olmak gibi örnekler verilebilir (Jacobs, 2003).

Lamb'ın ortaya koyduğu bu model yapılan birçok araştırma ve çalışma için baba çocuk literatüründe etkili olmuştur. Yapılan araştırmalar çocukların babaları ile birlikte oyun oynarken, televizyon izlerken, kitap okurken, parka giderken kısacası babaları ile birlikte yaptıkları bütün aktivitelerden keyif aldıklarını göstermektedir. Baba-çocuk ilişkisinin temellerinin atıldığı çocukluk döneminde babaları ile birlikte etkili vakit geçiren çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel açıdan birçok bilgi ve beceriyi

elde ettikleri gözlemlenmektedir (Koçak, 2017). Bronstein ve Zlotnik (2008) yaptığı çalışmada baba çocuk ilişkisinin anne çocuk ilişkisine göre nitelik ve nicelik olarak daha farklı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar özellikle babanın erkek çocuğunun erkeksi davranışları kazanması, cinsiyetine dair bilgi özellikleri öğrenmesi açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Erkek çocuklarının babalarını gözlemleyerek ve taklit ederek onlarla özdeşim kurmalarını sağladıkları ve erkeksi davranışları öğrendikleri ileri sürülmektedir. Bu bağlamda baba çocuk ilişkisinin niteliği çocuğu içeren tüm gelişim alanlarında önemli bir yere sahiptir. Çocuk baba tarafından her açıdan geliştirilmelidir. Baba çocuk ilişkisi tüm bu bağlamlar doğrultusunda çok önemlidir (Pekkarakaş, 2010).

2.2.1. Babalık Kavramı ve Babalık Rolü

Cinsiyet, doğuştan gelen bir genetik, fizyolojik ve biyolojik bir kategoridir. Toplumlar kadın ve erkek cinsiyeti algısı üzerinde kültürün cinsiyet rolleri, davranışları ve beklentileri gibi birçok alanda büyük etkisi bulunmaktadır (Çağırkan, 2018). Örneğin, kadınların ev işleri ve çocuk bakımı gibi görevlerde daha fazla yer alması, erkeklerin ise iş hayatında daha fazla yer alması gibi toplumsal beklentiler vardır. Bu beklentiler, cinsiyet algısının şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Bu anlamda toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun belirlediği ideal annelik ve babalık algısını da etkiler niteliktedir (Oktik, 2018). Bu roller, ebeveynlerle birlikte çocuk yetiştirme sürecinde de etkisini gösterir. Değerler ile şekillenen toplumsal cinsiyet rolleri, ebeveynlerin tutum ve davranışlarını etkileyerek çocuk yetiştirme sürecini belirler. Yeni ebeveynler, çocuk sahibi olmanın getirdiği yeni sorumluluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Anne ve baba olmak, bireylerin hayatında önemli bir dönemdir. Bu süreç, ebeveynlerin fiziksel, duygusal ve sosyal yaşamlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Geleneksel rollerin geçmişten günümüze değişen ve gelişen süreci ile birlikte alışılmış annelik ve babalık modellerinde değişim söz konusudur. Kadının hamile kalma süreci ile birlikte erkeklerin de babalık süreci başlamaktadır. Geçmişte çocuk gelişimi üzerine yapılan araştırmalar genellikle annelerin etkisi üzerine yoğunlaşarak, babaların etkisini dolaylı olarak incelemiştir.

Dünyada ve Türkiye’de 1980’li yılların başından itibaren yapılan araştırmalar, babaların çocuk gelişimi ve aile yaşamındaki etkileri üzerine yapılan araştırmalar sonucunda çocukların gelişiminde ve eğitiminde annelerin yanı sıra babaların da önemli bir rol oynadığı dolayısıyla baba çocuk ilişkisinin önemli olduğunu vurgulamıştır (Çelik, 2016). Baba veya babalık (fatherhood) kavramı, genellikle çocuk sahibi olan erkeği ve biyolojik bağlantıyı vurgular. Baba, çocuğunun hayatında önemli bir rol oynar ve babalık yapma/babalık kavramı, babanın çocuğuyla ilgilenmesi, bakım ve beslenmesini sağlaması gibi biyolojik ve duygusal sorumlulukları ifade eder. Bu sorumluluklar, çocuğun sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesi için önemlidir. Babalık yapma, babanın çocuğuna sevgi, destek ve rehberlik sağlamasıyla da ilişkilidir. Bu şekilde, babalık yapma, babanın çocuğunun hayatındaki varlığı ve etkisiyle ilgilidir (Levtov et al. 2015). Babalık süreci ebeveynlerin çocuk dünyaya getirme istek ve planlama süreci ile başlayıp, hamilelik süreci ile devam eden ve yaşam boyu süren bir süreçtir (Çelik, 2016). Lamb & Tamis Lemonda (2004), yaptığı çalışmada annelik ve babalık rolleri benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, babaların da anneler gibi çocuklarıyla verimli zaman geçirmeleri, onlarla sosyal duygusal etkileşime girmeleri, çocuklarına zengin uyaran ortamlar sunmaları ve başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını sürdürmelerini geliştirmeleri gerekmektedir. Babaların da çocuk bakımına daha fazla katılımı, çocukların gelişimine olumlu etki etmektedir.

Carlson (1984), yaptığı çalışmada baba çocuk etkileşiminin yüksek olduğu ailelerdeki çocuklar, bağımsız bir birey olabilmiş, içsel motivasyona sahip, problem çözebilen, empati yapabilen, farklı bakış odağına sahip ve ebeveyn rollerine ilişkin eşitlikçi ve daha olumlu görüşlere sahip olmaktadır. Baba, çocuğun zihinsel gelişiminde önemli bir etkiye sahip ebeveyn olmakla birlikte çocuğun çocuğun zekâsını olumlu yönde etkilemektedir. Bunun temel nedeni babaların çocuklarını daha bağımsız davranmaya ve yaşadıkları çevreyi keşfetmelerini sağlayan cesaretlendiren tutum ve davranış göstermeleridir. Babaların çocuklarıyla kurduğu ilişki, kelime dağarcığından analitik zekâya kadar pek çok bilişsel, sosyal, dil gelişimi açısından çocuğu biçimlendirmede kritik rol oynamaktadır (Temel, Şahin, 2007).

Babanın çocuğuna ilgi, sevgi ve Şefkat göstermesi çocuğun ileriki yaşantısında daha az sosyal- duygusal problemlere rastlamasına ve sağlıklı bir psikolojik alt yapısının oluşmasına olanak sağlamaktadır (Çelik, 2016). Güngörmüş, zkardeş, Arkonaç (1998), tarafından Türkiye’de baba- çocuk ilişkisini ele alan çalışmada babaların eğitim düzeyi arttika çocuklarını büyütme süreçlerinde babalığın öneminin daha çok farkında olduklarını ve katkı sağlamak için aktif rol aldıklarını aktarmaktadır. Bu durum da babaların annelerden çok farklı olmadıkları sonucunu ortaya koymuştur (Ergin, zdilek, 2014). Babanın aile içerisindeki eğitsel rolünün artması ile birlikte ocuk bakımının annenin işi olduğu anlayışı değişerek yerine eşitlikçi anlayış gelmiştir. Geleneksel baba anlayışı zaman içerisinde silinerek eğitici, işbirlikçi, eşitlikçi baba anlayışı ve babalık kavramı yerine gelmektedir (Onur, 2012). Babanın ocuk gelişiminde aktif katılımı, tutum ve davranışları onun kişilik gelişiminde nasıl bir insan olacağına dair büyük ölçüde etki sağlamaktadır (Erdoğdu, 1995). Saleh ve Hilton’a (2010) göre babasıyla derin ilişki kuran, etkili ve kaliteli zaman geçiren çocukların toplumsallaşma ve sosyalleşmelerinde daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür. Ayrıca bu çocuklarda daha az davranış bozuklukları görüldüğü, sağlıklı bir psikolojik alt yapıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Goldwire, 2012; Easterbrooks, Raskin ve McBrian, 2014; Özgündüz, 2015; Raskin, Fosse ve Easterbrooks, 2015).

2.2.2. Geleneksel ve Değişen Babalık Rolü

Toplumsal dilde baba; dışarıda çalışıp eve para ve aş getiren, aile içerisindeki otoriteyi sağlayan, aileyi koruyan ve kollayan, evin ve ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılayan, evin reisi olarak tanımlanan ebeveyndir (Çelik, 2016). İnsanlar anneliğe ve babalığa dair rolleri betimlemek istediklerinde kadına ve erkeğe dair sahip oldukları kalıp yargıların farkında olmadan tanımlama yaparlar (Burke, Tully 1990). Toplumun çoğu tarafından paylaşılan ortak kalıp yargılar, bireyin büyüme ve gelişme sürecini etkileyen genel kabul görmüş inanç ve düşüncelerdir. Bu yargılar, bireyin karar verme sürecini etkileyebilir ve onun dünyayı algılama biçimini belirleyebilir. Araştırmacılar, ortak kültüre sahip insanların benzer bilişsel dünyalara sahip olduğunu ve bu nedenle bireyin ve grupların düşünce

yapılarını etkileyebileceğini belirtmektedirler. Geleneksel dilde babalık rolü, babanın dışarıda para kazanarak evinin ve ailesinin geçimini sağlaması, otorite figürü olmasıdır (Çelik, 2016). Eski zamanlarda aile içerisinde geleneksel babalık rolü ağır basardı. Geleneksel babalık rolünde babanın çocuk gelişiminde geri planda kaldığı, annenin aktif rol oynadığı, babanın sadece eve ekmek parası getirme ve evin geçimini sağlama rolünde olduğu, çocuk için ise otorite figürü olduğu, erkek çocuğu ile kız çocuğundan daha yakın bağ kurduğu sonucuna araştırmalar sonucunda ulaşılmıştır (Basow, 1992). Bu babalar için çocuk bakımı maddi anlamda destek sağlamak ve disiplin oluşturmakla sınırlıdır ve bunu aile içerisindeki sorumlulukları olarak kabul ederler (Barnett ve Baruch, 1988). Zaman içerisinde değişen ve gelişen ebeveynlik rolü sonucu kadına ve erkeğe yönelik toplumsal algı da değişmeye ve gelişmeye başlamıştır (Eagly ve Stefan, 1984). Yaşanılan toplumlarda endüstrileşme ve kentleşme ile birlikte maddi kazancın güçleşmesi, kadınların iş hayatında var olma ve kariyer yapma istekleri, gelişen korunma yöntemleri ile birlikte doğum kontrolün ele alınması, annenin sadece çocuk bakımından sorumlu olduğu babanın ise maddi gelir sağladığı geleneksel aile yapısına bağlı kalarak yaşam sürmeyi zorlaştırmıştır (Basow, 1992).

Toplumda kabul gören dini metinler ve ahlaki görüşlerin incelenmesi sonucunda, genellikle babaların, çocuklarının değerli olduğu inancını benimseyerek, onların yetişmesinde büyük sorumluluk taşıdıkları fikri ortaya çıkmıştır. Bu düşünce, tarihsel olarak uzun bir geçmişe sahiptir ve günümüze kadar etkisini sürdürmektedir. 1990'lı yıllarda kadın ve erkeğe, anne ve babalığa dair toplumsal kalıp yargılar değişmeye başlamıştır (Bahr, 1990). Bunun temel sebebi kadının iş hayatında ve sosyal yaşamda aktif rol oynaması ile ev içi iş yükü ve çocuk bakımında babanın aktif rol oynamasını sağlamıştır (Basow, 1992). Geçmişten bugüne babalık rolüne olan bilimsel bilginin ve araştırmaların artması toplumsal yaşamdaki değişimlerin aile yapılarını ve dolaylı olarak babalık rolünü değiştirdiği görülmektedir. Çocukların gelişimi üzerine yapılan çalışmalar uzun yıllar boyunca ebeveyn olarak anneyi temel alarak anne ve çocuk ilişkisini araştırmış ve bu ilişkinin çocuğun temelinde önemli olduğuna odaklanmıştır.

Ebeveyn- çocuk gelişimi ve bakımında annelerin ön planda olduğu, babaların ise ikinci planda oldukları bu sebeple çocukların gelişimlerinde babaların doğrudan etkilemelerini hipotez olarak kabul etmişlerdir (Lamb, 1997). Fakat son zamanlarda 2000'li yılları içerisinde babalıkla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde çocukları doğduğu ilk an güvenli bağın oluşması için ten temasına önem verdikleri, çocuklarının büyüme ve gelişme evrelerinde aktif rol oynadıkları, sevdiklerini hissettirdikleri, gelişimlerini bütünsel olarak kabul ederek fayda sağlamaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmalar babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın, onların ilişkisini, paylaşım düzeyini ve babalık rolünü belirlemede önemli olduğunu göstermektedir. Bu durum, babaların çocuklarıyla olan etkileşimlerinin önemini vurgulamaktadır (Basow, 1992).

2.2.3. Babanın Çocuk Gelişiminde Çocuğa Katkıları

Bebek henüz dünyaya gelmeden baba ve çocuk arasındaki güvenli bağlanma başlamaktadır. Bu dönemde baba çocuk arasında atılan her sağlıklı adım çocuğun yaşamı için kritik öneme sahiptir (Tezel Şahin, 2007). Zaman içerisinde yapılan çoğu çalışma anne çocuk ilişkisini araştırırsa da baba çocuk ilişkisinin önemi farkedildiğinde ve araştırmaya başladığından beri çocuk gelişimindeki yeri ve önemi yadsınamaz gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Baba ve çocuk arasındaki sağlıklı iletişim, çocuğun başarı odaklı geleceği ile doğrudan ilişkilidir (Basow, 1992). Bu ilişki çocuğun duygusal gelişimini desteklerken özgüvenini artırarak başarılı olmasına katkı sağlar. Baba figürü çocuğun hayatında önemli bir rol oynar ve onunla sağlıklı bir iletişim kurarak güven duygusunu pekiştirir. Güven ortamı çocuğun kendini ifade etmesine, duygularını paylaşmasına, problem durumu ile karşı karşıya kaldığında çözüm odaklı olmasına, sorunlarıyla tek başına başa çıkmasına yardımcı olur. Dolayısıyla baba ve çocuk arasındaki pozitif iletişim, çocuğun gelecekteki başarısını etkileyen önemli bir faktördür. Babaların çocuklarının gelişim serüveni sürecinde aktif olması çok önemlidir. Babalar çocuklarının gelişimlerini desteklemek ve sağlıklı iletişim kurmak için gelişim sürecinde destekleyecek şekilde etkin olmaları çok önemlidir (Pleck, 2007).

Çocuk ve baba arasında oluşan ilişki sosyoekonomik seviyenin düşük olduğu durumlarda ortaya çıkan olumsuz durumları tolere etmede, çocuğun korunup kollanması durumunda önemli yere sahiptir. Çocuk ve baba arasında kurulan bu ilişki çocuğun gelecek hayatında toplumsal uyumunu kolaylaştırmak baba katılımının anne katılımından daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumsal uyumun sağlanması ve gelecek yaşantısına uyum sağlayabilmesi için baba katılımının önemli olduğu tespit edilmiştir (Basow, 1992). Babalık rolünün çocuk gelişimine katkıları incelendiğinde babalık rolünün toplumun yapısından etkilenecek zaman içinde önemli değişim evrelerine uğradığı görülmektedir. Geçmişte babalar genellikle ev dışında çalışan, ev içerisinde otoriter ebeveyn olarak tanımlanırken, günümüzde babalar çocuklarıyla anneler kadar ilgilenen, çocukları ile oyun oynayan, kaliteli vakit geçiren, öz bakım ihtiyaçları ile ilgilenen modern bir babalık modeline dönüşmüştür. Araştırmalar, babaların çocuklarının gelişimine anneler kadar olumlu etkiler sağladığını ve çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, öz bakım, sosyal, dil ve kimlik gelişimine katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu değişim sürecinde, babaların rolleri evin maddi ihtiyaçlarını karşılayan disiplinli figürler olmaktan çıkıp eşyle birlikte bakım veren, katılım gösteren ve çocuklarıyla daha yakından ilgilenen bir yapıya evrimleşmiştir.

İkinci dalga feminizm hareketi de babaların fiziksel bakımına katılımını artırmış ve yeni bir baba modelinin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır (Şahin, 2012). Çocuklar doğdukları andan itibaren yaşamlarının çoğunu aile içerisinde geçirmektedirler. Erken yaşta kurulan güvenli anne çocuk ve baba çocuk ilişkisi çocuğun yaşamını sağlıklı bir yapı olarak inşa etmesini sağlamaktadır. Bu noktada aile çocuk ilişkisi önemli bir yapı taşı oluşturmaktadır. Babanın çocuk gelişimi üzerinde aktif katılım sağlaması çocuğun yaşamında büyük önem taşımaktadır (Pleck, 2010). Sevgisini hem sözel hem davranışsal olarak yansıtan babalar çocuklarının özgüvenin gelişmesinde büyük rol oynarlar. Babalar çocukları ile kurdukları oyunlarda onlara yaşamlarında rol model olurlar. Sağlıklı sınırlar çerçevesinde çizilen baba çocuk ilişkisi sabırlı ve anlayışlı çocukların yetişmesine kapı aralarlar. Sağlıklı baba çocuk ilişkisi çocuğun kendini değerli hissetmesini sağlar.

Duygu, düşüncelerinin önemli olduğunu hisseden, dinlenen çocuklar saygı gördüklerini hissederler ve hayatlarında attıkları bir adımda onay ihtiyacı duymazlar. Çocuğu ile duygusal bağ kuran babalar çocuklarında duygu, düşünce farkındalığı oluştururlar. Çocuğun yaşamındaki başarısı, yaşantısında kurduğu sağlıklı baba çocuk ilişkisi ile pozitif ilişkilendirilmektedir Harper & Fine, 2006).

2.2.3.1. Bilişsel Gelişim Alanına Babanın Etkisi

Yaşamın ilk yıllarında babanın çocuğu ile geçirdiği zaman çocuğun bilişsel gelişimini doğrudan etkilemektedir ve bu dönemde büyük önem taşımaktadır. Babanın aktif şekilde çocuk gelişiminde rol alması, çocuğun bilişsel gelişimine, problem çözüme becerilerine, analitik becerisine, sözel zekasına ve akademik başarısına olumlu katkıda bulunmaktadır (Rossi, 1984). Vygotsky'e göre çocuklar doğdukları andan itibaren kendi düşünce süreçlerini oluştururken çevresindekileri gözlemler ve bu gözlemlerin etkisi altında kalırlar. Gördükleri ilk sosyal çevre birincil bakımlarını üstlenen ebeveynleridir. Ebeveynlerin çocukları ile kurdukları ilk iletişimler, çocukların düşünce yapısının oluşmasına ve bilişsel olarak gelişmesine olanak sağlamaktadır. Çocuklara birincil bakım veren yakınlarının anne ve babalar olduğu ele alınırsa çocukların düşünsel süreçlerine, çevrelerini keşfetmelerine, etraflarında olan bitenlerin farkına varmalarına, problem çözüme becerilerinin gelişmesine, bilişsel gelişimlerine katkıları üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Piaget'e göre çocukların bilişsel gelişim süreci beyin gelişiminin yanı sıra çevreye uyum sağlaması, doğrudan ya da dolaylı yoldan buldukları ortamda yaşayabilecekleri bir duruma ilişkin özgürce kendilerini ifade etme becerilerine dayanan sosyal bir davranış türü olarak ifade edilir (Bolton & Hattie, 2017). Bilişsel gelişim açısından çocuğa zengin uyarıcı bir çevre sunulması önemlidir (Wilson & Prior, 2011). Çevresindeki zengin uyaranlarla karşılaşan çocukların bilişsel kapasitesi çok yönlü etkilenir. Babalar çocuklarını yetiştirirken her alanda rol almaları, çocuklarının bir problem durumu ile karşı karşıya kaldıklarında çözüm üretmelerine, okuryazarlığa ilgi duymalarına, hayata karşı hazırbulunuşluk geliştirmelerine olumlu yönde etki etmektedir.

Ayrıca yapılan çalışmalar babaların çocukların bilişsel gelişimleri üzerinde önemli rolü olduğunu vurgulamaktadır (Şahin, 2012). Bilişsel gelişim alanına babanın katkısı konulu literatür incelendiğinde, babaların çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmesi ve ilgilenmesi ile çocukların bilişsel gelişim düzeyleri arasında birbirine katkı sağlayan bir ilişki vardır. (Uzun & Baran, 2019). Ayrıca araştırmalar göstermektedir ki; anne ve babaların eğitim düzeyleri arttıkça, çocuklarda akademik performansın artmaktadır. (Burchinal, Peisner-Feinberg, Pianta ve Howes, 2002).

2.2.3.2. Dil Gelişim Alanına Babanın Etkisi

Dil duygu, düşünce ve isteklerin ifade edilmesinde kullanılan kişilerarası iletişim aracıdır. Aynı zamanda bireyler toplumsal ilişkiler kurmak, kurduğu ilişkiyi sürdürmek ve toplumun bir parçası olmak için dili kullanırlar. Duyguları ifade etme konusunda Türkçe oldukça zengin bir dildir. Türkçe, günlük konuşmalarda sıkça kullanılan ünlemler, deyimler, atasözleri gibi ifadelerle doludur. Dil becerilerinin gelişimi sayesinde çocuk düşünce sisteminde değişir ve gelişir (Oktay, 2019). Dünyaya geldiği ilk andan itibaren yetişkin ve çocuk arasında kurulan iletişim dili çocuğun yaşamındaki dil gelişimini birincil derecede etkileyerek geleceği için belirleyici nitelikte olmaktadır (Güneş, 2010). Günümüzde annelerin çalışma hayatında aktif rol oynaması ile birlikte babalar çocuk gelişiminde eski zamanlara göre daha aktif rol oynamaya ve dahil olmaya başlamıştır. Bu sayede babalar çocuklarının dil gelişimlerinde anlamlı deneyimler aktarabilmektedir. Ebeveynlerin çocukları ile kurdukları iletişim girişimleri çocuklarında dil gelişimlerine olumlu katkı sağlamaktan öte bilişsel ve sosyal duygusal becerilerinin gelişmesini etkilemektedir (Ocak, 2007). Kurulan iletişim girişimlerinde kullanılan yöntem ve teknikler dil gelişimini olumlu ya da olumsuz katkılar sağlayabileceği gibi bu katkılar yaşamlarını da etkiler nitelikte olduğu göz ardı edilmemelidir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ile çocukların dil gelişim düzeyleri arasında olumlu yönde ilerleyen bir ilişki söz konusudur (Uzun & Baran, 2019).

Babanın çocuğun eğitiminde aktif rol alması, ev içerisinde çocuklarıyla öğrenme aktiviteleri yaparak sohbet etmesi, kitap okuması, hikaye anlatması, baba ile çocuk arasında güçlü bağlar oluşturmanın yanı sıra iletişimlerini geliştirmeye de yardımcı olmaktadır. Bu yaklaşım baba çocuk arasında aile içindeki ilişkileri derinleştirmesini sağlarken babanın aynı zamanda çocuğunun eğitimine aktif rol almasına da yardımcı olur (Cowan ve Pruett, 2009). Babalar çocukları ile anne karnından itibaren iletişim kurmaya başlamalıdır. Anne karnında kurulan iletişim baba ve çocuk arasındaki bağı güçlendirmektedir (Kahraman ve Yuvacı, 2018). Okul çağı itibari ile babaların çocukları ile ilgilenmesi okula uyum sürecinin rahat geçmesine, okul performansının artmasında, akademik performansın yüksek olmasına yol açmaktadır (Uzun & Baran, 2019).

2.2.3.3. Sosyal Duygusal Gelişim Alanına Babanın Etkisi

Okul öncesi dönemde sosyal ve duygusal gelişim çocuğun sağlıklı bir kişilik oluşturmasında, çevresi ile güvenilir olumlu bir etkileşim kurabilmesinde ve sosyal yaşamı için önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal duygusal gelişim ebeveynler ile yakından ilişkilidir. Ebeveynlerin çocuk ile iletişim içerisinde olması çocuğun kendisini güvende, bulunduğu ortamı güvenilir hissetmesini sağlayarak aile dışındaki ortamları da sosyal olarak kabul etmesini sağlamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda annelerin çocuğun sosyalleşmesine katkısının yanısıra babaların da çocukların sosyal duygusal gelişimlerine etkileri incelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar neticesinde babaların doğumdan itibaren annelerden geri kalmadıkları, sadece kurdukları bağlılık içeriklerinin annelere göre farklılaştığı sonucu karşımıza çıkmıştır. Çocuğun büyüdüğü ortamın demokratik aile tutumu içeren bir ortam olması, babanın çocuk gelişiminde aktif rol oynaması, ev içi sorumlulukları eşi ile paylaşarak eşitlikçi bir tutuma sahip olması, paylaşımcı yaklaşıma sahip olması, her zaman adil davranması çocuğun bu davranışlar ve örnekler ile yetişerek daha kolay benimsemesine ve hayatına yerleştirmesine yardımcı olur (Uzun & Baran, 2019). Son dönemde, ailelerin düşünce ve bakış açılarında eski dönemlere göre bazı değişiklikler yaşanmaktadır.

Yapılan araştırmalar babaların çocuklarının sosyal gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Babaların çocukları doğduğu andan itibaren güvenli bağ kuruyor olmasının ileriki zamanlarda sosyal gelişime büyük katkısı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca çocuğun annesiyle yaşadığı güvenli bağlanma problemlerine karşı babaların geliştirdiği güvenli bağlanmanın olumsuz etkileri ortadan kaldırdığı, tedavi edici özellikle olduğu görölmektedir. Bu durum, çocukların daha duyarlı bireyler haline gelmelerine olanak sağlayarak kapı aralamaktadır. Dolayısıyla, babaların çocukların büyüme ve gelişmesinde önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır (Gündüz Sağlam, 2007).

Türkoğlu ve Gültekin Akduman tarafından yapılan çalışmada, babaların kendi ebeveynlik rolleri ve tutumları ile çocuklarının sosyal gelişimlerine katkıları arasında doğru orantı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum babalık rolünün çocukların gelişimleri üzerindeki önemini ortaya koymaktadır. Eski zamanlarda aile içerisinde duygularını kapalı bir şekilde yaşayan ve yaşadıklarını paylaşmaktan çekinen baba figürleri görölmekteyken; günümüzde duygularını çocukları ile paylaşan, her duyguyu çocuklarının yanında yaşayabilen, sevdiğini ve sevildiğini söyleyen ve bunu hissettirebilen, göz temasına önem veren, olumlu ilişkiler kurmaya ve bunu sürdürmeye çalışan baba figürleri görölmektedir. Bu baba figürleri ise günümüzde kurulan baba çocuk ilişkisinin temellerinin daha sağlam olduğunun yansımasıdır. Bu durum ise babaların çocukların gelişimlerinde gözle görülür büyük etkiler bıraktıklarını göstermektedir. Olumlu kurulan ilişkiler kadar olumsuz kurulan ilişkiler de çocukların yaşamlarını büyük ölçüde etkilemektedir (Pleck, 2010). Babalar güvenli bağlanmayı ciddi ölçüde etkilemektedir. Baba çocuğun yaşamında anne ile birlikte aktif rol aldığında çocukların empatik düşünmesine, bilişsel yeteneklerinin farkında olmasına, problem çözme becerisinin gelişmesine, içsel motivasyon sağlamasına, kendilerine güvenmelerine ve psikososyal uyumlarının artmasına olanak sağlamaktadır (Uzun & Baran, 2019).

2.2.3.4. Kişilik Gelişimine Babanın Katkısı

Kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı en önemli dönem çocukluk çağı dönemidir. Bu dönemde sağlıklı kişilik gelişiminin yapı taşı oluşur. Kişilik gelişiminde babanın rolü yadsınamayacak kadar önemlidir. Kişilik temelleri, ilk altı yıl içerisinde oluşmaktadır bu sebeple erken çocukluk döneminde baba çocuk bağı kişilik gelişiminin temelleri için çok önemlidir. Baba çocuk ilişkisinde babanın çocuğu ile geçirdiği zaman, zamanın içerik bakımından kalitesi, kurduğu bağ, takındığı tutum ve davranışlar kişilik gelişimini etkileyen önemli etkenler arasında yer almaktadır. Güvenli baba çocuk bağlanmasının olduğu ailelerin çocuklarında sağlıklı yaşam doyumu ve benlik saygısı oluşmaktadır. Baba çocuk ilişkisinin ve katılımının güçlü olduğu ailelerde yetişen çocuklar kişilik gelişimi açısından avantajlı birer birey olarak topluma kazandırılmaktadır (Gündüz Sağlam, 2007).

Makusha ve arkadaşları (2013), yaptıkları çalışmada kadın ve erkeklerin çocuk yetiştirirken tutum ve davranış tarzlarının, çocukluk çağında oluşturduğu baba çocuk ilişkisi ile doğru orantılı olduğunu aktarmaktadır. Çocuklar kişilik gelişiminde anne ve babalarını gözlemleyerek onların tutum ve davranışları çerçevesinde bazı davranış kalıplarını öğrenirler (Özdemir, 2012). Bir erkek çocuk, babasını model alarak erkeklik ve babalık davranışlarını benimseyerek öğrenir. Bir kız çocuk ise babasını gözlemleyerek ileride seçeceği eş adayına dair bakış açıları edinir. Çocuklar ebeveynlerinin kişilik özelliklerini taklit ederken, ahlaki ve toplumsal değerleri de benimseyerek kendilerini sosyal ortamlara karşı hazır hale getirirler. Farklı ebeveynlik tutumları, çocuklara aile ortamıyla sosyalleşme fırsatı sunarken aynı zamanda çevrelerinde karşılaştıkları olumlu ve olumsuz durumlara karşı nasıl tepki geliştireceklerini, bir problem karşısında nasıl çözüm yolu üreteceklerini de şekillendirir. Bu sayede çocuklar, gelecekte karşılaştıkları topluma ve dünyaya hazırlanırlar (Gündüz Sağlam, 2007).

2.2.3.5. Cinsel Gelişim Alanına Babanın Etkisi

Çocukların cinsel eğitimi doğdukları ailede başlamaktadır. Erkek ve kız çocuğunun babası ile kurduğu ilişki çocukların cinsel kimlik gelişiminde önemlidir (Lamb, 1977). Doğduğu andan itibaren çocuklar ebeveynlerini inceleyerek ve gözlemleyerek bazı davranışları öğrenirler. Örneğin ebeveynlerinin birbirlerine karşı sevgilerini gösteriş ve yansıtış şekilleri çocuklar için modelleme niteliğindedir ve çocuk sevgiyi bu şekilde öğrenmiş olur. Zaman içerisinde meraklarının ve öğrenme isteklerinin artması sonucu ben nasıl dünyaya geldim, beni siz mi yaptınız, benim cinsel organım anne ya da babam ile neden aynı değil gibi sorular ile cinselliğe merak duymaya ve meraklarının sonucunda ise öğrenmeye başlarlar. Ailelerin bu sorulara verdikleri yanıtlar, konuya karşı edindikleri tutum ve davranışlar, cinselliği doğanın bir parçası olarak kabul görüş noktaları çocukların cinsel eğitiminde temel basamaklarını oluşturmaktadır. Babanın çocuk bakımına katılımındaki belirleyici temel faktör cinsiyet rolüne ilişkin tutum ve davranışlarıdır (Radin ve Golsmith, 1989). Ebeveyn tutumlarının çocuk gelişiminin her alanında olduğu gibi cinsel gelişim alanında da etkisi büyüktür. Ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime karşı bakış açıları, tutum ve davranışları direkt olarak çocukların yaşamlarını etkileyerek cinsel kimliklerini oluşturmalarında önemli bir rol oynar (Tuğut ve Gölbaşı, 2019). Cinsel gelişim alanında babaların erkek çocuklarında cinsiyet kavramının şekillenmesinde büyük etkisi bulunurken, kız çocuklarında ise karşı cinse olan ilginin oluşmasında etkileri olmaktadır. (Tezel Şahin & Özbey, 2009).

Parke (1981), yaptığı çalışmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla cinsiyetçi tutuma sahip oldukları ve babaların daha fazla cinsiyet ayrımcılığı yaptıkları bulgusuna ulaşmıştır. Babaların çocuklarından daha erkeksi beklentileri daha yoğundur (Intons Peterson, 1985). Babalar erkek çocuklarına ‘erkek gibi davran, erkekler ağlamaz, dik dur’ gibi cinsiyetçi tutum ve davranışlar sergilemektedir. Babalar cinsiyetleri gereği erkek çocukları ile daha fazla sohbet etmekte, vakit geçirmekte ve duygusal bağ kurmaktadır. Babaların kız çocukları ve erkek çocukları ile kurdukları bağ ve aralarındaki etkileşim incelendiğinde anlamlı farklılıklar

gözlemlenmektedir. Babalar erkek çocuklarına karşı daha sert, güce ve kazanmaya dayalı oyunlar oynarken, kız çocuklarına karşı daha yumuşak, dil gelişimlerini geliştirecek oyun ve etkinliklerle vakit geçirdikleri gözlenmektedir (Bronstein, 1988).

2.2.3.6. Fiziksel ve Motor Gelişim Alanına Babanın Katkısı

Fiziksel gelişim çocuğun büyüme, gelişmesini ve sağlığını içeren bir gelişim dönemidir. Çocuğun büyük kas gruplarıyla yapılan hareketleri ve küçük kas gruplarını kullanarak yapılan eylemleri içeren döneme ise motor gelişim dönemi denir. Kaba motor becerileri; yürüme, koşma, tırmanma, zıplama, sekme gibi büyük hareketleri içerirken, ince motor becerileri; el ve parmak kaslarının kullanımını gerektiren eylemleri içermektedir. Çocukların motor gelişimi doğdukları andan itibaren gelişmeye başlayarak erken çocukluk döneminde büyük ölçüde şekillenir. Çocukların motor becerileri geliştikçe bilişsel ve bedensel gelişimleri desteklenir, başarıya duygusunu yaşar, özerklik duygusu oluşurken kendisine güven duyması sağlanır (Güloğlu, 2022).

Özellikle erken çocukluk döneminde fiziksel ve motor gelişim hızla ilerlemektedir bu nedenle bu dönem çocuk gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde ebeveynlerin çocuklara sağladıkları katkılar çocukların gelişimlerine olumlu veya olumsuz şekilde etki etmektedir (Ercan, 2019). Tüm gelişim dönemlerinde olduğu gibi bu gelişim döneminde de baba çocuk arasında kurulan bağ büyük önem taşımaktadır. Çocuğun fiziki kazalara ya da yaralanmalara maruz kalma düzeyi ile babanın çocuk bakımında görev alma düzeyi arasında eşgüdümlü bir ilişkili olduğu yapılan araştırmaların sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuklarda yüksek kilo, obezite durumunun ortaya çıkması, spora ya da fiziksel aktivitelere karşı olumsuz bakış açısının olması, baba yokluğu ve babanın fiziksel aktivite azlığı ile ilişkilendirilmektedir. Babaların ince ve kaba motor gelişimine katkılarının önemine vurgu yapılmaktadır (Kahraman ve Yuvacı, 2019).

2.2.4. Babalık Rol Kuramları

Babalık kavramı, tarihsel olarak, toplumun ve kültürün etkisi altında kalarak, zamanın koşullarına göre şekillenmiştir. Bu durum, babalık kavramının çok yönlü ve karmaşık bir yapıya sahip olmasına neden olmuş ve kavramsallaştırma sürecinde çeşitli zorluklar ile karşı karşıya kalmasını sağlamıştır (Güngörmüş & Özkardeş, 2006). Yapılan araştırmalar için bu durum dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır ancak bilim insanları süreç boyunca babalık kavramı adına kuramsal çerçeve arayışına devam etmiştir. Babalık kavramı literatürde babalığın kültürü ve babalık rolleri olmak üzere iki temel şema altında karşımıza çıkmaktadır (Kahraman ve Yuvacı, 2019). Babalık rolleri evrensel belirleyiciler doğrultusunda bireysel, aile, toplumsal ve kültürel normlar doğrultusunda babaların davranış biçimlerinin tümüdür. Babalara yönelik toplumun belirlediği norm ve kalıp yargıların tümü babalık kültürünü kapsamaktadır. Erikson, Bronfenbrenner, Bowlby, Henri Tajfel gibi önemli kuram ve araştırmacılar babalık rollerini kendi perspektifinde inceleyerek babaların çocuk gelişimi üzerindeki önemli rollerini aktarmışlardır (Pleck, 2007). Araştırmacıların babalık rol ve kuramlarına dair kendi bağlamlarında yaptıkları incelemeler aşağıda yer almaktadır (Güngörmüş & Özkardeş, 2006).

2.2.4.1. Baba Katılım Tipolojisi

1980 yıllarının başından itibaren babaların çocuklarının gelişimleri ve aile yaşantılarına etkilerine yönelik araştırmaların artması sonucu yirminci yüzyıldan itibaren babalık algısında ve babalık rolünde değişimler başlamıştır. Annelerin çalışma ve sosyal hayatta aktif olması, toplumsal normların değişmesi ile birlikte babaların çalışarak eve para getirmesi rolü değişime uğramıştır (Lamb, 1997). Bu durum beraberinde babaların çocuk gelişiminde daha aktif olmaları, çocuk bakımında rol almaları, eğitimlerinde daha fazla sorumluluk sahibi olmaları ve bu konuda bilinçlenmeleri gibi etkileri beraberinde getirmiştir (Güngörmüş & Özkardeş, 2006). Lamb, babalık rolü ve babanın çocuk gelişimine önemi ve katkılarını belirlemek amacıyla araştırmalarını yürütürken baba katılımı tipolojisini ortaya koymuştur. Lamb'a göre baba katılımı üç önemli aşamadan oluşmaktadır.

- **Etkileşim (interaction):** Babanın çocuk ile vakit geçirmesini ifade eder. Örneğin babanın çocuğu ile oyun parkına giderek oyun oynamasına eşlik etmesidir. Çocuğuna doğrudan temas ederek etkileşim halinde olmasıdır. Babaların çocuklarına zaman ayırması olarakta nitelendirilebilir.
- **Ulaşılabilirlik (accessibility):** Babanın çocuğunun önceliklerine duygusal veya fiziksel olarak vakit ayırması olarak nitelendirilebilir. Baba çocuğu ile herhangi bir etkinlik yapmasa dahi duygusal olarak onun yanında olması, ulaşılabilir olması olarak ifade edilebilir.
- **Sorumluluk (responsibility):** Babanın çocuğunun sağlıklı ve mutlu gelişmesinde sorumluluklarını yerine getirmesi, sorumluluk sahibi olması olarak ifade edilebilir. Babaların çocuklarının bakımında rol almasıdır. Babanın rahatsızlanan çocuğunu doktora götürmesi, öz bakım ihtiyaçlarına yardımcı olması gibi örnekler verilebilir. Bu örneklere çocuğunun ateşi çıktığı için babanın kaygılanması, geleceği için telaşlanması, ağladığı için üzülmesi, meraklanması gibi sorumluluklarının da olacağı düşünülmektedir (Lamb et al.1987).

Yapılan araştırmalar sonucunda aktif baba katılımının çocukların sosyal ve zihinsel gelişimleri üzerinde doğrudan olumlu yönde katkısı olduğunu göstermiştir (Güngörmüş & Özkardeş, 2006).

2.2.4.2. Psikososyal Gelişim Kuramı ve Evreleri

Psikososyal gelişim kuramı ve evreleri psikolog Erik Erikson tarafından ortaya çıkmıştır. Bu kurama göre insanın psikososyal evreler içerisinde gelişimini devam ettirdiğini ileri sürerek insan yaşamı boyunca sekiz gelişim evresinden geçtiğini, kişilik özelliklerinin sadece ilk yıllara bağlı olmadığını savunmaktadır (Erikson, 1984).

Erikson'a göre kişi bu sekiz evreden geçerek kimliğini olumlu ve olumsuz olarak oluşturmaktadır. Erikson, insanın sekiz farklı evreden geçerek gelişimini tamamladığını söylemektedir.

Bunlar;

- **Temel Güvene Karşı Güvensizlik Duygusu:** 0-1 yaş aralığını kapsamaktadır. Erikson'a göre eğer bu dönem sağlıklı geçirilirse güven duygusunun ortaya çıktığı ve temel güven duygusunun edinileceğidir. Bu dönemin sağlıklı oluşması umut ve uyum duygusunu da ortaya çıkartır.
- **Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç:** 1-3 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde kendisinin farkında olan çocuk attığı her adımda yaptığı her eylemde ebeveynlerinin müdahalesi ile karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır bu durumda çocuğun utanmasına ve kendisi hakkında kuşkuya düşmesine sebep olmaktadır. Bu dönemde çocuğun kendisini ve yeteneklerini keşfetmesine olanak sağlanarak birey, özerk olduğu hissettirilmelidir.
- **Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu:** 3-6 yaş aralığını kapsamaktadır. Girişimlerde bulunan çocuğun girişimleri desteklenmezse ya da eleştirilirse bulunduğu girişimlerden ötürü suçluluk duygusu hisseder. Erikson, bu dönemde cezalandırmak, eleştirme, kısıtlamak yerine onaylamak gerektiğini savunmaktadır.
- **Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik Duygusu:** 7-11 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde çocuklar kendilerini ve eylemlerini bir başkaları ve başkalarının eylemleri ile kıyaslamak ve yetersizlik duygusu hissetmektedir. Bu dönemde beğeni toplamak ve takdir görmek çocuklar için çok önemlidir. Ebeveynler bu dönemde çocuklarının başarılarından öte yapabildiklerine odaklanarak becerilerine yoğun olmalıdır.
- **Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası:** 11-17 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde çocuk "ben kimim?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu dönemde olumlu bir kimlik gelişimi için ebeveynler çocuklarının yeni rolleri araştırmalarına izin vermelidir.

- **Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık:** 17-30 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu döneme kimliklerini kazanarak giren çocuklar sosyalleşmeye, iş bulmaya ve aile kurmaya başlarlar.
- **Üretkenliğe Karşı Durgunluk:** 30-60 yaş aralığını kapsamaktadır. Orta yetişkinlik olarak kabul edilen bu dönem kişilerin en verimli, yaratıcı ve üretken oldukları dönemdir.
- **Benlik ve Bütünlüğe Karşı Umutsuzluk:** 60 yaş ve üzerini kapsamaktadır. Bu dönem yaşlılık yıllarını kapsamaktadır.

2.2.4.3. Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı

Bronfenbrenner'ın 1979 yılında ortaya attığı ekolojik kurama göre, insan gelişimini doğrudan etkileyen merkezinde çocuk bulunan sarmal düzenler bulunmaktadır. Bu kurama göre, çocuğu doğrudan etkileyen sarmal düzenler, çocuğun birincil çevresinden yani ebeveynlerinden başlayarak en uzağa doğru gider ve bu sistemler sırasıyla mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve makro sistemdir (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner'in ekolojik kuramına göre babaların rolleri incelediğinde çocuklarının en yakın çevresinde yer alırlar ve gelişimlerini birincil yoldan etkilerler. Bu durum Bronfenbrenner'in yakınsal gelişim düşüncesiyle uyumludur. Çocukların gelişiminde en yakın çevrelerinin etkili olduğunu vurgular. Babaların çocukları üzerinde etkili rolleri olduğu varsayımı, bu kuramın temel prensipleriyle uyumludur (Pleck, 2007).

2.2.4.4. Bowlby'nin Bağlanma Kuramı

Bowlby yaptığı gözlemler, araştırmalar ve deneyler sonucunda çocukların anneleri ile güvenli bağlar kurduklarını ve bu güvenli bağlanmanın üç türde sınıflandırılabileceğini aktarmaktadır (Bretherton, 1985). Bunlar;

- Güvenli, kaygılı bağlanma,
- Kararsız, kaygılı bağlanma
- Kaçınmacı bağlanmadır.

Bağlanma kuramı, bebeklerin sadece anneleriyle değil, aynı zamanda babalarıyla da güvenli bağlar geliştirdiğini, yakın ilişkiler kurduklarını

gösteren çalışmalarla desteklenmektedir. Babaların çocuklarına karşı yakın ilişkiler kurmaları, çocukların onlara karşı güvenli bağlar oluşturmalarını sağlar. Bu durum, babanın çocuk gelişimindeki rolü, etkisi ve öneminin büyük olduğunu göstermektedir (Lundy, 2002).

2.2.4.5. Sosyal Kimlik Kuramı

1970 yılında Henri Tajfel ve arkadaşları tarafından geliştirilen sosyal kimlik kuramında birey sosyal bir ortamda var olduğunda düşünce yapısının, kendine özgü bakış açısı ve yorumunun ortama göre değişip değişmediği varsayımı üzerine araştırmalar yapılmıştır. Kişiler sosyal bir gruba dahil olduktan sonra kendi dahil olduğu grubunu diğer gruplardan daha üstün görme eğilimine sahiptir bunun temel sebebi olumlu öz değerlendirme yapma güdüleridir (Güngörmüş & Özkardeş, 2006).

Yaşadığımız toplumlar incelendiğinde erkekler çalışan, baba, abi, kardeş, eş, dayı, dede gibi statülerle ilişkilendirilerek buna özgü davranışları yansıttıkları görülmektedir. Örneğin, bir erkeğin baba olma konumunda çocuğunun öz bakım ihtiyaçlarını sağlama, ev işlerinde eşine yardımcı olma rollerine sosyal yansıma rolleri denir. Bu durum ise erkeklerin toplumda yer alan statülerini yansıtırken sahip oldukları sosyal konum ile ilgili ilişkisini gösteren sosyal psikolojinin toplumsal boyutudur (Hogg, Abrams, 1990).

2.2.4.6. Sosyal Sermaye Kuramı

Sosyal sermaye kuramı aile sosyal sermayesi, ekonomik sermaye ve toplumsal sermaye olarak kaynağı aileler olmak üzere üç şekilde sıkça karşımıza çıkan kuramlardandır.

- **Aile Sosyal Sermayesi:** Ebeveynlerin, çocukların akademik başarı, bilişsel başarı, sosyal ve duygusal gelişimi, dil gelişimi, sosyalleşme ve akran ilişkileri gibi toplumsal gelişimlerine katkı sağlamalıdır.
- **Ekonomik Sermaye:** Aile içerisinde yer alan çocuğun barınma, büyüme, gelişme, sağlıklı bir yaşam hakkı, yeme içme, hastalandığında sağlık hizmeti alması, eğitim hakkı gibi zorunlu temel ihtiyaçların birincil ebeveynleri tarafından karşılanmasıdır.

- **Toplumsal Sermaye:** Anne ve babaların çocuklarının girdikleri sosyal ortamlarda hem kendi dünyalarını güvenli adımlarla oluşturmalarına olanak sağlamaları hem de kendi yetişkin ortamlarına uyum sağlayarak toplumun bir parçası olmalarının önemi vurgulamaktadır.

Sosyal sermaye kuramına göre aile sosyal sermayesi, ekonomik sermaye ve toplumsal sermayenin her biri ebeveynleri ve çocukları doğrudan etkilemektedir. Çocuk yetiştirmede babaların çocuklar üzerinde sermaye rollerinin etkilerinin büyük olduğu görülmektedir (Pleck, 2007).

2.2.5. Geçmişten Günümüze Babalığın Tarihsel Süreci

Zaman içerisinde değişen aile yapısı, toplumlar ve toplumların kadın ve erkeklerden beklentileri ailelerin dinamiklerini ve erkeklerin babalık rolünü zamanla değişime uğratmıştır. Geçmişten günümüze babalığın değişime uğramasının en temel sebeplerinden biri toplumsal koşullar olmuştur (Bora, 2014). Geçmişte babalar, genellikle evin geçimini sağlayan, disiplin ve otorite kuran figürler olarak görülürken, günümüzde babalık kavramı katılımcı, birincil ebeveyn, eşitlikçi ve etkileşimci bir role bürünmüştür. Bu durumda zaman içerisinde babaların rolü konulu araştırmaların artarak literatürün bu alanda gelişmesine neden olmuştur. 18., 19. Yüzyıllarda babalar ahlak öğretmeni olarak nitelendirilir dini bilgilerin çocuklara aktarmak o dönemdeki en temel görevleri arasındaydı (Badinter, 2011). Sanayi devriminin başlaması ile birlikte babalar ahlak öğretmeni olma rollerini kenara bırakarak ev içi geçimi sağlama rolüne bürünmüşlerdir. Kadınlar bu dönemde çocuk bakımı, ev işleri gibi temel işler ile uğraşır, çocuk bakımı en temel görevleri olarak kabul edilirdi. 2. Dünya Savaşı'nın çıkması ile birlikte erkeklerin vatani görevlerini yapmak için savaşa gitmeleri ve çocukların babasız kalması sonucu babalık ve annelik rolünde değişimler söz konusu olmuştur. Literatür o dönemde savaş sonucu babasız büyüyen çocukları konu alarak baba yoksunluğu kavramını da ortaya çıkartmıştır (Güngörmüş & Özkardeş, 2006). 1970'li yıllar itibari ile birlikte yeni babalık kavramı ve yeni babalık rolleri ortaya çıkmıştır. Bunun temel sebebi toplumsal olarak yaşanan değişiklikler olmuştur (Ünal, Kök, 2015).

Ulusal devlet kavramı, çocuk hakları ile birlikte devlet okul gibi kurum ve kuruluşları üstlenerek çocuklara eğitim alma kadınlara ise çalışma hayatının kapılarını aralamıştır. Bu durum toplum yapısının, babalık rolünün toplumsal değişime uğramasını sağlamıştır. Bununla birlikte kadınların sadece ev işinde aktif rol oynaması, işlerinin sadece çocuk bakımı olması anlayışı rafa kalkarak kadın ve erkeklerin egemen bir evlilik sürdürdüğü, çocuk bakımında birlikte oldukları, evi birlikte geçindirdikleri anlayışa sahip olunmuştur (Summers vs., 1999; Türkoğlu ve Akduman, 2015). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadın ve erkeklerin aralarındaki keskin duvarların geçmişten günümüze kalkması ile birlikte babalık rolü de etkilenmiş ve değişime uğramıştır (Güngörmüş & Özkardeş, 2006). Özkardeş ve Arkonat'a (1998) göre babanın çocuğun hayatındaki ilk rolü ahlak öğretmenliği iken zaman içerisinde bu rol genişleyerek yerini rol model olma, eğitimi ile ilgilenme, büyüme ve gelişmesine katkı sağlama, öz bakım ihtiyaçlarını giderme, temel bakımını sağlama, çocukla zaman geçirme, duygusal bağ kurma gibi tüm hayatında rol oynayacak şekilde değişmiştir. Kök ve Ünal'a (2005) göre babalar geçmişte daha katı babalık rolü sergilenirken artık günümüzde çocuğunun bakımını eşi ile paylaşan, çocuğunun büyüme ve gelişmesinde her anına tanık olan ve destekleyen baba rolüne büründükleri görülmektedir. Değişen toplumsal koşullar ve toplumsal cinsiyet rolleri ile birlikte babalık rolünde babanın annenin hamilelik sürecinden başlayarak çocuğunun bakımına, eğitimine, hayatına daha etkin katılım gösterdiği rol, model olduğu görülmüştür. Zaman içerisinde yapılan çalışmalar ile birlikte iyi babalık kavramı olumlu baba çocuk ilişkisi ile nitelendirilmiştir. Günümüzde anneler hala çocuk gelişiminde birincil ebeveyn olarak aktif rol olsa da babalar da daha fazla sorumluluk alma, aktif olmaya başlamışlardır. Ishii Kuntz'a (1994) göre birçok toplumlarda babaların rolü sadece çalışıp eve para getirerek evin geçimini sağlamakla sınırlı değildir. Babalık rolü aynı zamanda çocuk bakımı, eğitimi, sosyal duygusal ihtiyaçlarını karşılama gibi temel ihtiyaçları da içermektedir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları sebebiyle babaların rolü genellikle para kazanmakla ve evin geçimini sağlamakla özdeşleştirilirse de, babaların çocuklarına zaman ayırması, onlarla ilgilenmesi, eğitimlerine katkıda bulunması duygusal destek sağlama, örnek olması önemlidir (Lamb, 2004).

Geçmişten günümüze babalığın tarihsel sürecini yaşadığımız ülkemiz Türkiye için bazı çalışmaları ele alacağım. Tutkun ve Şahin'a (2016) göre ülkemizde babalık rolleri anne ve babanın iş hayatında olma durumları, eğitim durumları, annelerin ev hanımı olması, tutum ve yargıları, aile yapıları gibi durumlara göre farklılık göstermektedir. Anne ve babanın birlikte çalışması, ev içi iş yükü ve çocuk bakımından eşlerin birbirleriyle paylaştıkları görülmektedir. Tarihsel süreç incelendiğinde babalık rolü ahlak öğretmenliğinden, çocuk bakımını eşi ile paylaşan babalık rolüne bürünmüştür (Ünal, Kök, 2015). Evans (1997), yaptığı bir çalışmada Türkiye'de düşük sosyo ekonomik düzeye sahip ailelerdeki babaların babalık rolü algısı incelendiğinde bu algının geleneksel yapıya sahip olduğu, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile bütünselleştiği görülmüştür. Araştırma o dönemlerde babalık rolünün çalışarak evin geçimini sağlayan, ekmek parası kazanan kişi olarak ifade edildiğini, babaların çocuklarının yaşamları ile ilgili uzun vadeli planlar yaptıklarını, çocuklarına sevgi, şefkat gösterdikleri ve güven ortamı oluşturduklarını ortaya koymuştur. Bu durum geleneksel aile yapısını yansıtmaktadır. Ancak ataerkil aile yapısının baskın olduğu dönemde, babaların ev geçiminden sorumlu olması nedeniyle babalık rolü algısının da buna uygun şekilde şekillendiği şeklinde yorumlanmaktadır. Araştırma, babaların çocuklarıyla ilgili olarak sadece maddi sorumluluklarını değil aynı zamanda çocuğu bütünsel olarak ele alarak her açıdan sorumluluk üstlendiklerini göstermektedir. Bu durum babalık rolünün sosyo ekonomik düzey ile ilişkili olduğunu gösterirken aynı zamanda geleneksel bir bakış açısında hala hakim olduğunu yansıtmaktadır. Daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalar incelenerek karşılaştırıldığında ise yaşanan modernleşme ile birlikte toplumlarda babalık rolü algısının değişime uğradığı ve yeniden şekillendiği görülmektedir (Ünal, Kök, 2015). UNICEF (2012), toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sekteye uğrayarak değişime gitmesi gibi keskin toplumsal değişimler karşısında ebeveynlerin Türkiye'de çocuk gelişimi konusunda yeterli bilgi, birikim ve donanımına sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk gelişimi konusunda kendisini geliştiren, eğitim alan, öğrenen anne babaların çocuk yetiştirme konusunda yanlış tutum ve davranışlardan uzak kalarak çocuk yetiştirmeye çalıştıkları belirtilmektedir. Bu durumda anne baba eğitimlerinin önemine vurgu

yapmaktadır. Anne ve babalar ebeveyn olarak ne kadar donanıma, bilgi birikimine sahip olursa çocuklarını yetiştirirken doğru tutum ve davranışları o denli göstermektedirler. Ceza, dayak gibi yanlış disiplin yöntemlerine başvurmaktan korunmaktadırlar. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve UNICEF (2014) tarafından anne ve babaların çocuk yetiştirme alanı konusunda eğitime ihtiyaç duymaları sonucunda ‘‘ebeveynlerden babalar, kardeşler de anneler kadar oluşumun içerisine dahil edilmelidir’’ söyleminin altı çizilerek babalarında çocukları ile kurdukları olumlu iletişimlerine ve gelişimlerine önemine vurgu yapılmıştır (Ünal, Kök, 2015).

2.2.6. Çocuk Kitaplarında Aile

Çocuk doğduğu andan itibaren yaşamı boyunca hem psikolojik hem sosyal olarak başkalarına ihtiyaç duyar ve bu ihtiyaçlar öncelikle ailesi tarafından giderilir. Aile, toplumsal yaşam ile ilgili ilk deneyimlerin kazanıldığı sosyal ilişkilerin oluşturduğu toplumun en küçük bütünüdür. Çocuk doğduğu aile içerisinde ilk sosyal deneyimlerini kazanırken aynı zamanda toplumsal rollerinin neler olduğu keşfeder. Toplumsal değerlere, inanç ve yaşadıkları kültüre göre bilgi birikimi kazanır bu nedenle aile bireyleri çocuğun yaşamında önemli role sahiptir (Tepe, 2020). Yapıcı’ya (2010) göre eğitimin ilk adımı ailede atılır. Aileler kendi kurallarını ve sınırlarını çocuklarına aktarmaya çalışarak nesilden nesline devamlılığın sağlanmasını ve bu sayede çocuklarının toplumsallaşmasını sağlar. Bu sayede toplumsallaşmak için ilk ortam aile tarafından sağlanır (Acar, 1990). Çocuk önce aile içerisinde bir birey olur ardından toplumun içerisine karışarak özerkliğini ilan eder. Bu noktada aileler çocuklarının sosyalleşme aracı olmasındaki ilk adımdır. Sosyal bir varlık olan aileler için ebeveyn çocuk arasındaki ilişki çok önemlidir (Ünal, Kök, 2015). Sosyal öğrenme kuramcılarına göre; çocuklar ilk sosyal ilişki ortamı olan aile bireylerini gözlemleyerek gözlemleri doğrultusunda davranışlarını örnek alıp taklit ederek ve modelleyerek öğrenme ortamı oluştururlar (Bayrakçı, 2007). Aile çocuğun temel ihtiyaçlarını gidermesinin yanısıra gelişimsel olarak olgunlaşmasını sağlayan bir kurumdur.

İlk yıllarda ailenin çocuğuna karşı tutum ve davranışları kişiliğinin oluşmasında ve benlik tasarımının olumlu yönde gerçekleşmesinde önemli rol oynar (Işıtan, 2005). Ailenin çocuğına karşı takındığı tutum, davranış ve iletişim biçimi çocuğun ruh sağlığı ile doğru orantılıdır. Her aile kendi toplumsal yapısını oluşturmaktadır. Çocuk kendi toplumsallaşma sürecini ailesi ile birlikte tamamlar. Böylece çocuk, kendisi için yabancı olan durum ve davranışlara karşı olumlu/ olumsuz tepkiler vermeyi öğrenerek düşünme ve davranış yönetimi yapabilir (Ünal, Kök, 2015). Kitaplar, çocuğun içine doğduğu ailesi ve öğrendiği toplumsal yaşam ile ilgili deneyimlerin yanı sıra farklı sosyal ilişkileri tanıyabilmesi için önemli araçlardan biridir (Güngörmüş Özkardeş, 2006). Çocuk kitapları çocukların kendi aileleri dışında toplumsal normları, farklı aile ilişkilerini öğrenmesine olanak sağlar. Kitaplar aracılığı ile farklı aileler ve bireyler tanıyan çocuk toplumsal hayatın farklı dinamiklerini de öğrenmiş olur. Kitaplar aracılığıyla farklı kişiler, aileler tanır ve böylece kendi ailesi ile karşılaştırmalar yapar ve tutum davranışlar edinir. Kitaplar aracılığıyla çocuklar dış dünya ile ilgili bilgi edinirler. Kitaplar çocukların bakış açısı geliştirmesine yardımcı olarak yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde etkiler. Kitaplar ile erken yaşta tanışan çocuklar toplumsal hayatın dinamiklerine ve bunun bilincine de sahip olurlar.

Bencik Kangal ve ark. (2018) tarafından yapılan çalışmada resimli çocuk kitaplarında yer alan baba karakteri hem dil dışı hemde dilsel öğeler kapsamında incelenerek araştırılmıştır. Kitaplarda baba karakterine, anne karakterinden daha az yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra babanın çocuğu ile ev içerisinde vakit geçirmediği, sadece ev dışında vakit geçirdiği ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının görüldüğu sonucuna ulaşılmıştır. Güzelyurt ve Özkan, (2018) tarafından yapılan çalışmada vefat, şehir değiştirme, ikinci evlilik, evlat edinme gibi konuların yer aldığı çocuk kitapları incelenmiştir. Boşanma konulu kitaplar incelendiğinde boşanmayı sadece tek bir ebeveynin çocuğu ile paylaştığı ve çoğunlukla çocuğun velayetinin annede olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ölüm konulu kitaplar incelendiğinde ise inançlara göre kitapların şekillendiği bulgusu ortaya çıkmıştır. Taşınma ya da göç gibi konuları ele alan çocuk kitapları

incelendiğinde ise savaş, rahatsızlık durumu, yeni iş gibi konular sebebi ile taşınmaların olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yeniden evlilik konusunu ele alan kitaplar incelendiğinde ise bu kararın öncesi aşamalarından bahsedilmeden aniden karar verildiği görülmüştür. Heller (1985) tarafından yapılan çalışmada baba kavramını konu alan resimli çocuk kitapları incelendiğinde dönemlere göre anne ve babanın görev, sorumluluklarında bazı değişiklikler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dönem öncesi çocuk kitaplarında anne çocuğu ile ev içerisinde ilgilenirken baba sadece ev dışında çocuğu ile ilgilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Dönem sonrası çocuk kitapları incelendiğinde ise baba karakterinin görevlerinde değişiklikler görülmüştür. Örneğin baba çocuğunun öz bakım ihtiyaçları ile ilgileniyor, çocuğunu yatırıyor, çocuğu ile oyun oynayarak paylaşımlar yaptığı gibi sorumluluklar edindiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ohashi (2011) tarafından yapılan çalışmada resimli çocuk kitaplarında ebeveynlerin nasıl anlatıldığı, cinsiyete göre ebeveynlerin tutum ve davranışları, çocuk ile ilgisi, temel ihtiyaçların giderilmesi, disiplin gibi maddeler incelenmiştir. Çocuk kitaplarında annelerin çocukları ile daha çok resmedilmiş olduğu belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının temel ihtiyaçları ile daha çok ilgilendiği, bakım veren kişi rolünde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Babaların daha çok ev dışında çocukları ile vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Babaların çocukları ile arkadaş olma eğiliminde oldukları sonucuna ulaşılırken annelerin ise daha fazla beslenme, bakım verme, kural koyma gibi davranışlarda buldukları görülmüştür.

Fenwick ve Morrison, (2011) tarafından yapılan çalışmada anneanne, babaanne ve dedelerin resimli çocuk kitaplarında nasıl anlatıldıkları araştırılarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda aile büyüklerinin torunları ile ilişkileri pozitif ancak mesafeli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Crawford ve Bhattacharya (2014) tarafından yapılan çalışmada resimli çocuk kitaplarında büyükanne ve büyükbaba teması incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre büyükanne ve büyükbabaların yaşadıkları topluma göre şekillendikleri ve çoğunlukla gri saçlı olarak yansıtıldıkları ifade edilmiştir. Çocuk kitapları çocuk ve ebeveynleri arasında iletişim kanalı kurmalarına

destek olarak çocuk aile ilişkisini olumlu yönde geliştirirken aynı zamanda ruh sağlığını da destekler (Cüceloğlu, 2001). Alver (2005)'e göre çocuk hayatı çocuk kitapları aracılığıyla keşfederek farkına varır. Çocuklar kitaplar aracılığıyla bir başka karakterin duygu, düşünce, inanç, tutum ve davranışlarını benimserken aynı zamanda kendi benliği ile karşılaştırma yapmasına olanak sağlar (Öztürk, 2001). Çocuk kitaplarında yer alan dünyanın içine giren çocuk toplumu ve insanları anlamaya başlar (Zivtci, 2007).

Ebeveynler çocuk kitapları sayesinde bilinçli farkındalık kazanır. Kitaplar, aile üyelerinin rolleri ve sorumlulukları ile aile içindeki davranış biçimlerinin öğrenilmesinde ve bu davranış biçimleri ile topluma uyum sağlamalarında etkili bir araçtır. Yapılan birçok çalışma resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet kalıpları ve yargılarını yansıttığına vurgu yapmaktadır (Fox, 1993). Toplumsal devamlılığın sağlanması, değerlerin bireyler arasında aktarılması ve çocukların eğitiminde ailenin önemli bir rolü vardır bu nedenle aile ve çocuk kavramının resimli çocuk kitaplarına nasıl yansıtıldığı önemli bir konudur. Aile kavramı çocuk kitaplarında önemli bir yer tutar. Çocukların okudukları kitaplarda yer alan aile ile ilgili özellikler, aile tipleri, aile içi iletişim ve aile tutumları, çocukların hayatında önemli bir değer kazanır.

2.3. Babalığın Çocuk Kitaplarında Değişen Rolü

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadına ve erkeğe atfedilmiş toplumun beklediği davranış kalıplarını ifade eden roller bütünüdür. Toplumlar doğuştan gelen biyolojik farklılıkların kültürel bir perspektifle nasıl yorumlandığını ve bu yorumlamaların kadınlar ve erkeklerin davranışları, hakları ve eşitlik dengeleri üzerindeki yetkileri nasıl şekillendirdiğine ilişkin toplumsal formlar geliştirir (Güngörmüş Özkardeş, 2006). Cinsiyete özgü bu roller çocukluktan başlayarak psikolojik ve sosyal olarak toplumun beklentileri doğrultusunda yaşam süreci boyunca devam etmektedir (Eagly, Wood ve Diekman, 2000). Toplumsal cinsiyet rolleri kadınsılık ve erkeksilik ile ilişkili olduğu kadar kişinin hangi rolü kendisine daha ait hissettiği ile ilgilidir (İpek, 2020).

Toplumların kendi değerleri, inançları, geçmişleri ve yaşam şartları sonucu bir kadına ait olduğu dūřunūlen davranış ve tutumlara kadınsılık, bir erkeğe ait olduğu dūřunūlen yapı, davranış ve tutumlara erkeksilik denir (Seçgin ve Tural, 2011). Kadınsılık ve erkeksilik zaman içerisinde annelik ve babalık ebeveynlik rollerini de etkilemiştir. Bu kalıp yargıların dışına çıkılması toplumlar tarafından reddedilerek dışına çıkan kişiler hakkında eleştiri yapma haklarını kişiler kendilerini görmektedir. İnsan yaşamının her alanında bu kalıp yargılara rastlanmaktadır. Çocuklar, cinsel kimliklerine uygun toplumsal rolleri öğrenmek için benzer ve farklı cinsiyetteki modellerini taklit ederek, davranışlarını tekrarlayarak ve yeterlik algılarını glendirecek gdusel süreçleri kullanırlar (Güngörmüş zkardeř, 2006). Resimli ocuk kitapları, çocukların cinsiyet rollerini ve cinsel kimliklerini geliştirmek için önemli bir rol oynar. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ocuk kitaplarında baba karakterine çok fazla yer verilmediği geri planda bırakıldığı görülmektedir (Gündüz şentürk, 2015). Benzer bir çalışmada incelenen resimli ocuk kitaplarında baba karakterine, anne karakterinden yazılı ve görsel olarak daha az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır (Bencik-Kangal, Karaaslan ve Arslan, 2018). ocuk gelişiminin ve ocuk eğitiminin önemli olduğu okul öncesi dönem resimli ocuk kitaplarında çocukla ilgilenen kiři genellikle anne olarak gösterilmekte ve baba ikinci plana atılmaktadır. Bu durum toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında çocukların bu kalıp yargılar ile yetişmesine sebep olmaktadır. ocuk kitaplarında baba faktörü incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşişsizliğine yönelik kalıp yargılar yalpezesi bulunmaktadır. Örneęin baba karakterlerinin ocuk kitaplarında tipik olarak daha aktif oldukları görülmektedir. Bařka bir örnek ise erkeklerin çoğunlukla kadınlara yardım ettikleri, g gösterdikleri örnekler mevcuttur (Gündüz şentürk, 2015). Babaların çocukları ile geçirdikleri vakit, oynadıkları oyunlar, ilgi, tercih ettikleri meslekler, yansıttıkları davranışlar genellikle daha erkeksi görülmektedir. Bu konuda yapılan başka bir araştırma ise anne ve babaların aralarındaki ev iři eşişsizliğine değinmektedir. Erkeklerin ev işlerinde daha geri planda kaldıkları, genellikle kadınların iři yaptıkları ataerkil sistemi yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır (Johnny, 2006).

Yapılan araştırmalara göre ocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıp yargıları kapsamında baba karakterini olumsuz olarak yansıtmak çocuklar için birçok yönden olumsuz durumlar yaratabileceği ne sürülmektedir. Çocuğa cinsiyet eşitliğine uygun olmayan babalık karakteri yansıtmamanın bu cinsiyeti olumsuz olarak tasvir etmesine neden olmaktadır. Bu durum çocuğun özgüvenini, kişiliğini çok yönlü etkilerken olumsuz pozitif benlik algısı geliştirmesini sağlar (Johnny, 2006). ocuk kitaplarına yansıyan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çocukların cinsiyetlere karşı ön yargı oluşturmasını sağlarken aynı zamanda ilgi, yetenek, tercihlerini de olumsuz yönde etkileyebilir. Örneğin erkek bir çocuğa ebeveynlerinin okuduğu bir ocuk kitabında ‘‘erkekler bale yapmaz’’ betimlemesinin ardından çocuğun baleye karşı ön yargı oluşturmasını sağlayarak bu sanata karşı ket vurmasına neden olabilir. Başka bir örnek ise kitapta görsel olarak okuduğu baba karakterinin evde hiçbir iş yapmaması sadece anne karakterinin ev işi yapması rneği çocuğun bu yaklaşımı doğru kabul etmesini ve bu Őekildeki bir tutumu doğru kabul etmesini sağlayabilir. En hızlı geliştikleri gelişimlerinin en önemli dönemi olan bu okul öncesi dönemde ocuk kitaplarında babalık ile ilgili olumsuz örneklere maruz kalmak çocukların tutum, beklenti ve davranışlarını da olumsuz etkileyecek güce sahiptir. Yapılan araştırmalar çocukların edindikleri kadınsı ve erkeksi özellikleri yedi yaşına kadar benliklerinin temel bir bileşeni olarak algırlar (Işıtan, 2005). Bu noktada ocuk kitapları eril ve dişil davranışları ğrenmelerindeki önemli temel bir kaynaktır. ocuk kitaplarında her bir öğe, içerik, anlatım, görsel çocuğu duygusal, sosyal, dilsel, zihinsel ve psikolojik olarak çok yönlü etkilemektedir (Gündüz Şentürk, 2015).

2.3.1. Babalığın Toplumsal İnşası

Toplumsal dilde baba; çalışarak eve para getiren, ailenin maddi yükünü üstlenen, aileyi koruyan ve kollayan, evin temel ihtiyaçlarını karşılayan, ocuk için söz sahibi olan ve otoriter ebeveyn fiğrn üstlenen kişi olarak tanımlanmaktadır (Alver, 2012). Geleneksel kalıp yargılar çerçevesinde yazılmış resimli ocuk kitapları incelendiğinde ocuk ile birlikte birincil olarak resmedilen ebeveyn anne olarak görülmektedir.

Resimli çocuk kitaplarında baba figürü incelendiğinde ise ev içerisinde güç gerektiren işleri yapan, evin dışında çalışan ve para kazanan, ev işlerine ve çocuk bakımına yardımcı olmayan karakter olarak görülmektedir. Bu durum babalığın toplumca nasıl temsil edildiğini yansıtmaktadır (Rollas, 2017). Zaman içerisinde babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları içerisinde değişmesi sonucu resimli kitaplara da yansımıştır. Baba, ailede otoritenin simgesi olarak kabul edilir ve tarihsel süreç içinde kendisine yüklenen misyonu farklı boyutlarda yaşayarak geçmişten günümüze kadar değişen bir baba karakteri ortaya çıkmıştır (Arslan, 2000). Modern anlayış yapısına sahip günümüz dönemine gelene kadar dünya genelinde, erkek egemen bir düzenin baskın olduğu düzen görülmüştür. Tarih boyunca, bu düzen yapısına sahip en katı toplumlar arasında Doğu toplumları olduğu görülmüştür. Geleneksel ölçülerde toplumlar babalardan bir işe giderek para kazanmasını, çocuğunu, eşini geçindirmesini, evine bakmasını beklemektedir. Bu görev ve sorumlulukları yerine getirmede toplumsal üstünlüğünü kaybedeceği tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bugün toplumdaki sosyal, ekonomik, siyasi, teknolojik, bilimsel değişimler ve gelişmeler bu algının ortadan kalkmasına neden olmuştur. Artık toplumda aile içerisinde her iki bireyinde çalışarak evi geçindirdiği, ev içi sorumlulukları paylaştıkları, ebeveynlik rollerinde ortak sorumluluklar aldıkları bir düzen benimsenmektedir (Rollas, 2017).

Bu durum bireylerin toplumsal olarak babalığa olan bakış açılarının değişmesini sağlayarak çocuğun, ailenin ön planda olduğu eşitlikçi ilgi ve sevginin temeli olduğu babaların çocuk gelişimlerinde aktif rol aldıkları duruma gelmişlerdir. Toplumsal rol ve görevlerin değişmesi ile birlikte aile içi düzen yeniden şekillenmiş görev ve rol dağılımları tekrar biçimlenmiştir (Bora, 2014). Geleneksel dönemde, babalar genellikle ailenin geçiminden sorumlu tek birey olarak daha otoriter bir tutum sergilerler. Bu tutumları maddi, manevi dinamiklerin ve toplumsal beklentilerin etkisiyle edinirlerdi. Bu dönemde, babalar genellikle çocuklarıyla oyun arkadaşı olmaktan öteye geçemezler ve annelere göre daha az zaman ayırırlar, bakım konusunda da kendilerini sorumlu hissetmezlerdi. Bu durum 1920 yılı ve sonralarına kadar devam etmekteydi. 1920'lerde tohumu ortaya çıkan ancak varlığını 1970'lerde hissettiren yeni babalık modeli ile birlikte babalar iş dışında

evinde eşi ve çocuklarıyla ilgilenen, sevgisini gösteren, onlarla kaliteli vakit geçiren, çocuk gelişimi konusunda aktif rol oynayan konumuna gelmiştir. 1970 yılından başlayarak günümüze kadar yeni babalık kavramı gündeme gelmeye ve ele alınmaya başlanmıştır (Rollas, 2017). Gelişen ve değişen toplumsal normlar sonucunda babalık kavramı yeniden ele alınmış ve bu konuda bilimsel çalışmaların artması ile birlikte toplumsal rolünün yeniden şekillenmesini sağlamıştır (Gökkaya, 1994).

2.3.2. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Kuramlar

Cinsiyetler arasındaki “kadın rolü”, “erkek rolü” olmak üzere iki cinsiyet rolü bulunmaktadır ve cinsiyetler arası toplumsal farklılıkları açıklamaya yönelik çeşitli kuramlar bulunmaktadır (Connell, 1998).

Bunlar:

2.3.2.1. Psikanalitik Yaklaşım

1930’lu yıllarda toplumsal cinsiyet kimliğinin araştırıldığı dönem psikanalitik yaklaşıma dair görüşler ve araştırmalar Sigmund Freud’a dayanmaktadır (Onur, 1997). Kişisel gelişim ve toplumsal cinsiyetin gelişmesi noktasındaki ilk bilimsel açıklamalar olarak kabul görmektedir. Psikanalitik yaklaşım, toplumsal cinsiyetin gelişimine ilişkin olarak getirilen ilk kuramsal açıklamalardan biri olarak kabul görmektedir. Sigmund Freud’a göre bebeklik dönemi itibari ile bireylerde cinsiyete dair görüşler oluşmaya ve gelişmeye başlar. Bu dönemde tohumları atılan toplumsal cinsiyet rolleri daha sonraki yıllarda Freud kuramında yer alan beş psikoseksüel (oral, anal, fallik, gizil, latent, genital) döneminin sağlıklı geçirilmesi ile birlikte bireyin cinsiyet rolü oluşur (Kavuncu, 1987).

Sigmund Freud’un Psikoseksüel dönemleri beş ana başlık şekilde ayrıntılı olabilir:

- Oral Dönem (0- 1 yaş aralığı)
- Anal Dönem (1- 3 yaş aralığı)
- Fallik Dönem (3- 6 yaş aralığı)
- Latent Dönem (6- 11 yaş aralığı)
- Genital Dönem (11- 13 yaş aralığı) (Dal ve Eroğlu, 2009).

Psikanalitik yaklaşıma göre çocuklar erken çocukluk döneminde takriben dört, beş yaş civarında erkek çocukları babalarının rollerinden

yararlanarak ve örnek alarak erkeklik cinsiyetini öğrenirler. Kız çocukları ise annelerini rol model alarak annelerinin cinsiyetlerini kabul etmeye ve taklit etmeye başlarlar. Sigmund Freud, çocukların toplumsal cinsiyet rollerinin gelişiminde, maruz kaldıkları cinsiyet rolleriyle ilgili tasvirlerin ve ifadelerin etkisinden bahsetmektedir (Kavuncu, 1987).

Fast 1990'da üç dönem belirtmiştir. Bu dönemler:

- **İlk dönem** çocuğun doğumu ile birlikte başlamaktadır. Bu dönemde çocuk cinsiyetini ve toplumsal cinsiyete dair rollerini aile içerisinde öğrenmektedir.
- **İkinci dönem** kadın ve erkek cinsiyetinin özelliklerini, farklılıklarını anladıkları ve anlamlandırdıkları dönemdir. Bu dönemde kavradıkları cinsiyete dair bilgiler sonucu beş yaşında cinsel kimliklerini oluşturmaya başlamaktadır.
- **Üçüncü dönem** ödipal dönem olarak geçmektedir. Bu dönemde kendi ebeveynlerini gözlemleyerek kadın ve erkek cinsiyetinin temellerini atarlar.

(Aktaran: Erzeybek, 2015).

2.3.2.2. Sosyal Rol Kuramı

Connell'e (1998) göre sosyal rol kuramında kadınlar ve erkekler sosyalleşme süreçlerinde belli rolleri benimseyerek öğrenirler. Bu kuram, toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetten farklı olduğunu ve toplumsal cinsiyetin öğrenilmiş bir davranış olduğunu savunur. Bu nedenle, rol kuramı, cinsiyet rollerinin toplumsal yapıdaki değişkenliği ve bu rollerin nasıl öğrenildiği ve benimsendiği konularını inceler (Connell, R.W 1998). Sosyal rol kuramı kadın ve erkekler arasındaki sosyal ve siyasal davranış ile tutumlarındaki farklılıkların, cinsiyetlerine bağlı olarak farklı sosyal roller üstlenmelerinden kaynaklandığını öne sürmektedir. Bu kurama göre, toplum içinde kadınlar ve erkekler belirli roller ve beklentilerle ilişkilendirilmiştir. Kadınlar genellikle daha düşük konumlu rollerde yer alırken, erkekler ise daha yüksek konumlarda bulunmaktadır. Bu durum, bireylerin içinde buldukları kültür ve toplumun belirlediği sosyal normlar doğrultusunda davranış sergilemelerine neden olmaktadır (Egan, Perry 2001). Örneğin, çocuk bakımı anne ve babanın ebeveyn olarak ortak görevidir. Ailelere

bakıldığında çocuk bakımı ile sadece annelerin ilgilendiği görülmektedir. Babalar toplumsal cinsiyet kalıp yargularından dolayı çocuk bakımında birçok rolü annelerin üstlenmesine sebep olmaktadır (Dökmen, 2004).

2.3.2.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı dolaylı bir öğrenme sürecine dayanan, gözlem yapma ve taklit etme yoluyla öğrenmeyi içeren bir kuramdır (Bandura, 1977). Bu kurama göre, insanlar çevrelerindeki diğer insanların davranışlarını izleyerek, sonuçlarını gözlemleyerek ve bu davranışları taklit ederek öğrenirler. Bu süreç, bireylerin kendi deneyimlerinden ziyade başkalarının deneyimlerinden öğrenmelerine olanak tanır. Albert Bandura, cinsiyet rollerinin toplumsal baskı sonucu ortaya çıktığını öne sürmüştür (Altuntaş, Altınova 2015). Bu kuruma göre kız çocukları anneyi, erkek çocukları ise babayı taklit ederek cinsiyet rollerini öğrenirler. Sosyal öğrenme kuramı iki farklı öğrenme modelini içermektedir. Bu öğrenme modelleri; edimsel koşullanma ve model alma yöntemleridir. Araçsal koşullanma, çocuğun kendi cinsiyetine uygun davranışlarda bulunduğu davranış sonucu olarak ebeveynleri tarafından ödüllendirilmesidir. Bu sayede davranış tekrarı ortaya çıkacaktır. Çocuk kendi cinsiyetine uygun olmayan karşı cinsiyete ait davranışlar sergilediğinde ise ebeveynleri tarafından cezalandırılır ve bu davranışın tekrarının olmaması için önüne geçilmeye çalışılır. Sosyal öğrenme yaklaşımı bireylerin davranışlarını ve düşüncelerini ödül ve ceza sistemi kullanarak güçlendiren ve istenmeyen davranışları azaltmaya çalışan bir kuramdır (Altuntaş, Altınova 2015). Örneğin evi toplayan annesine yardım eden erkek çocuğunu davranışı sebebi ile övüldüğünde bu davranışı tekrar etmesine olanak sağlayacaktır. Model alma ve taklit etme öğrenme modelleri ile birlikte çocuk cinsiyetine uygun davranışları taklit eder.

2.3.2.4. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel gelişim kuramı Kohlberg tarafından geliştirilmiştir. Bu kurama göre çocuklar çevrelerinde olup bitenleri anlayacakları belirli zihinsel gelişim düzeyine ulaştıktan sonra cinsiyet rolünü öğrenmeye dair sürece geçerler. Kohlberg'e göre Bilişsel gelişim kuramında çocuklar birinci olarak cinsiyeti etiketleme, ikinci olarak cinsiyet kararlılığı ve üçüncü olarak

cinsiyetin değişmezliği bilişsel dönem basamaklarından geçerek cinsiyeti öğrenmektedir (Fortin, 2005).

Kohlberg (1966), cinsiyete dair davranış rollerinin bilişsel olarak bir süreç halinde kazanıldığını ifade etmektedir.

Bu basamaklar:

- Cinsel Kimlik 1. Basamak: bu dönem çocuğun kız ya da erkek cinsel kimliğini fark ettiği dönemdir. Bu dönem 2 ve 4 yaş grubu dönemlerini kapsamaktadır.
- Cinsel Kimlik 2. Basamak: cinsiyetin oluştuğu, değişmeyeceğinin kabul edildiği dönemdir. Beş ve altı yaş grubu dönemi kapsamaktadır.
- Cinsel Kimlik 3. Basamak: bu dönem cinsel tutarlılık basamağı olarak kabul edilir. Beş yaş ve üzeri yaş dönemini kapsamaktadır.

Kohlberg kısacası cinsiyet farkındalığının ardından cinsiyetin kalıcılığının fark edilmesini açıklamaktadır.

2.3.2.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal cinsiyet şeması, çocukların kadın ve erkek arasındaki ayrımı, nesnelere ve olaylar hakkındaki bilgileri algıladıkları cinsiyet çağrışımlarına göre işlemeyi öğrendikleri bir çerçeve işlevi görür. Bu kavram, kadın ve erkek olarak bireylerin toplum tarafından nasıl algılandığını temsil eder. Cinsiyet ise bireyin kadın ya da erkek oluşunun biyolojik, fizyolojik ve genetik boyutlarını ifade eder.

Toplumsal cinsiyet rolü ise kadın ve erkek cinsleri arasındaki gerçek farklılıkların bazı biyolojik özellikler dışındaki kültür ve toplumun inşa ettiği özelliklerdir (Dökmen, 2010). Toplumsal cinsiyet şema kuramına göre çocuklar genellikle cinsiyete dair davranışları kadınsı ve erkeksi olarak iki şekilde kategorize ederler. Bu kategorizasyon bazen cinsiyetle ilgisi olmayan şeyleri bile kadınsı ve erkeksi olarak değerlendirmelerine neden olabilmektedir (Bem, 1981). Örneğin çocuk kitaplarında hassas, ev işi yapan, pembe giyinen cinsiyeti kadınsı, mavi giyinen, aslan, ev dışında çalışan cinsiyeti ise erkeksi olarak kategorize edilmektedir (Bem, 1983).

Bem'e göre kadınsı ve erkeksi cinsiyet özelliklerine göre dört gruba kategorize etmiştir.

Bunlar:

- **Androjen:** Hem erkeksi hem kadınsı özelliklerin bir arada olmasıdır.
- **Farklaşmamış cinsiyet tiplmesi:** Erkeksi ya da kadınsı özelliklerin olmadığı durumudur
- **Kadınsı:** Kadına ait özelliklerin, erkeklere ait özelliklere göre daha baskın olması durumudur.
- **Erkeksi:** Erkeğe ait özelliklerin, kadına ait özelliklere göre daha baskın olması durumudur (Damarlı, 2006).

Tüm kuramlar incelendiğinde en yakın kuramın toplumsal cinsiyet şeması kuramı olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.4. İlgili Literatür

Bu bölümde çalışmada konu alınan ilgili literatürde yapılmış araştırmalar ele alınacaktır.

2.4.1. Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Gökkaya'nın (1994) yaptığı çalışmada ebeveynlerin cinsiyet rolü algısı ve çocuk yetiştirme tutum ve davranış eğilimleri ile okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak tercihleri arasındaki bağ karşılaştırılarak incelenmiştir. Araştırma sonucu incelendiğinde çocukların tercih ettikleri oyun ve oyuncak seçimlerinde, ebeveynlerin kültür ve toplumların inşa ettiği özelliklere göre şekillendikleri saptanmıştır. Dilek'in (1997) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının toplumsal cinsiyet kimliğini kazanmasında anne ve babaların aldıkları ebeveynlik rolü, tutum ve davranışları incelenerek araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal sınıf farklılığı olmaksızın anne ve babaların çocuk yetiştirirken toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre tutum ve davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Trepaniet Street, Romatowski'nin (1999) yaptığı çalışmada belirli kriterlere uyan hikaye kitapları seçilmiş ve bu kitaplar ile etkinlikler yapılmıştır. Çocukların mesleklere yönelik tutum, düşünce ve davranışlarında bu kitapların etkilerinin olup olmadığı verisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda ise kitapların çocukların duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Esen ve Bağlı'nın (2002) yaptıkları çalışmada türkçe etkinliklerde yetişkin karakterlerinin cinsiyetlerine göre konum, davranış, sosyal çevre faktörleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna bakıldığında kadınların daha çok ev içerisinde ev işleri ile uğraştıkları, çocukları ile ilgilendikleri saptanmıştır. Ancak babaların ev dışında çalıştıkları, eve para getirdikleri, evin geçimini sağladıkları, çocukları ile sadece oyun oynadıkları sonucu saptanmıştır. Bu sonuçlar ise toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının türkçe ders içi etkinliklere yansıtıldığı verisini ortaya çıkartmıştır.

Anderson ve Hamilton'un (2005) yaptıkları çalışmada okul öncesi döneme ait seçilmiş 200 resimli çocuk kitabı kadın ve erkek cinsiyet rollerinin mekanda konum analizi, davranış, meslek, yetenek ve tutum yargıları açısından cinsiyet rolleri analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucu incelendiğinde kitaplarda kadınların daha çok annelik yönünün ortaya çıktığı gözlemlenirken erkeklerin ise meslekleri ile var oldukları, güçlerinin mesleklere atfedildiği verisine ulaşılmıştır. Kadınların ev içerisinde daha çok temizlik, yemek gibi işler yaptıkları, babaların ise tamir tadilat, bahçe işleri gibi işlerle uğraştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar daha çok ev içerisinde, erkekler daha çok ev dışında resmedilmiştir. Kitaplarda kadınlar daha pasif, erkek daha baskın resmedilmiştir. Kadın ve erkek cinsiyeti üzerindeki toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına incelenen kitaplarda yoğun şekilde rastlanılmıştır.

Özdemir'in (2006) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocukları seçilen toplumsal cinsiyet kalıp yargıları açısından belirlenen formatta incelenmiştir. Araştırma sonucunda yaş ve cinsiyet faktörünün birarada anlamlı olduğu verisine ulaşılmıştır.

Çubukçu ve Sivasgil'in (2007) yaptıkları çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından ders kitabı olarak yayınlanan 7. Sınıf İngilizce dersi kitabı cinsiyet ideolojisi yönünden belirlenen kriterler ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda İngilizce kitabında bir cinsiyete diğerinden daha fazla yer verildiği saptanarak bunun toplumsal cinsiyet kalıp yargıları sebebi ile olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kitap içerisinde geleneksel kalıp yargılara sözel olarak ulaşılmıştır.

Gümüşoğlu'nun (2008) yaptığı çalışmada 1928 yılından 2008 yılına kadar ilköğretim ders kitaplarında yer alan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları incelenmiştir. Araştırmanın sonucu incelendiğinde 1928- 1945 yılları arasında kadınların geleneksel rollerde anlatıldıkları ve resmedildikleri, 1945 yılı ve sonrasında itibaren kadın karakterinin tam tersi yöne evrilerek iş yaşamında aktif olduğu verisine ulaşılmıştır.

Köseler'in (2009) yaptıkları çalışmada okul öncesi dönem öykü ve masal kitapları incelenmiş ve sonucundan seçilen bu öykü ve masal kitaplarının toplumsal cinsiyet kalıp yargıları çerçevesinde yansıtıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gönen ve Aydos (2013) yaptıkları çalışmada 2000 ve 2010 yılları arasında yazılmış 150 okul öncesi çocuk kitabı dilsel ve dil dışı öğeleri kapsamında incelenmiştir. Çalışma sonucunda incelenen kitapların toplumsal cinsiyet kapsamında dilsel ve dil dışı öğeleri içerdikleri saptanmıştır.

Yağan Güder (2014) yaptığı çalışmasında okul öncesi dönemde okuyan sekiz çocuk ve annesi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucu incelendiğinde baba baskısı ile büyütülmeyen, kendisinden farklı cinsiyete sahip kardeşe sahip olan, karşı cinsiyetten kardeşi ile oyun ve oyuncaklarını paylaşarak etkileşimde bulunan, kendi tercihlerini ve ilgi alanlarını gösteren çocukların oyun ve oyuncak tercihlerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından uzak, özgün seçimler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynak ve Aktaş'ın (2017) yaptıkları çalışmada kriterlere uygun belirlenen okul öncesi hikaye ve masal kitapları toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kitap içerisinde yer alan kadın ve erkek karakterine kitap içerisinde yer verme sıklığının eşit olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rollas'ın (2017) yaptığı çalışmada erken çocukluk dönemi resimli hikaye kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının inşası ele alınmıştır. Araştırma sonucu incelendiğinde hikaye kitaplarında kadınlar erkeklere göre daha pasif, annelik rolü ile aktarılmaktadır. Erkekler ise kitap içerisinde daha güçlü, ekonomik faaliyetler içerisinde temsil edilmektedir.

Kangal, Karaaslan ve Arslan'ın (2017) yaptıkları okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında baba figürünün incelenmesi çalışması kapsamında belirlenen kitaplar incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kitaplarda annelere daha çok yer verildiği, babanın çoğunlukla çocuğu ile ev dışında

ilgilendi, çocuğunun öz bakım ihtiyaçlarını karşılamadığı, evde de eşine yardım etmediği gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar incelenen kitapların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını barındırdığı verisini elde etmiştir.

Şen ve Deniz (2019) yaptıkları çalışmalarında okul öncesi dönem çocuklarının izlediği Rafadan Tayfa çizgi filmini toplumsal cinsiyet açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda erkek karakterlerin her biri esnaf, avukat, yönetmen gibi mesleklerde gözlemlenirken, kadın karakterler hiçbir meslek dalında gözlemlenmedikleri gibi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına rastlanmıştır.

Alabay ve Özdemir (2020) yaptıkları çalışmalarında 36-72 aylık çocukların mesleklere yönelik oluşturdukları toplumsal cinsiyet algılarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların hemşire, terzi, öğretmen, aşçı mesleklerini kadın cinsiyetine; tamirci, iş makinesi kullanıcısı, kaptan, futbolcu, pilot, kabin görevlisi mesleklerini ise erkek cinsiyetine özgü meslekler olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır.

Şahin ve Alat (2021) yaptığı çalışmasında tübitak popüler bilim yayınları 3-6 yaş çocuk kitaplığını toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemiştir. İncelemeler sonucunda resimli çocuk kitaplarında karakterlerin meslekleri, eylemleri ve gösterildikleri mekân yönünden toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sürdürüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Emeksiz ve Bay (2022) yaptıkları çalışmalarında okul öncesi dönem çocuklarının oyunlarında toplumsal cinsiyet algısının incelenmesi çalışmasında çocukların oyunlarda; oyun kuralları ve rol/karakter tercihlerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olmadıkları; ancak oyuncak/materyal tercihlerinde kalıp yargılarına sahip oldukları belirlenmiştir.

Şahin, Özaydınlı (2003) yaptıkları çalışmalarında TÜBİTAK resimli çocuk kitaplarını toplumsal cinsiyet kapsamında incelemişlerdir. İncelemeler sonucunda kadın karakterlerin kitap kapaklarında erkek karakterlere göre daha sık yer aldıkları, kitap içlerinde ise sıklıkla kadınların yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hareket ve Dündar (2003) yaptıkları çalışmalarında çocuk hikaye kitaplarında toplumsal cinsiyet unsurlarını incelemiştir. İncelemeleri sonucunda ele aldıkları Ayşegül serisi örneğinde aile içi roller, cinsiyet dağılımları, renk tercihleri, oyun ve oyuncak tercihleri, mekan türleri, fiziksel görünüm ve mizaç özellikleri açısından toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik içeriklerinin yoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım, Zabun (2024) yaptıkları çalışmalarında eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılmasının önemine dair uzman görüşlerini değerlendirdikleri bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda toplumsal cinsiyet eğitimi için okul öncesi dönemden yetişkinliğe kadar her düzeyde ihtiyaç duyulduğuna, eşitlikçi perspektifin entegre edilmesinin gerekliliğe ulaşılmıştır.

Toplumsal cinsiyet konulu yapılan araştırmalar incelendiğinde okul öncesi dönemde daha çok resimli çocuk kitaplarında kadın ve erkek karakterlerinin meslekler, kıyafet seçimi, seçtikleri aksesuarlar, ev içi ve ev dışı konumlandırılma ve aile içerisinde sorumluluklar konuları ile araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Okul öncesi kurumlarında ve kütüphanelerde bulunan kitapların yetişkinler tarafından çocuklara seçildiği alan üzerinde çok fazla araştırma yapılmamış olduğu ortaya çıkmış ve bu noktada çalışmalar yapılmasının önemine vurgu yapılmıştır.

2.4.2. Resimli Çocuk Kitapları ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Uzmen (1993) yaptığı çalışmada 1974 ve 1993 yılları arasında yayınlanmış resimli çocuk kitaplarını konu başlıkları açısından çeşitlilik olup olmadığını ölçmek amacı ile araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda seçilen kitaplar incelendiğinde konu çeşitliliğinin yetersiz, sığ kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Her konuya ve her çocuğa hizmet eden kitapların olmadığı tespit edilmiştir.

Uzmen ve Mağden (2002) yaptığı çalışmada çocuk kitaplarının çocukların prososyal davranışlarını nasıl etkilediğini anlamak ve bu davranışları desteklemek için kitapların kullanımının etkili olup olmadığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yapılan araştırmada verilen eğitimin kız

çocuklarının yardımlaşma davranışları üzerinde daha etkili olduğunu, erkek çocukların ise paylaşım yapma davranışları üzerinde daha fazla odaklandığı görülmüştür. Ancak, aileler ve eğitimciler arasında tutarlılık olmadığı ve çocukların davranışları ile ailelerin/eğitimcilerin ifadeleri arasındaki uyumun düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle, çocukların sosyal davranışlarını geliştirmek için aileler ve eğitimciler arasında iş birliği ve tutarlılık sağlanması önemli olduğu sonucuna ulaşılarak resimli kitapların bu süreçteki öneminden bahsedilmiştir.

Işıtan (2005) yaptığı çalışmada resimli çocuk kitaplarında benlik kavramını araştırarak analiz etmiştir. Araştırma 1980- 2003 yılları arasında basılmış 250 kitap ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda kitaplarda en fazla konu alınan kavramın akran ilişkileri olduğu, en az ise akademik beceri ve fiziksel görünüm olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tokgöz (2006) yaptığı çalışmada okul öncesi döneme ait resimli çocuk kitapları dil gelişimi ve türkçe dil açısından araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda incelenen kitapların çocukların yaşları ve gelişimleri düzeyinde olduğu saptanmıştır. Dil gelişimlerini olumlu yönde etkileyen, çocukların yeni sözcük öğrenmelerini sağlayarak onları türkçe dil açısından geliştiren kitapların sayısının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gündüz Sağlam (2007) yaptığı çalışmada okul öncesi döneme ait çocuğu olan ebeveynlerin ve eğitimcilerin resimli çocuk kitaplarını nasıl ve ne açıdan değerlendirdiklerini, değerlendirirken ele aldıkları kriterleri ayrıntılı bir şekilde incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda babaların kitap seçimi konusunda annelere göre daha arka planda kaldıkları, aktif rol almadıkları ve çocukların cinsiyetlerine göre kitap tercihi yaptıkları sonucu saptanmıştır. Öğretmenlerin ise çocukların yaşları ve gelişimlerini baz alarak kitap seçimi yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Saçkesen (2008) yaptığı çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocuğa sahip ebeveynlerin ve okul öncesi eğitimi veren öğretmenlerin çocuk kitabı seçerken nelere dikkat ettiklerini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin çocuk kitabı seçerken öncelikle

kitabın fiziksel özelliklerine baktıkları, çocuğun yaşı büyüdükçe içeriğe yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin ise ders içi konularını desteklemeye yönelik kitaplar tercih ettiği sonucu saptanmıştır.

Kıran (2008) yaptığı çalışmada okul öncesi döneme ait masal ve öykü kitaplarındaki iletişim engellerini araştırma kapsamında ele almıştır. Araştırmanın sonucunda iletişim engelleri seçilen kitaplardan alınarak listelenmiş ve bu dönem gelişimine sahip çocukların gelişim özelliklerine uygun olmama sebepleri aile birlikte ayrıntılı bir şekilde açıklanarak yorumlanmıştır.

Gülpınar (2010) yaptığı çalışmada çocuk gelişimi ve resimli çocuk kitaplarının ilişkisini tam kapsamlı şekilde incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda çocuklar için hazırlanan çocuk kitaplarının dilsel, dil dışı öğeler kapsamında donanımlı nitelikte olması gerektiğine vurgu yapılarak çocukların yaşları, gelişim özelliklerini geliştiren tam kapsamlı kitaplar yazılması gerektiği vurgulanmıştır.

Gönen (2011) yaptığı çalışmada 2005 ve 2009 yılları arasına yayınlanmış çocuk kitaplarını görsel ve dilsel açıdan incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda konu bakımından kitapların eksik kaldığını, sosyal farkındalık yaratan mesajların az olduğunu, malzeme kalitesi olarak kalitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal farkındalığı yansıtacak, çok kapsamlı her çocuğa hitap eden kitapların yazılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akyol (2012) yaptığı çalışmada resimli çocuk kitaplarında değerlerin ele alınış biçimlerini ayrıntılı bir şekilde incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda seçilen 250 kitap değerlerin ele alınış biçimleri kapsamında incelenmiş ve toplumsal değerlere kapsamlı şekilde yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kalaycıoğlu (2012) yaptığı çalışmada yabancı çocukların ve ebeveynlerinin, Türk çocukları ve ebeveynlerine göre kitap seçme ölçütlerini maddelendirerek ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Araştırmanın sonucunda Yabancı ebeveynlerin çocukları için kitap seçerken işlevine, konusuna dikkat ederek seçim yaptıkları, Türk ebeveynlerinin ise işlevi araştırmadan elde

ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gönen ve Verizoğlu (2012) yaptıkları çalışmada çalışmada okul öncesi resimli çocuk kitaplarını 2006 yılında yayınlanan ve okullarda uygulanan MEB eğitim programında yer alan gösterge ve kazanımlar çerçevesinde incelemeyi amaçlamıştır. İncelenen kitapların %81,5'inin kazanım ve göstergeleri kapsamadığı çocukların yaşı ve gelişimlerini desteklemediği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda okul öncesi MEB programına uygun kitaplar seçilerek uygulanan eğitimin çocuk kitapları ile desteklenmesi ve niteliğinin artırılması gerekmekte olduğu saptanmıştır.

Fırat, Güleç ve Şahin'in (2013) yaptıkları çalışmada belirlediği çocuk kitaplarını korku ve şiddet kavramlarını yansıtma biçimlerine göre incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çocuk kitaplarının korku ve şiddet kavramlarını yansıtma biçimleri olarak yetersiz kaldıkları, örneklerin çocuklara hitap etmediği ve yetmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çınar (2013) yaptığı çalışmada Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan maddeler önemseyerek erken çocukluk dönemine ait çocuk kitaplarının içerikleri, görselleri değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda çocuk kitaplarında yer alan kadın ve erkek karakterleri incelenmiş. Kadın karakterlerinin toplumsal cinsiyet ayrımını önleyen bir anlayış ile erkek karakterinin ise gelenek anlayış ile resmedildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kıyafet seçiminde renk, desen seçimi konusunda çeşitliliğin çok sığ bir çerçevede olduğu ve genişletilmesi gerektiğini sonucuna ulaşılmıştır. Yazılan kitapların toplumsal cinsiyet kalıp yargıları dışında yazılarak ve resmedilerek çocuklara hitap etmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dirican (2013) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem çocuk kitaplarında değerlerin yansıtılış biçimleri ve ele alınış şekillerini ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. İncelemeler sonucunda kitapların resim ve metinlerinde değerlere yeteri kadar yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Resimli çocuk kitaplarında cesaret, liderlik, özgüven, sorumluluk, barış, öz saygı gibi değerlerin baskın olduğu saptanmıştır. Çocuklar için kitaplar içerisinde değerlerin artırılması ve örneklendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Serin ve Albayrak (2012) yaptıkları çalışmada resimli çocuk kitaplarını kültürleri yansıtılış biçimlerine göre ele almıştır. Araştırmanın sonucunda toplumun edebi eserlerini ve kültürlerini yansıtılış biçimlerinin çocuk diline ve gelişimine uygun şekilde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Turan (2014) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarında kullandıkları destekleyici hikaye kitaplarını çocukların gelişimlerine ve yaşlarına uygunluğunu incelemek amacıyla ele almıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin kitapları MEB programına, çocukların yaşları ve gelişimlerine, eğitim sistemine uygun buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç, Güleç ve Genç'in (2014) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin coğrafi kavramları çocuklara aktarırken ele aldıkları kitapları ve öğretim biçimlerini ele almıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin kavram, konu öğretirken resimli çocuk kitaplarından destek aldıkları ve öğretimi şekillendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gündüz Şentürk (2015) yaptığı çalışmada çocuk kitaplarını toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre incelemiştir. İncelemelerinin sonucunda incelenen kitaplarda oyun, ilgi alanı, keyifli vakit geçirme gibi noktalarda toplumsal cinsiyet kalıp yargılara rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Somer ve Değirmenci (2015) yaptığı çalışmada çocuklar ve ebeveynleri tarafından tercih edilen ilk 50 kitabı toplumsal cinsiyet yönünden ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çocuk kitaplarında erkeklerin ön plana çıktığı, kadınların ise daha dezavantajlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre yazılmış kitapların çocukların kadın ve erkek cinsiyetini öğrenmesinde ataerkil yaklaşıma sahip olmasını ve bunu örnek almalarını sağlayabileceği saptanmıştır. Sildir (2016) yaptığı çalışmada 2013 MEB okul öncesi eğitim programının sosyal duygusal gelişim alanında yer alan kazanım ve göstergelerin resimli çocuk kitaplarını destekleme konusunda yeterliliğini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda MEB programında yer alan sosyal duygusal gelişim alanındaki kazanım ve göstergelerin dengeli şekilde

dağılmadığı ve ifade edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öztep (2016) yaptığı çalışmada resimli çocuk kitaplarında dürüstlük kavramını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda seçilen kitaplar incelenmiş dürüstlük kavramına ve örneklerine sıkça rastlanmıştır. Dürüstlük kavramı ile birlikte yalan kavramına da vurgu yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Koç (2016) yaptığı çalışmada masal kitaplarının çocuk gelişimine etkilerini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda masal kitaplarında sıkça gerçeküstü karakterlere ve hikayelere yer verildiği soyut kavramların çocukların gelişimlerine olumlu etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gözütok ve Deniz (2017) yaptığı çalışmada okul öncesi döneme ait resimli çocuk kitaplarında cinsellik, cinsel gelişim kavramlarının yansıtılış biçimleri ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Cinsel gelişimde olması gereken kriterler listelenmiş ve değerlendirmeler sonucunda kız çocuklarını bu konuda merak eden, sorgulayan cinsiyet olarak aktardıkları, her iki cinsiyet arasında bir eksiklik veya üstünlük gibi anlatımların gerçekleştiği aktarılmıştır. Ulutaş (2017) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları için öğretmenlerin görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin MEB programı kapsamında çocuk kitaplarını öğrencilerine uygun buldukları, içeriklerini beğendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bencik Kangal, Arslan ve Karaaslan (2018) yaptığı çalışmada resimli çocuk kitaplarında yer alan baba karakterini görsel ve yazılı olarak aktarım şeklini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda baba karakteri ile anne karakteri arasında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güzelyurt ve Özkan (2018) yaptığı çalışmada çocuk kitaplarında aile içi sorunların nasıl yansıtıldığı incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda incelenen kitapların büyük çoğunluğunda aile içi olumsuz iletişimin pozitif anlatım yöntemi ile anlatıldığı, örneklendirilerek problemlerin çözüldüğü görülmüştür. Çamlıbel Çakmak ve Ertekin (2019) yaptığı çalışmada okul öncesi eğitimde kullanılan resimli çocuk kitaplarına yönelik yapılan

lisansüstü tezleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda çocuk kitaplarının çocukların sosyal duygusal ve dil gelişimleri üzerinde MEB 2013 okul öncesi eğitim programı ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir ve Bağçeli Kahraman (2019) yaptığı çalışmada okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını incelemiştir. Kitap içerisinde karakterlerin mesleği, ilgi alanları, cinsiyeti, kişilik özellikleri, duygusal ve fiziksel özellikleri, giyim tarzı, kullandığı aksesuarlar incelenmiştir. Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sıkça rastlanmıştır.

Dülger (2019) yaptığı çalışmada çocuk kitaplarının çocukların yaratıcı düşünme becerilerini etkileyişlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda kitapların çocukların yaratıcı düşünme becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Güzin Topcu (2019) yaptığı çalışmada sosyoekonomik düzeyi düşük semtlerde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarının kütüphanelerindeki resimli çocuk kitapları psikolojik olarak çocuklara iyi geliş durumları incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda resimli çocuk kitaplarının sosyoekonomik düzeyi düşük semtlerdeki çocuklara yetersiz kaldığı, psikolojik olarak onları olumlu yönde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Duman ve Koçtürk (2021) yaptıkları çalışmada Pırıl isimli yerli yapım bir çizgi filmi toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda Pırıl isimli çizgi filmin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını içerdiği belirlenmiştir. Karakter isimleri, kahramanlara atfettirilen görevlerde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına ulaşılmıştır.

Emeksiz ve Bay (2022) yaptıkları çalışmalarında okul öncesi dönem çocuklarının oyunlarında toplumsal cinsiyet algısını araştırmışlardır. Araştırmaların sonucunda çocukların oyunlarında rol ve karakter tercihlerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Çelik ve Sezer'in (2022) yaptıkları çalışmada hikaye kitaplarında Atatürk, yurt ve cumhuriyet sevgisinin kitaplara yansıtılış şekli

incelemiştir. Yapılan çalışmada incelenen kitapların Atatürk sevgisini, cumhuriyet farkındalığını yansıtmakta yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dumanlı ve Esen (2022) yaptıkları çalışmalarında çocuk edebiyatı yapıtlarında, toplumsal ve kültürel bir gerçeklik olan cinsiyet eşitsizliğinin kuşaklar boyunca nasıl istikrarlı bir şekilde ve erken yaşlardan itibaren aktarıldığını görmenin mümkün olduğunu ifade etmişlerdir.

Kocaman ve Erdol (2023) yaptıkları çalışmada okul öncesi dönem çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet faktörleri açısından incelemiştir. İncelemeler sonucunda kitaplarda en çok kadın karakterlere yer verildiği, erkek karakterlerin hep ikinci plana atıldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yüksel ve Şahin (2024) yaptıkları çalışmada okul öncesi çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusunu incelemeye yönelik ülkemizde yapılan çalışmaları incelemiştir. İncelemeler sonucunda toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına yıllar geçtikçe daha az rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde yapılan araştırmada kullanılan araştırma modeli, araştırmanın çalışma verisi, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, elde edilen verilerin yorumlanması ve analizine dair bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi döneme ait en çok satan resimli ocuk kitaplarında baba karakterinin dilsel ve dil dışı öğeler kapsamında sunuş biçimine göre incelenmesini amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışma nitel araştırma modelleri arasından temel nitel araştırma modeli ile desenlenmiştir. Temel nitel araştırma, araştırmanın problem durumu hakkında durumu tespit etmeye yarayan, tespit edilen verileri ortaya koyarak yorumlamaya olanak sağlayan süreç odaklı bir yöntemdir (Yıldırım ve şimşek 2008).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma 2018- 2023 yılları arasından çıkan en çok satan 70 kitap ile çalışmıştır. Yapılan araştırma amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde örnekleme önceden seçilmiş ölçütler doğrultusunda belirlenmiştir.

Bu araştırmanın örnekleme;

- 3-6 yaş 70 resimli ocuk kitapları olması,
- D&R, İdefix ve Kitap Yurdu sitelerinde 2018- 2023 yılları arasında yayınlanan en çok satan kitaplar listesinin ulaşılabilir olması,
- Aile ve baba kavramını ele alan kitapların seçilmesi ölçütleri oluşturmuştur.

Çalışmada kullanılacak kitaplara ait künye bilgilerini içeren Tablo 3.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2. Kitapların künye bilgileri

	Kitap Adı	Yazarı	Yılı	Yayınevi
1	Benim Süper Babam	Ethan Long	2022	1001 Çiçek
2	Sevgili Babacığım	Daniel Howarth	2018	1001 Çiçek
3	Benim Babam... Evrenin En Harika Babası	Carme Dolz	2020	Bilgi Çocuk
4	Uyku Vakti Babişko	Dave Hackett	2018	Bilgi Çocuk
5	Okul Vakti Babişko	Dave Hackett	2018	Bilgi Çocuk
6	Okula Gitmezsem Ne Olur?	Brigitte Labbe	2018	Doğan Egmont
7	Kurallara Uymazsam Ne Olur?	Brigitte Labbe	2018	Doğan Egmont
8	Yalan Söylersem Ne Olur?	Brigitte Labbe	2018	Doğan Egmont
9	Ailemin Soyağacım	Bahar Sarıkaya	2021	Masalperest
10	Kedim Babama Benziyor	Thao Lam	2020	Beyaz Balina
11	Ağaç Kale	Jessica Scott Kerrin	2021	KVA Çocuk
12	Benim Kişisel Alanım- Evim	Irmak Kerimoğlu	2023	Uçan Fil
13	Kardeşim Otizmlili	Pınar Boylu Gogulan-Demir Vasili Gogulan	2021	Altın Kitaplar
14	Babacığa Öpücükler	Frances Watts	2018	1001 Çiçek
15	Baba İle Bir Gün	Ruby Brown	2018	1001 Çiçek
16	Babasının Bir Tanesi	Zack Bush	2020	Beyaz Balina
17	Saçımı Çok Seviyorum	Matthew A. Cherry	2021	Beyaz Balina
18	Babamın Sandviçi	Pip Jones	2019	Beyaz Balina

19	Renkçiller Kampta	Defne Ongun Müminoğlu	2018	Artemis Çocuk
20	Cingöz'ün Kardeşi Oluyor	Christian Lamblin, Regis Faller, Charlotte Roederer	2018	Uçanbalık
21	Çok Sinirliyim	Ayşen Oy	2018	Mandolin
22	Annemle Babam Arkadaş Olduklarını Unutunca	Jennifer Moore	2018	Redhouse Kidz
23	Renkçiller Yollarda	Defne Ongun Müminoğlu	2018	Artemis Çocuk
24	Annemle Babamın Boşanmasından Korkuyorum	Rena Rossi	2018	Büyülü Fener
25	Balkabağıgiller	Ezgi Berk	2018	ABM
26	Arkeolog-Meslekleri Öğreniyorum	Koray Avcı Çakman	2019	Kırmızı Kedi Çocuk
27	Sırası Mı Şimdi!	Tülin Kozikoğlu	2018	İletişim Yayınları
28	Atakan Marangoz Ustası Oluyor	Sandrine Deredel Rogeon	2018	Kaktüs Çocuk
29	Benim Babam	Susan Quinn, Marina Ruiz	2022	Albaraka Çocuk Yayınları
30	Sihirli Kumbara	Mert Başaran	2023	Butik Yayınevi
31	Dürüst Olmak	Asude Gündüzhev	2023	Üçgen Çocuk
32	Kavga Edersem Ne Olur?	Brigitte Labbe	2018	Doğan Egmont
33	Bedenim Bana Ait	Kazım Özdoğan	2023	Gergedan
34	Filiz	Anna Walkes	2021	KVA Çocuk
35	Kumda Saklanan Oyun	Nihan Temiz	2023	Altın Kitaplar

36	Küçük Okul Çantası Büyük Macera	Sosi Dolanoğlu	2020	Hippo
37	Tom'un Olağanüstü Makineleri	Linda Sarah	2018	Beta Kids
38	Dağınık Mıstık	Alkim Özalp	2018	Çınar Yayınları
39	Babamla Bir Gün	Nadine Brun Cosme	2022	Büyülü Fener
40	Babam Ne İş Yapar?	Chel Bright	2018	Pearson
41	Ne Hissediyorum?	Özlem Bakan Yavaş	2023	Dinozor Çocuk
42	En Sevdiğim Oyuncak	Elif Yemenici	2018	Yapı Kredi Yayınları
43	Soru İşareti Ailesi Sorularını Arıyor	Berna Peker, Nihan Peker Antepe	2023	İthaki Çocuk
44	Kuaför Babam	Francis Martin, Claire Powell	2023	Beta Kids
45	Yatağında Denizaygırı Var	Ciara Flood	2020	Beyaz Balina
46	Babamı Neden Çok Seviyorum	Judy Carey Nevin	2018	Mikado Yayınları
47	Benim Babam Kötü Örnek	Aslı Tohumcu, Mavisu Demirağ	2020	Can Çocuk
48	Yine Mi Ispanak	Destan Harmancı	2020	İthaki Çocuk
48	Söz Vermiştin Ama Anne	Aytül Akal, Huban Korman	2018	Hep Kitap
50	Senin Gibi	Jean Baptiste Del Amo, Pauline Martin	2020	Meav Yayıncılık
51	Elif Hastalandı	Liane Schneider, Eva Wenzel Bürger	2018	Türkiye İş Bankası

52	Minik Elif Kitapları Keşfediyor	Liane Schneider, Annette Steinhauer	2018	Türkiye İş Bankası
53	Babam Uyumak Bilmiyor	Coralie Saudo	2018	Timaş Çocuk
54	Babam Yanımdayken	Soosh	2018	Redhouse Kidz
55	Neden Her İstedğim Olmuyor?	Nurşen Şirin	2019	Timaş Çocuk
56	Benim Babam!	Matthieu de Laubier, Marie Aubinais	2021	Timaş Çocuk
57	Çağlar Tatilde	Christian Tielmann	2019	Türkiye İş Bankası
58	Babamın Battaniyesi	Sara Şahinkanat	2022	Yapı Kredi Yayınları
59	Teo'nun Can Sıkıntısı Kitabı	Yağmur Artukmaç	2018	Bilgi Yayınevi
60	Elif'in İlk Harçlığı	Liane Schneider, Annette Steinhauer	2018	Türkiye İş Bankası
61	Elif Üzgün	Liane Schneider, Janina Görrissen	2023	Türkiye İş Bankası
62	Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım!	Kolektif	2022	Erdem Çocuk Yayınları
63	Elif Babasına Yardım Ediyor	Liane Schneider	2021	Türkiye İş Bankası
64	Elif'in Uykusu Gelmiyor	Liane Schneider	2020	Türkiye İş Bankası
65	Süper Çocuk	Hannah Cather, Lan Cunliffe	2021	Türkiye İş Bankası
66	Zor Şu İş Babalık!	Martin Baltscheit	2019	Tekir Kitap
67	Hadi Oynayalım	Cheryl Orsini	2020	Türkiye İş Bankası

68	Canım Kuzenim	Susana Aliano Casales	2021	Yeni İnsan
69	Tıkır Tıkır Merdiven	İzzet Güldoğan	2021	Masalperest
70	Filim Uyumak İstemiyor	Cee Neudert	2023	Türkiye İş Bankası

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından belirlenen 2018-2023 yılları arasından yayınlanmış çok satan okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları ile elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken, 2023 yılı aralık ayında Google arama motoruna ‘‘en çok satan okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları’’ ifadesi yazılmıştır. Bu ifadenin ardından seçilecek kitap satış sayfalarını belirleyebilmek için ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklem yöntemi ile birlikte internette en çok satışı yapılan D&R, İdefix ve Kitap Yurdu kitap satışı siteleri seçilmiştir. Seçimin ardından bu internet sayfalarının 2023 yılında yayınladığı en çok satışı yapılmış okul öncesi kitap listesi elde edilmiştir. Elde edilen kitap listesinin aile ve babalık kavramını ele alan 2018-20123 yılları arasındaki kitapları kapsamı önemlidir. Bu bağlamda liste istenilen özellikleri kapsayan kitaplar ile filtrelenmiştir. Aile ve babalık kavramını ele alan kitaplara odaklandıktan sonra araştırma için uygun 70 en çok satan kitap seçilmiştir. Araştırmacı seçilen 70 kitabı temin edebilmek için üç farklı yola başvurmuştur. Araştırmacı seçilen kitapların %57’sini öğretmen olarak çalıştığı kurumun kütüphanesinden, %13’ünü online (e kitap) platformundan, %30’unu ise bireysel olarak kitapçılara gidip satın alarak temin etmiştir. Elde ettiği kitaplara sırası ile kitap kodları (kitap 1, kitap 2,... kitap 70) verilmiştir.

Araştırmacı ilgili yerli ve yabancı kaynakları incelemiş ve literatürde babalık kavramı, babalığın nasıl tamamlandığına dair araştırmalar yaparak çalışmasına uygun olacak şekilde kitaplarını inceleyeceği kapsamlı sorular oluşturmuştur. Bu soruları tema ve temayı kapsayan sorular olacak şekilde doküman inceleme formuna dönüştürmüştür. Doküman inceleme formu 7 tema, 75 maddeden oluşmaktadır. Doküman inceleme formunda ‘‘babanın kişisel ve duygusal özellikleri, mesleği, iç ve dış mekanda konumlandırılması, eylem dağılımı, çocuğu ile ilişkisi, çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı, çocuğuna karşı üstlendiği temel bakım’’ gibi temalar yer almaktadır. Temaların altında da o temaları açıklayan soru maddeleri yer almaktadır. Oluşturulan doküman inceleme formu bu alanlarda çalışmalar yapmış üç önemli uzman görüşüne sunularak yorumları alınmıştır. Uzmanlardan biri çocuk gelişimi doçenti olup babalık ve toplumsal cinsiyet ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Bir diğer uzman okul öncesi eğitim doçenti olup çocuk edebiyatı üzerine lisans ve lisansüstü düzeyde dersler vermekte olup kendi doktora tezi de çocuk edebiyatı üzerinedir. Bir diğer uzman ise doktora tezi çocuk edebiyatı üzerine olup aynı zamanda toplumsal

cinsiyet ve kadın çalışmaları alanında da yüksek lisans sahibi olan okul öncesi yüksek lisans programında doktor ğretim yesi olarak çalışmaktadır. Uzmanların da görüşleri alınarak doküman inceleme formuna son hali verilmiştir. Belirlenen 70 çok satan okul öncesi resimli ocuk kitabından elde edilen veriler doküman inceleme formuna kitap isimleri ile kaydedilmiştir. Doküman inceleme formundan elde edilen veriler araştırmacı tarafından Microsoft Excel'e yüklemiştir. Verilerin analizi kapsamında doküman inceleme formuna aktarılan veriler yüzde hesaplamaları yapılarak tabloladıştırılmıştır. 70 kitap sırası ile hangi temada daha çok ve daha az rastlanmış % ve n hesaplanarak yazılmıştır. Yüzde hesaplamaları doğrultusunda resimli ocuk kitaplarından elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin temalara göre dağılım oranları belirlenmiştir. Temalar kapsamında elde edilen verilerden''en çok ve en az rastlanan'' maddeler seçilerek ayrıntılı bir şekilde açıklanmış ve kitap görselleri ile desteklenerek yorumlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, ''Nesnel, ölçülebilir bilgilere ulaşabilmek için dokümanların, kayıtların, metinlerin ya da evrakların belirlenmiş kurallar çerçevesinde analiz edilerek karşılaştırılmasını amaçlayan bir tekniktir (Yüksel, 2019).

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Bu çalışma 2018- 2023 yılları içerisinde aile ve baba kavramını ele alan en çok satan okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları ile gerçekleştirilmiştir. Kitaplar 7 tema 75 madde kapsamında incelenerek babalığın sunuş biçimi değerlendirilmiştir.

Temalar

Babanın Çocuğuna Karşı İlgisi ve Yakınlığı

Babanın İç ve Dış Mekanda Konumlandırılması

Babanın Eylem Dağılımı

Babanın Kişisel ve Duygusal Özellikleri

Babanın Çocuğu ile İlişkisi

Babanın Mesleği

Babanın Çocuğuna Karşı Üstlendiği Temel Bakımı

Çalışma doğrultusunda en çok satan 70 okul öncesi, kitabı aşağıda yer alan 7 tema kapsamında incelenmiştir. Her bir temaya ilişkin bulgular alt başlıklarda sunulmuştur.

4.1. Babanın Çocuğuna Karşı İlgisi ve Yakınlığına İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. Resimli çocuk kitaplarında babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları.

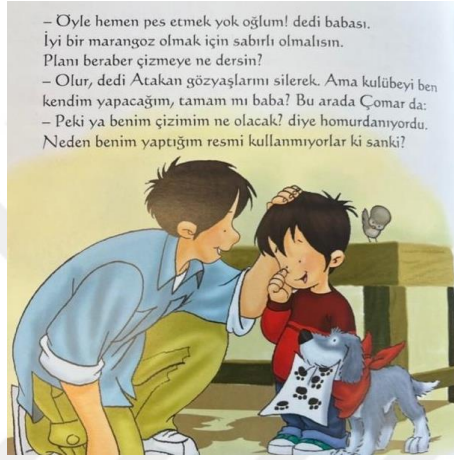
Babanın Çocuğuna Karşı İlgisi ve Yakınlığı	f	%
Çocuğu ile sohbet ediyor	35	50,00
Çocuğu ile göz teması kuruyor	30	42,86
Çocuğuna sarılıyor	25	35,71
Çocuğunu bir sıkıntı durumu içerisinde olduğu zaman sakinleştiriyor	22	31,43
Çocuğunu kucağına alıyor	19	27,14
Çocuğunun duygusunu anlamaya yönelik iletişimlerde bulunuyor	16	22,86
Çocuğunun mutlu zamanlarında ona eşlik ediyor	11	15,71
Çocuğuna sevgi dolu sözler söylüyor	10	14,29
Çocuğunun elini tutuyor	8	11,43
Çocuğunu öpüyor	5	7,14
Çocuğunun sağlık durumu ile yakından ilgileniyor	3	4,29

Tablo 4.1’de elde edilen bulgular incelendiğinde babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı teması 70 kitap içerisinde 13 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı kapsamında 70 kitabın %50’sinde babanın çocuğu ile sohbet ettiği, %42,86’sında çocuğu ile göz teması kurduğu, %35,71’inde çocuğuna sarıldığı görülmüştür. Tema kapsamında kitapların %31,43’ünde babanın çocuğunu bir sıkıntı durumu içerisinde olduğu zaman sakinleştirdiği, %27,14’ünde çocuğunu kucağına aldığı, %22,86’sında çocuğunun duygusunu anlamaya yönelik iletişimlerde bulunduğu görülmüştür. Tablo incelendiğinde %15,71’inde babanın çocuğunun mutlu zamanlarında ona eşlik ettiği, %14,29’unda çocuğuna sevgi dolu sözler söylediği, %11,43’ünde çocuğunun elini tuttuğu, %7,14’ünde çocuğunu öptüğu, %4,29’unda çocuğunun sağlık durumu ile yakından ilgilendiği görülmüştür.

Tablo 4.1 incelendiğinde babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı tema başlığı kapsamında en çok çocuğu ile sohbet ettiği, çocuğu ile göz teması kurduğu teması görülürken, en az çocuğunu öptüğü, çocuğunun sağlık durumu ile yakından ilgilendiği teması görülmektedir. Çocuğuna içinden gelerek özel günler dışında hediye aldığı teması ise hiç görülmemektedir.

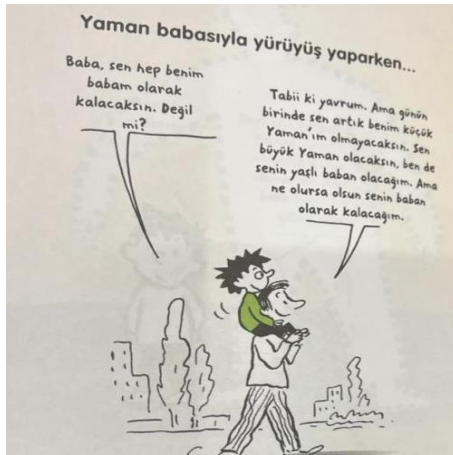
Babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı temasında en çok görülen ‘‘çocuğu ile sohbet ediyor’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 1. ‘‘Atakan Marangoz Olmak İstiyor’’ kitabı

Resim 1’de görüldüğü gibi ‘‘Atakan Marangoz Olmak İstiyor’’ kitabında Atakan’ın ağladığı ve babanın çocuğunun göz hizasına inerek göz teması kurduğu, çocuğunun duygusunu anlamaya yönelik iletişimde bulunduğu, çocuğu ile sohbet ettiği, çocuğunun başını okşadığı, çocuğunun sıkıntılı bir durum içerisinde olduğu zaman sakinleştirdiği görülmekte olup babanın çocuğuna karşı ilgili olduğu söylenebilir.

Resim 2. ‘‘ Benim Babam’’ kitabı

Resim 2’de görüldüğü gibi ‘Benim Babam’ kitabında babanın çocuğunu omzuna aldığı, çocuğuna temas ettiği, çocuğu ile başbaşa vakit geçirdiği ve çocuğuyla sohbet ederek ilerlediği görülmekte olup babanın çocuğuna karşı ilgili olduğu söylenebilir.

‘Elif Hastalandı’ kitabı incelendiğinde Elif’in kendi hazırladığı kitabı doğum gününde babasına hediye ettiği, babasının ise ‘Hayatımda aldığım en güzel hediye, teşekkür ederim.’ Diyerek Elif’e sarıldığı görülmektedir.

‘Elif Hastalandı’ kitabında babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı teması incelendiğinde babanın çocuğuna sarıldığı, çocuğuna sevgi dolu sözler söylediği görülmektedir.

Öte yandan ‘Soru İşareti Ailesi’ kitabında çocuğun babasına ‘Ben, bazen paylaşmak istemiyorum. Paylaşmak istemediğimde paylaşmak zorunda mıyım?’ diye bir soru sorduğu babanın ise ‘Her zaman paylaşmak zorunda değilsin. Hadi bunu birlikte düşünelim. Ne zaman paylaşmak istemiyorsun?’ diye yanıt verdiği görülmektedir.

‘Soru İşareti Ailesi’ kitabında babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı teması incelendiğinde babanın çocuğu ile sofrada göz teması kurarak sohbet ettiği, çocuğu sıkıntılı bir durum içerisindeyken çözüm yolu arayarak yardımcı olduğu görülmekte olup babanın çocuğuna karşı ilgili olduğu söylenebilir.

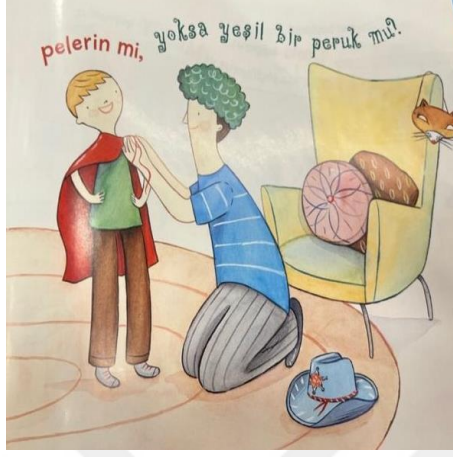
Babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı temasında ikinci olarak en çok görülen ‘çocuğu ile göz teması kuruyor’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 3. ‘Babam Yanımdayken’ kitabı

Resim 3’de görüldüğü gibi ‘‘Babam Yanımdayken’’ kitabında yanına gelen çocuğunu gören baba yaptığı işi yarım bırakarak gelen çocuğu ile göz teması kurduğu ve çocuğu ile yakınlık kurduğu söylenebilir.

Resim 4. ‘‘Hadi Oynayalım’’ kitabı

Resim 4’te görüldüğü gibi ‘‘Hadi Oynayalım’’ kitabında babanın çocuğu ile salonda oyun oynadığı, oyun esnasında göz hizasına inip gözlerinin içerisine bakarak ‘‘Pelerin mi, yoksa yeşil bir peruk mu?’’ sorusunu sorduğu ardından kırmızı bir peruk giydirdiği görülmekte olup babanın çocuğu ile göz teması içerisinde olduğu söylenebilir.

‘‘Cingöz’ün Kardeşi Oluyor’’ kitabı incelendiğinde uyku zamanı geldiğinde Cingöz, kardeşi Topaç’ın annesiyle ve babasıyla onların odasında uyuyacağını fark ediyor ve bu durumu biraz kıskanarak ‘‘Peki ya ben nerede uyuyacağım?’’ sorusunu soruyor. Babasının ise ‘‘Sen artık büyüdün. Kendi yatağında uyuyacaksın.’’ dediği görülüyor.

‘‘Cingöz’ün Kardeşi Oluyor’’ kitabı incelendiğinde babanın kaygılı bir şekilde soru soran çocuğuna cevap vermek için dizinin üzerine oturarak çocuğu ile göz teması kurduğu görülmektedir.

Öte yandan ‘‘Elif Babasına Yardım Ediyor’’ kitabında Elif ve babasının bir hayli yoruldukları ve yemek molası verdikleri görülmektedir.

‘‘Elif Babasına Yardım Ediyor’’ kitabında babanın çocuğu ile bahçelerinde yer alan bir banka dinlenmek için oturdukları ve soluklanmak için çocuğuna bir bardak süt doldurduğu görülmektedir. Sütü içerken çocuğunun gözlerinin içerisine baktığı ve gülümsediği görülmekte olup babanın çocuğu ile göz teması kurduğu söylenebilir.

‘‘Elif Hastalandı’’ kitabında babanın çocuğunun sağlık durumu ile yakından ilgilendiği teması incelendiğinde çocuğunun bezini değiştirdiği, çocuğuna bitki ayı hazırladığı, bacaklarına kompres yaptığı, çocuğunu sakinleştirmek için sevgi dolu sözler söylediği, her iki bacağına önce ıslak bir bez ardından kuru bir bez sardığı görülmekte olup babanın çocuğunun sağlık durumu ile yakından ilgilendiği söylenebilir.

Babaların en çok çocuğu ile sohbet ettiği ve göz teması kurduğu tasvir edilirken en az sağlık durumu ile yakından ilgilendiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar doğrultusunda babaların çocuğuna özel günler dışında içinden gelerek hiç hediye almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu veriler doğrultusunda babaların günümüzde çocukları ile birebir paylaşımda buldukları yakın temas içerisinde olduklarını ancak sağlık durumları gibi bakım verme yükümlülüklerinin kitaplara henüz daha yeterince yansıtılmadığı söylenebilir.

4.2. Babanın İç ve Dış Mekanda Konumlandırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.2. Babanın iç ve dış mekanda konumlandırılmasına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları

Babanın İç ve Dış Mekanda Konumlandırılması	f	%
Salonda	36	51,43
Mutfakta	25	35,71
Çocuğun Odasında	19	27,14
Yatak Odasında	10	14,29
Banyoda	9	12,86
Parkta	9	12,86
İş Yerinde	2	2,86
Piknikte	2	2,86
Bahçede	2	2,86
Deniz Kenarında	2	2,86
Ayakkabıcıda	1	1,43

Tablo 4.2’de elde edilen bulgular incelendiğinde babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması teması 70 kitap içerisinde 9 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması kapsamında 70 kitabın %51,43’ünde baba salonda, %35,71’inde mutfakta, %27,14’ünde çocuğun odasında olduğu görülmüştür. Babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması teması kapsamında kitapların %14,29’unda babanın yatak odasında, %12,86’sında banyoda, %12,86’sında parkta, %2,86’sında iş yerinde, %2,86’sında piknikte, %2,86’sında bahçede, %2,86’sında deniz kenarında ve %1,43’ünde ayakkabıcıda konumlandırıldığı görülmüştür. Tablo 4.2 incelendiğinde babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması tema başlığı kapsamında 70 kitap içerisinde babanın en sık salonda ve mutfakta olduğu görülürken en az ayakkabıcıda konumlandırıldığı söylenebilir. Tema kapsamında incelenen kitaplarda babanın okulda konumlandırılmadığı söylenebilir.

Babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması temasında en çok görülen ‘salonda’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 7. ‘‘Babam Yanımdayken’’ kitabı

Resim 7’de görüldüğü gibi ‘‘Babam Yanımdayken’’ kitabında babanın çocuğuna sarılarak sıcak bir temas içerisinde olduğu ve koltuk üzerinde uyuduğu görülmekte olup babanın iç mekan olarak salonda konumlandırıldığı söylenebilir.

Resim 8. ‘‘Babamın Battaniyesi’’ kitabı

Resim 8’de görüldüğü gibi ‘‘Babamın Battaniyesi’’ kitabında babanın çocuklarına gazete okurken salonda koltukta birbirlerine sarılarak uyuya kaldıkları, kedilerinin ise uyuya kalan baba ve çocukların yanına gelerek onlara eşlik ettikleri görülmekte olup babanın iç mekan olarak ev içerisinde salonda konumlandırıldığı söylenebilir.

“Minik Elif Kitapları Keşfediyor” kitabı incelendiğinde baba salonda lambaderi açmış bir şekilde koltuk üzerinde gazete okurken görülmektedir.

“Minik Elif Kitapları Keşfediyor” kitabında babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması teması incelendiğinde babanın salonda kendi kendine vakit geçirerek konumlandırıldığı söylenebilir.

Öte yandan “Saçımı Çok Seviyorum” kitabı incelendiğinde küçük kız babasının yanına gelen kediyi fark ederek salona gelir ve “Babam hala uyuyordu. Parmak uçlarıma basa basa yanından geçerken, şşş dedim Duman’a. Babam son günlerde çok yoruluyor!” dediği görülmektedir.

“Saçımı Çok Seviyorum” kitabında babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması teması incelendiğinde babanın salonda kitap okurken uyuyakaldığı, kedisinin o sırada üzerine çıktığı görülmekte olup babanın salonda konumlandırıldığı söylenebilir.

Babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı temasında en çok görülen “mutfakta konumlandırılması” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 9. ‘Süper Çocuk’ kitabı

Resim 9’da görüldüğü gibi ‘Süper Çocuk’ kitabında Can’ın babasının mutfakta çocuğuna akşam yemeği olarak bir tabak dolusu sebze yemeği hazırladığı görülmekte olup babanın mutfakta yemek yaparken konumlandırıldığı söylenebilir.

Resim 10. ‘‘Hadi Oynayalım’’ kitabı

Resim 10’da görüldüğü gibi ‘‘Hadi Oynayalım’’ kitabında baba mutfak önlüğünü giyerek çocuklarına sıcak krepler hazırlamakta olduğu görülmekte olup iç mekan olarak mutfakta konumlandırıldığı söylenebilir.

‘‘Benim Babam’’ kitabı incelendiğinde çocuğun babasını mutfakta görmesi ile ‘‘Benim babam kesinlikle evrendeki en marifetli babadır’’ Şeflerden bile hünerlidir’ İyi beslenip büyümek için elinden geleni yapar. Ama yemeği beğenmezsem de icabına bakar. Mesela pürenin üstüne zeytinden gözler koyup yağdan gülücükler yapar.’’ cümlelerini söyleyerek babasına sarıldığı görülmektedir.

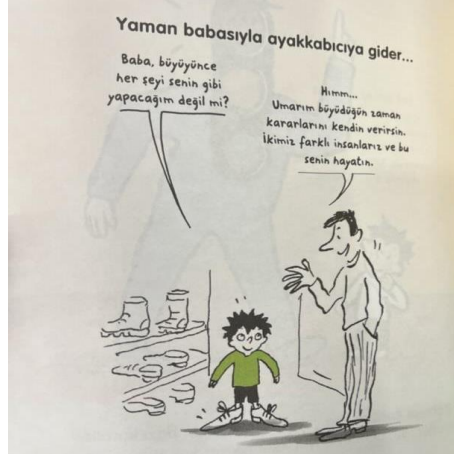
‘‘Benim Babam’’ kitabında babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması teması incelendiğinde babanın çocuğunun karnı acıktığı için mutfağa girerek önce şef kıyafetlerini giydiği ardından malzemeleri alarak soslu bir makarna yaptığı görülmekte olup mutfakta konumlandırıldığı söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabı incelendiğinde baba acıkan kızına dönerek ‘‘Şimdi en sevdiğin yemekleri yapacağım.’’ Diyerek mutfağa girdiği görülmektedir.

‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabında babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması teması incelendiğinde babanın önlüğü ve kepinin giyerek mutfağa girdiği, çocuğunun en sevdiği yemekleri yapmak için dolabı açarak malzemeleri aldığı ardından salata, çorba ve makarna yaptığı görülmekte olup mutfakta konumlandırıldığı söylenebilir.

Babanın babanın iç ve dış mekanda konumlandırılması temasında en az görülen ‘‘ayakkabıcı’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 11. ‘‘Benim Babam’’ kitabı

Resim 11’de görüldüğü gibi ‘‘Benim Babam’’ kitabında babanın çocuğunu ayakkabıcıya götürerek ihtiyacı olan ayakkabıyı bularak almasına destek olduğu görülmekte olup dış mekan olarak ayakkabıcıda konumlandırıldığı söylenebilir.

Babaların iç ve dış mekanda en çok salonda ve mutfakta vakit geçirdikleri tasvir edilirken en az çocuklarını ayakkabıcıya götürdükleri tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar doğrultusunda babaların çocuklarının okuluna hiç gitmedikleri tespit edilmişti. Elde edilen bu veriler doğrultusunda babaların günümüzde daha çok ev içerisinde konumlandırıldıkları, aileleri ile vakit geçirdikleri ve yakın temasta buldukları ancak çocuklarının ihtiyaçlarını gidermelerinde ve akademik yaşantılarında pek fazla rol almadıklarının kitaplara yansıtıldığı söylenebilir.

4.3. Babanın Eylem Dağılımına İlişkin Bulgular

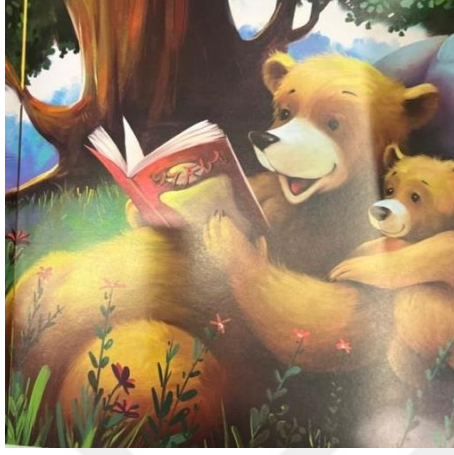
Tablo 4.3. Babanın eylem dağılımına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları

Babanın Eylem Dağılımı	f	%
Çocuklarla ilgileniyor	35	50,00
Evde yemek yapıyor	15	21,43
Kitap ya da gazete okuyor	12	17,14
Evde dinleniyor	10	14,29
Kendi işinde çalışıyor	9	12,86
Ev işlerine yardım ediyor	8	11,43
Araba kullanıyor	8	11,43
Eşi ile başbaşa vakit geçiriyor	6	8,57
Bahçe işleri ile uğraşiyor	6	8,57
Alışveriş yapıyor	2	2,86
Oyun oynuyor	2	2,86
Spor yapıyor	2	2,86
Telefonda konuşuyor	1	1,43
Televizyon izliyor	1	1,43

Tablo 4.3'te elde edilen bulgular incelendiğinde babanın eylem dağılımı teması 70 kitap içerisinde 14 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda İncelemeler sonucunda babanın eylem dağılımı kapsamında 70 kitabın %50'sinde babanın çocuklarla ilgilendiği, %21,43'ünde evde yemek yaptığı, %17,14'ünde kitap ya da gazete okuduğu, %14,29'unda evde dinlendiği, %12,86'sında kendi işinde çalıştığı görülmüştür. Tema kapsamında 70 kitap içerisinde babanın %11,43'ünde ev işlerine yardım ettiği, %11,43'ünde araba kullandığı, %8,57'sinde eşi ile başbaşa vakit geçirdiği, %8,57'sinde bahçe işleri ile uğraştığı, %2,86'sında alışveriş yaptığı, %2,86'sında oyun oynadığı, %2,86'sında spor yaptığı, %1,43'ünde telefonda konuştuğu ve televizyon izlediği görülmüştür. Tablo 4.3 incelendiğinde babanın eylem dağılımı tema başlığı kapsamında 70 kitap içerisinde en sık çocuklarla ilgilendiği ve yemek yaptığı görülmüştür. Tablo 4.3 incelendiğinde babanın eylem dağılımının en az telefonla konuşurken ve televizyon izlerken olduğu görülmüştür.

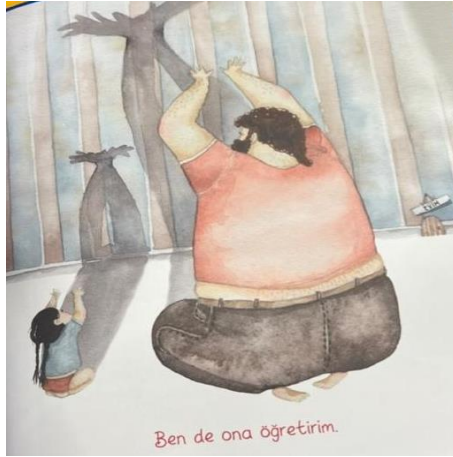
Babanın eylem dağılımı temasında en çok görülen ‘‘çocuklarla ilgilenmesi’’ başlığı altında dilsel ve dil dışı öğeler kapsamında seçilen örnek resimler şu şekildedir:

Resim 12. ‘‘Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım’’ kitabı

Resim 12’de görüldüğü gibi ‘‘Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım’’ kitabında babanın çocuğu ile birlikte keyifli vakit geçirmek için ormana gittikleri, oynadıkları oyunlarının ardından dinlenmek için bir ağacın gölgesinde çimenlere uzanmış şekilde çocuğuna kitap okuyarak vakit geçirdiği görülmekte olup çocuğuyla ilgilendiği söylenebilir.

Resim 13. ‘‘Babam Yanımdayken’’ kitabı

Resim 13’te görüldüğü gibi ‘‘Babam Yanımdayken’’ kitabında babanın çocuğu ile bahçede ellerinin gölgelerinden ağaç yaparak dramatizasyon yaptığı, çocuğu ile oyun oynayarak ilgilendiği söylenebilir.

“Teo’nun Can Sıkıntısı” kitabı incelendiğinde Teo’nun o gün canı sıkıldığı için okula gitmediği babasının ise Teo’nun can sıkıntısını nasıl geçireceğini bildiği ve onu parka getirdiği görülmekte olup parkta dans eder gibi kendi etraflarında dönmeye başladıkları babasının ise “Müziğin tadı da bazen dinleyerek değil dans ederek sıçar, okulun tadı da bugün bana katıldığın gibi arkadaşlarına katılarak çıkar.” Diyerek eğlendikleri görülmektedir.

“Teo’nun Can Sıkıntısı” kitabında babanın eylem dağılımı teması incelendiğinde babanın Teo’nun ellerinden tutarak kendi etrafında çevirdiği, müzik eşliğinde dans ettiği, üzüntü durumu içerisinde olduğunda ona çözümler ürettiği görülmekte olup babanın çocuğu ile ilgilendiği söylenebilir.

Öte yandan “Atakan Marangoz Olmak İstiyor” kitabı incelendiğinde Atakan’ın babası ile çizim yaptığı sırada babası “İşte oldu, dedi gururla. Kuş evi planımız hazır oğlum. Ne kadar da güzel görünüyor! dedi. Atakan ise harika bir kuş evi olacak, hadi baba, bana küçük tahta parçaları verebilirsin artık dedi. Tahtaları şimdi getiriyorum” diyerek çocuğu ile kuş evi projesine devam ettiği görülmektedir.

“Atakan Marangoz Olmak İstiyor” kitabında babanın eylem dağılımı teması incelendiğinde babanın çocuğu ile çalışma odasında kuş evi projesi tasarımı için çalıştığı, önce çizim yaptıkları ardından çizimi gerçekleştirebilmek için birbirlerine yardım ederek kuş evi tasarladıkları görülmekte olup babanın çocuğu ile ilgilendiği söylenebilir.

Babanın eylem dağılımı temasında en çok görülen “evde yemek yapması” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 14. “Sırası Mı Şimdi” kitabı

Resim 14’te görüldüğü gibi ‘‘Sırası Mı Şimdi’’ kitabında babanın karnı acıkan çocuğu için mutfakta domates ve kaşar peynirinden tost yaptığı ve yaptığı tostu çocuğuna yemesi için uzattığı görülmekte olup evde yemek yaptığı söylenebilir.

Resim 15. ‘‘Benim Babam’’ kitabı

Resim 15’te görüldüğü gibi ‘‘Benim Babam’’ kitabında babanın çocuğuna kahvaltıda en sevdiği muffinlerden hazırlamak için mutfaka girdiği ve lezzetli muffinler hazırladığı görülmekte olup yemek yapmak için mutfakta olduğu söylenebilir.

‘‘En Sevdiğim Oyuncak’’ kitabı incelendiğinde baba mutfakta akşam yemeği hazırlıyordu. ‘‘Yemek hazır, hadi sofraya gelin yemekler soğuyacak!’’ diyerek eşine ve çocuğuna seslendiği görülmektedir.

‘‘En Sevdiğim Oyuncak’’ kitabında babanın eylem dağılımı teması incelendiğinde babanın akşam yemeği hazırlamak için mutfak önlüğü giyerek mutfaka girip yemek yapmaya başladığı görülmekte olup evde yemek yaptığı söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabı incelendiğinde çocuk ‘‘Sahiden, babamın pişiremediği hiçbir şey yoktur. Şu anda en sevdiğim yemeği yapmak için mutfakta. İyi de kötülük bunun neresinde?’’ dediği görülmektedir.

‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabında babanın eylem dağılımı teması incelendiğinde babanın soğan, havuç, biber, mantar ve patatesi bir tavaya koyarak yüksek ateşte kızarttığı ve çocuğuna en sevdiği yemeği hazırladığı ve mutfakta konumlandırıldığı söylenebilir.

Babanın eylem dağılımı temasında en az görülen ‘‘telefonla konuşuyor’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 16. ‘‘Kumda Saklanan Oyun’’ kitabı

Resim 16’da görüldüğü gibi ‘‘Kumda Saklanan Oyun’’ kitabında babanın kablosuz kulaklık ile telefonda konuşarak salona geldiği görülmektedir.

Öte yandan ‘‘Yalan Söylersem Ne Olur’’ kitabı incelendiğinde Filo salonda oyun oynarken babasına seslenmiştir. ‘‘Baba!’’. Babası ‘‘Bir dakika Filo! Şu anda telefonda’yım’’ dediği görülmektedir.

‘‘Yalan Söylersem Ne Olur’’ kitabında babanın eylem dağılımı teması incelendiğinde Filo’nun halı üzerinde oyuncak araba ve trenleri ile oynarken babasına seslendiği, babasının ise telefonda olduğunu Filo’ya söyleyerek telefon konuşmasına devam ettiği görülmekte olup babanın telefonda konuşma eyleminde olduğu söylenebilir.

Babanın eylem dağılımı temasında en az görülen ‘‘televizyon izliyor’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 17. ‘‘Babamın Sandviçi’’ kitabı

Resim 17’de görüldüğü gibi ‘‘Babamın Sandviçi’’ kitabı incelendiğinde babanın televizyon karşısında turuncu koltuğuna oturarak tuttuğu takımın futbol maçını izlediği görülmekte olup eylem dağılımı görülmektedir.

Babaların eylem dağılımlarında en çok çocukları ile ilgilendikleri ve evde yemek yaptıkları tasvir edilirken en az telefonda konuştukları ve televizyon izledikleri tespit edilmiştir. Elde edilen bu veriler doğrultusunda babaların günümüzde çocukları ile ilgilenererek sağlıklı baba çocuk ilişkisi geliştirdiklerini, evde yemek yaparak ev işi görev dağılımının sadece kadına ait olmadığını yansıtmaktadır. Günümüzde ev içerisinde telefon ile pek fazla konuşmayan ve vaktini televizyon izleme ile geçirmeyen babaların kitaplara yansıtıldığı söylenebilir.

4.4. Babanın Kişisel ve Duygusal Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.4. Babanın kişisel ve duygusal özelliklerine ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları

Babanın Kişisel ve Duygusal Özellikleri	f	%
Eğlencelidir	23	32,86
Yardımsesverdir	22	31,43
Sakindir	19	27,14
Duygusaldir	7	10,00
İçe dönüktür	3	4,29
Öfkeliidir	3	4,29
Otoriterdir	2	2,86
Heyecanlıdır	-	-
İnatçıdır	-	-

Tablo 4.4'te elde edilen bulgular incelendiğinde babanın kişisel ve duygusal özellikleri teması 70 kitap içerisinde 10 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda babanın kişisel ve duygusal özellikleri kapsamında 70 kitabın %32,86'sında eğlenceli, %31,43'ünde yardımsesver, %27,14'ünde sakin, %10'unda duygusal, %4,29'unda içe dönük olduğu görülmüştür. Tema kapsamında kitapların %4,29'unda öfkeli, %2,86'sında otoriter olduğu görülmüştür. Tablo 4.4 incelendiğinde babanın kişisel ve duygusal özellikleri tema başlığı kapsamında 70 kitap içerisinde babanın en sık eğlenceli ve yardımsesver özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Tablo 4.4 incelendiğinde babanın kişisel ve duygusal özelliklerin tema başlığında babanın en az otoriter kişilik özelliklerine sahip olduğu görülürken inatçı ve heyecanlı kişilik özelliklerine hiç yer verilmemiş olduğu görülmüştür.

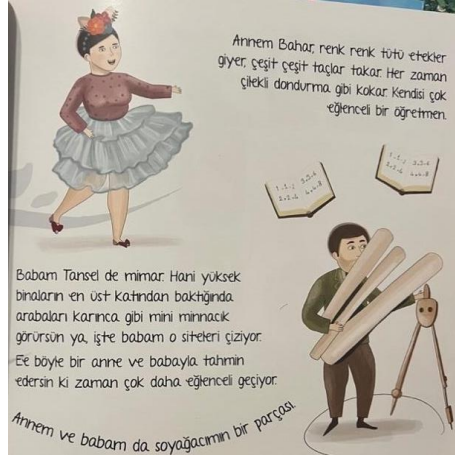
Babanın kişisel ve duygusal özellikleri temasında en çok görülen ‘‘eğlenceli’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 18. ‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabı

Resim 18’de görüldüğü gibi ‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabında babası çocuğunu eğlendirmek için kılıktan kılığa girmektedir. Çocuk babasını bu sebeple bukalemuna benzettiği görülmekte olup babanın kişisel ve duygusal özellikleri olarak eğlenceli olduğu yansıtılmaktadır.

Resim 19. ‘‘Ailemin Soyağacı’’ kitabı

Resim 19’da görüldüğü gibi ‘‘Ailemin Soyağacı’’ kitabında çocuk babasının kişisel ve duygusal özelliklerini eğlenceli olarak aktarmıştır.

‘‘Benim Babam’’ kitabı incelendiğinde çocuk babasını ‘‘Babam beni her zaman güldürür. Banyo zamanı geldiğinde bile! Banyodayken birlikte beyaz yelkenli, kayıp bir korsan gemisi hayal ederiz. Benim babam bu dünyadaki en eğlenceli baba!’’ sözleri ile anlatmaktadır.

'Benim Babam'' kitabında baba, çocuğu ile keyifli vakit geçirmek için eğlenceli etkinlikler yaptığı görülmektedir. Çocuğunu keşfedeceği yeni yerlere götüren, eğlenceli aktiviteler yapan ve çocuğunun her vaktini keyifli geçirmesi için elinden geleni yapan bir baba profili yansıtılmış olup babanın kişisel ve duygusal özellikleri teması incelendiğinde babanın eğlenceli olduğu söylenebilir.

Öte yandan ''Tom'un Olağanüstü Makineleri'' kitabı incelendiğinde Tom ile babası oğlu ile birlikte evin üst katından alt kata tren rayı icat etmişti ''Ve kıkırdadılar. Çokca ve bolca kıkırdadılar. Hayat basit bir bahar günü kadar tatlıydı onlara.'' sözleri ile eğlence dolu vakitleri kitaba yansıtıldığı görülmektedir.

'Tom'un Olağanüstü Makineleri'' kitabında babanın kişisel ve duygusal özellikleri teması incelendiğinde Tom'un babasının yaşadığı tüm olumsuz hayat deneyimlerine rağmen çocuğunu eğlendirmek için ev içerisinde yaptığı tren yolları, yeni icat ve buluşlar ile Tom'un gözünde eğlenceli baba olmayı başarmıştı.

Babanın kişisel ve duygusal özellikleri temasında en çok görülen ''yardımsever'' başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

'Resim 20. 'Balkabağıgiller'' kitabı

Resim 20'de görüldüğü gibi ''Balkabağıgiller'' kitabında bir pazar günü anne, baba ve çocuklar terasta vakit geçirmektedir. Anne çocuklara üzümünü toplayıp üzüm suyu yaparak servis ederken babaysa yıkanmış ıslak çamaşırları kurutma ipine asarak ev işlerine yardım ettiği görülmektedir. Babanın kişisel ve duygusal özellikleri temasında yardımsever olduğu söylenebilir.

Resim 21. ‘‘Söz Vermiştin Anne’’ kitabı

Resim 21’de görüldüğü gibi ‘‘Söz Vermiştin Anne’’ kitabında anne ev kirlendiğı için elektrik süpürgesi açarak evi süpürmektedir. Baba ise ev işi yapan anneye yardım ederek eline bir toz bezi almış evin diğer alanlarını temizlediğı görülmekte olup babanın kişisel ve duygusal özellikleri temasında yardımsever olduğı söylenebilir.

‘‘Saçımı Çok Seviyorum’’ kitabı incelendiğinde Zuri’nin kendi kafasına göre hareket eden, dört bir yandan kıvrılan, bükülen, dolaşan saçları vardır. Zuri’nin saçlarını hep annesi tarıyordu ancak annesi uzakta olduğı için saçını babası tarayacaktı. Zuri için bugün büyük gündü. Babası ise Zuri’nin saçını ve kendisini mutlu etmek için yapamayacağı şey yoktu. Babası gülümseyerek ‘‘Sana yardım edebilirim, birlikte yapamayacağımız şey yok!’’ diyerek kızına yardım ettiğı görülmektedir.

‘‘Saçımı Çok Seviyorum’’ kitabında babanın kişisel ve duygusal özellikleri teması incelendiğinde kızına yardım etmek için elinden gelen her şeyi yapan yardımsever bir baba olduğı söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Dağınık Mıstık’’ kitabı incelendiğinde Mıstık en yakın arkadaşının doğum gününe gitmek için hazırlanıyordu ancak ona aldığı hediye bulamıyordu. Babası ona her konuda defalarca yardım etmiş hatta geçen hafta sonunu Mıstık’ın odasını düzenlemekle geçirmişlerdi. Babası çok yardımseverdi. Mıstık, babasına ‘‘Baba en yakın arkadaşıma aldığım hediye bulamıyorum, doğum gününe geç kalacağım!’’ diyerek babasının ona bu konuda da yardım etmesini istemişti. Babası ise Mıstık’a yardım ederek kaybettiğı hediye hemen bulmasını ve doğum gününe zamanında yetişmesini sağlamıştır.

'Dağınık Mıstık'' kitabında babanın kişisel ve duygusal özellikleri teması incelendiğinde babası Mıstık'a her konuda yardımcı olduğu, kaybettiği en yakın arkadaşının doğum günü hediyesini bulmasında ve eşleri kayıp olduğu için farklı giymek zorunda olduğu çorapların eşlerini bularak her seferinde yardım ettiği görülmekte olup babanın yardımseverlik özelliğinin vurgulanarak yansıtıldığı söylenebilir.

Babanın kişisel ve duygusal özellikleri temasında en az görülen ''otoriter'' başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 22. ''Çok Sinirliyim'' kitabı

Resim 22'de görüldüğü gibi ''Çok Sinirliyim'' kitabında baba yemek yemek istemeyen üzgün çocuğuna bağırarak onun masadan hemen kalkmasını ve odasına gitmesini istemiştir. Kitaba göre babanın kişisel ve duygusal özellikleri temasında otoriter baba figürünü yansıttığı söylenebilir.

Öte yandan ''Kurallara Uymazsam Ne Olur'' kitabı incelendiğinde Filo o gün ev içerisindeki kurallara uymuyordu. Babası, ''Git gide sinirleniyorum Filo!'' sözleri ile çocuğuna duygusunu yansıtmış olduğu görülmektedir.

''Kurallara Uymazsam Ne Olur'' kitabında görüldüğü üzere Filo ev içerisinde babasının ve annesinin belirlediği kurallara uymuyordu. Babası ile bu yüzden tartışmaya başlamışlardı. Filo üzüldüğü için ağlıyor babası ise beline koyup, gözlerini büyük bir sinir ile kocaman açarak eli ile odasını işaret etmişti. Babası, Filo kurallara uymadığı için katı bir şekilde kurallara uyması için sert bir tutum takınmış olduğu görülmekte olup otoriter ebeveyn figürünü yansıttığı görülmektedir.

Babaların kişisel ve duygusal özelliklerinde en çok eğlenceli ve yardımsever olarak tasvir edildikleri, en az ise otoriter oldukları tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar doğrultusunda babaların kişisel ve duygusal özellikleri arasında heyecanlı ve inatçı olduklarına kitaplarda hiç yer verilmemiştir.

4.5. Babanın Çocuğu ile İlişisine İlişkin Bulgular

Tablo 4.5. Babanın çocuğu ile ilişisine ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları

Babının Çocuğu ile İlişkisi	f	%
Çocuğuyla oyun oynuyor	18	25,71
Çocuğuna kitap okuyor	15	21,43
Çocuğuyla sanat etkinlikleri yapıyor ya da o etkinliklere yönlendiriyor	11	15,71
Çocuğunun kurduğu oyuna katılıyor	7	10,00
Çocuğuyla birlikte spor aktiviteleri yapıyor	7	10,00
Çocuğunu parka götürüyor	4	5,71
Çocuğunu okula götürüyor	3	4,29
Çocuğu ile birlikte şarkı veya şiir söylüyor	2	2,86
Çocuğu ile birlikte mutfak etkinliği yapıyor	2	2,86
Çocuğuyla yemek yiyor	2	2,86
Çocuğuyla piknik yapıyor	2	2,86
Çocuğunu hastaneye götürüyor	2	2,86
Çocuğunu tiyatro veya sinemaya götürüyor	2	2,86
Çocuğunu alışveriş merkezine götürüyor	1	1,43

Tablo 4.5'te elde edilen bulgular incelendiğinde babanın çocuğu ile ilişkisi teması 70 kitap içerisinde 12 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda babanın çocuğu ile ilişkisi kapsamında 70 kitabın %25,71'inde babanın çocuğuyla oyun oynadığı, %21,43'ünde çocuğuna kitap okuduğu, %15,71'inde çocuğuyla sanat etkinlikleri yaptığı, %10'ünde çocuğunun kurduğu oyuna katıldığı, %10'ünde çocuğu ile spor aktiviteleri yaptığı görülmüştür. Tema kapsamında kitapların %5,71'inde babanın çocuğunu parka götürdüğu, %4,29'ünde çocuğunu okula götürdüğu, %2,86'sında çocuğu ile birlikte şarkı veya şiir söylediği, %2,86'sında çocuğu ile birlikte mutfak etkinliği yaptığı, %2,86'sında piknik yaptığı, %2,86'sında çocuğunu hastaneye götürdüğu, %2,86'sında çocuğunu tiyatro veya sinemaya götürdüğu, %1,43'ünde çocuğunu alışveriş merkezine götürdüğu görülmüştür.

Tablo 4.5 incelendiğinde babanın çocuğu ile ilişkisi tema başlığı kapsamında en sık çocuğuyla oyun oynadığı ve çocuğuna kitap okuduğu görülmektedir. Tablo 4.5 incelendiğinde babanın çocuğu ile ilişkisi en az çocuğunu alışveriş merkezine götürmüş olduğu görülmektedir.

Babanın çocuğu ile ilişkisi temasında en çok görülen “çocuğuyla oyun oynuyor” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 23. “Babam Yanımdayken” kitabı

Resim 23'te görüldüğü gibi “Babam Yanımdayken” kitabında baba bulunduğu ortamda yere oturarak çocuğu ile birlikte satranış oynadığı görülmekte olup babanın çocuğuyla oyun oynadığı söylenebilir.

Resim 24. “Baba ile Bir Gün” kitabı

Resim 24'te görüldüğü gibi “Baba ile Bir Gün” kitabında baba, çocuğu ile birlikte ses ve sayı yazılı küpleri üst üste koyarak kule yaptığı görülmekte olup babanın çocuğuyla oyun oynadığı söylenebilir.

“Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım” kitabı incelendiğinde baba ile çocuk tren yolu kurarak trenlerini birlikte hareket ettirmektedir. Çocuk, “Babam ile yaptığımız bir diğer eğlencemiz ise oyuncak trenler ile oynamak. Oyuncak trenleri ikimizde çok seviyoruz” sözlerini söyleyerek babasına gülümsemektedir.

“Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım” kitabında babanın çocuğu ile ilişkisi teması incelendiğinde babanın çocuğu ile trenler ile oyunlar kurarak keyifli vakit geçirdiği ve oyun oynadığı söylenebilir.

Öte yandan “Babamın Battaniyesi” kitabı incelendiğinde “İki kardeş babalarının battaniyeleri ile öyle eğleniyorlar ki, zaman neşeyle akıp gidiyordu. Bu battaniye başka battaniyelere benzemiyor, türlü türlü maceraya götürüyordu. Babanın müthiş hayal gücüyle canlanan battaniye çocukların rengârenk hayalleriyle bir araya geliyordu. Battanite bu sefer de derme çatma gemiye dönüşüyordu.” Sözleri ile babanın çocuğu ile bir battaniye aracılığıyla oyun oynadığı aktarılmıştır. “Babamın Battaniyesi” kitabında babanın çocuğu ile ilişkisi teması incelendiğinde bir babanın battaniyeyi amacı dışında kullanarak dramatik oyunlar üretmesi ve çocukları ile bu oyunları oynaması görülmektedir. Bu kitapta oyun kurmayı ve oyun oynamayı seven bir baba profili olduğu söylenebilir.

Babanın çocuğu ile ilişkisi temasında en çok görülen “çocuğuna kitap okuyor” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 25. “Filim Uyumak İstemiyor” kitabı

Resim 25’te görüldüğü gibi “Filim Uyumak İstemiyor” kitabında baba uyku vakti gelen çocuğunun uyku zamanına kitap okuyarak eşlik ettiği görülmektedir.

Resim 26. 'Minik Elif Kitapları Keşfediyor'' kitabı

Resim 26'da görüldüğü gibi "Minik Elif Kitapları Keşfediyor" kitabında Elif uyku zamanı geldiğinde babasına yeni aldıkları kitabı okumasını istemişti. Babası Elif'in yanına uzanıp, bir eliyle de Elif'e sarılarak çocuğunun uyku zamanına kitap okuyarak eşlik ettiği görülmektedir.

"Benim babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım" kitabı incelendiğinde Tontiş; "Babam kitap okumayı çok seviyor. Babam ile benim birlikte yaptığımız eğlenceli bir etkinliğimiz var. Bu etkinlik beraber masal okumak, zamanla bende okuyabileceğim. Heniz sadece resimlere bakıp hikayeler anlatabiliyorum." Diyerek babasına sarıldığı görülmektedir.

"Benim babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım" kitabında babanın çocuğu ile ilişkisi teması incelendiğinde babanın çocuğu ile eğlenceli etkinlikler yaptığı bu etkinliklerden birinin birlikte masal ve kitap okumak olduğu söylenebilir.

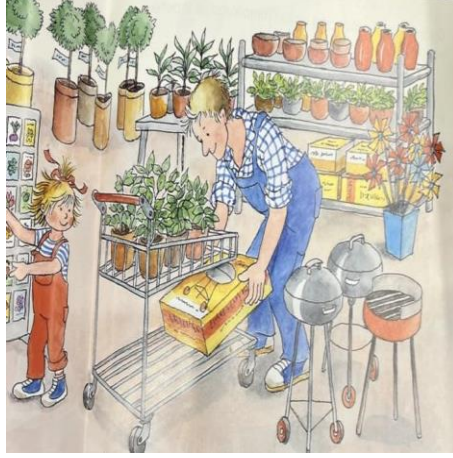
Öte yandan "Elif'in Uykusu Gelmiyor" kitabı incelendiğinde Babası, Elif'e her zamanki gibi yatmadan önce kitap okuyordu. Hikaye uyumadan önce koyunları sayan bir çocuğu anlatıyordu. Elif uykusu gelmediğini söyleyince, babası ona bir hikaye daha okudu. Bu hikaye sevimli bir canavarla ilgiliydi. Elif, babasına dönerek, "Canavarlar gerçekten var mıdır baba?" diye sordu. Babası ise, "Hayır kızım, gerçek hayatta canavarlar yoktur." Diyerek Elif'in içini rahatlattığı görülmektedir.

"Elif'in Uykusu Gelmiyor" kitabında babanın çocuğu ile ilişkisi teması incelendiğinde babanın uykusu gelmeyen kızını uyutmak için hikaye anlattığı ardından yatağında yanına yatarak canavarlar ile ilgili kitap okumaya başladığı görülmektedir.

Babanın çocuğu ile ilişkisi temasında en az görülen "çocuğunu alışveriş

merkezine götürüyor” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 27. ‘Elif Babasına Yardım Ediyor’ kitabı

Resim 27’de görüldüğü gibi ‘Elif Babasına Yardım Ediyor’ kitabında baba ile kızı alışveriş yapmaya çıkmıştır. Listelerinde yer alan eksikleri alışveriş sepetine doldurdukları görülmekte olup babanın çocuğu ile ilişkisinde çocuğunu alışveriş merkezine götürdüğü söylenebilir.

Öte yandan ‘Benim Babam’ kitabı incelendiğinde Yaman’ın babası ile ayakkabı almak için alışveriş merkezine gittikleri görülmektedir.

‘Benim Babam’ kitabında babanın çocuğu ile ilişkisi teması incelendiğinde babanın çocuğunun elinden tutarak ihtiyacını gidermek için onu alışveriş merkezine götürdüğü söylenebilir.

Babaların çocuğu ile aralarındaki ilişkisinde en çok çocuğuyla oyun oynadıkları ve çocuklarına kitap okudukları tasvir edilirken en az alışveriş merkezine götürdükleri tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar doğrultusunda babaların çocuklarını tiyatro veya sinema gibi sanatsal faaliyetlere hiç götürmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda babaların günümüzde çocukları ile oyun aracılığıyla iletişim kurdukları, çocuklarına kitap okuyarak dil gelişimlerine yarar sağladıkları ancak sanatsal etkinliklerde hiç yer almadıkları sonucunun kitaplara yansıtıldığı söylenebilir.

4.6. Babanın Mesleğine İlişkin Bulgular

Tablo 4.6. Babanın mesleğine ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları

Babanın Mesleği	f	%
Mesleği belirtilmemiş	61	87,14
Mühendis	3	4,29
İşsiz	2	2,86
Kuaför	2	2,86
Aşçıdır	1	1,43
Sporcu	1	1,43
İtfaiyeci	-	-
Doktor	-	-
Avukat	-	-
Öğretmen	-	-

Tablo 4.6’da elde edilen bulgular incelendiğinde babanın çocuğu ile ilişkisi teması 70 kitap içerisinde 9 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler sonucunda babanın mesleğini kapsamında 70 kitabın %87,14’ünde kitaplarda babanın mesleğinin belirtilmediği, %4,29’unda mühendis, %2,86’sında işsiz, %2,86’sında kuaför, %1,43’ünde aşçı, %1,43’ünde sporcu, olduğu görülürken itfaiyeci, doktor, avukat ve öğretmenlik mesleklerine kitaplarda rastlanmamıştır.

Tablo 4.6 incelendiğinde babanın mesleği tema başlığı kapsamında 70 kitap içerisinde babanın en sık mühendis mesleğinde olduğu görülürken, en az aşçı ve sporcu mesleklerinde olduğu tespit edilmiştir.

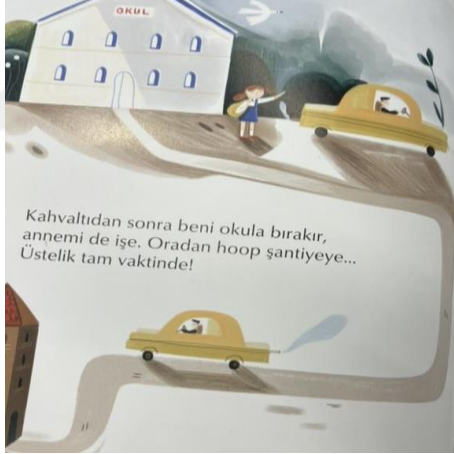
Babanın mesleği temasında en çok görülen ‘‘mühendis’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

‘Resim 28. ‘Sırası Mı Şimdi’’ kitabı

Resim 28’de görüldüğü gibi ‘‘Sırası Mı Şimdi’’ kitabında babanın çizimler yapan ve yoğun çalışan bir mühendis olarak aktarıldığı söylenebilir.

Resim 29. ‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabı

Kahvaltıdan sonra beni okula bırakır,
annemi de işe. Oradan hoop şantiyeye...
Üstelik tam vaktinde!

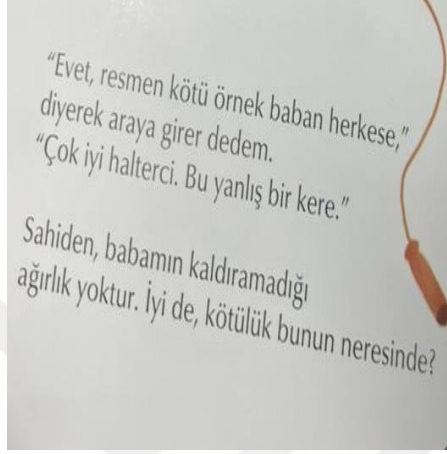
Resim 29’da görüldüğü gibi ‘‘Benim Babam Kötü Örnek’’ kitabında baba her sabah kahvaltıdan sonra çocuğunu okula eşini işe bırakıyor. Ardından kendisi de şantiyeye giden bir mühendis olarak aktarıldığı söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Ailemin Soyağacı’’ kitabı incelendiğinde çocuk, ‘‘Babam Tansel de mimar. Hani yüksek binaların en üst katından baktığında arabaların karınca gibi mini minnacık görürsün ya, işte babam o siteleri çiziyor.’’ Sözleri ile babasının mesleğini aktardığı görülmektedir.

“Ailemin Soyağacı” kitabında babanın mesleği teması incelendiğinde baba elinde şovalye ve resim kağıtları ile aktarılan bir mimar olduğu söylenebilir.

Babanın mesleği temasında en az görülen “sporcu” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 30. “Benim Babam Kötü Örnek” kitabı

Resim 30’da görüldüğü gibi “Benim Babam Kötü Örnek” kitabında babanın mesleği çok iyi halter kaldıran bir sporcu olarak aktarıldığı söylenebilir.

Babanın mesleği temasında en az görülen “aşçı” başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 31. “Babamın Battaniyesi” kitabı

Resim 31’de görüldüğü gibi “Babamın Battaniyesi” kitabında babanın mesleği çok iyi yemek yapan bir aşçı olarak aktarılmıştır. Aşçı olan baba çocuklarının en sevdikleri yemekleri yapmak için mutfağa girdiği söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Babamın Battaniyesi’’ kitabı incelendiğinde, ‘‘Bilen bilir. Babam aşçılıkta bir numaradır, yapamadığı hiçbir yemek yok. Bu akşamın sürprizi tencere dolusu yaprak sarma. Yanına da köpüklü ayran.’’ Sözleri ile babanın mesleği dilsel öğeler kapsamında aşçı olduğu söylenebilir.

Kitap içerisinde babalar meslek grupları arasında en çok mühendislik mesleği ile yer aldıkları tasvir edilirken en az aşçı ve sporcu oldukları tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda kitaplarda babaların doktor, avukat, öğretmen ve itfaiyeci olarak hiç yer almadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.7. Babanın Çocuğuna Karşı Üstlendiği Temel Bakımına İlişkin Bulgular

Tablo 4.7. Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımına ilişkin elde edilen dilsel ve dil dışı öğelerin dağılım oranları

Babanın Çocuğuna Karşı Üstlendiği Temel Bakımı	f	%
Çocuğunun uyku zamanında onu yatırıyor ya da eşlik ediyor	20	28,57
Çocuğun tuvalet ihtiyacını karşılamasına yardımcı oluyor	5	7,14
Çocuğun banyo ihtiyacını karşılamasına destek oluyor	4	5,71
Çocuğunun yemek yemesine destek oluyor	3	4,29
Çocuğunun giyinme ve soyunmasına destek oluyor	2	2,86
Diş fırçalamasına yardımcı oluyor	2	2,86
Çocuğunun saçını tarıyor	-	-
Tırnağına kesmesine yardımcı oluyor	-	-

Tablo 4.7’de elde edilen bulgular incelendiğinde babanın çocuğu ile ilişkisi teması 70 kitap içerisinde 9 madde kapsamında incelenmiştir. İncelemeler doğrultusunda babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı kapsamında 70 kitabın %28,57’sinde babanın çocuğunun uyku zamanında onu yatırıyor ya da eşlik ediyor olduğu, %7,14’ünde çocuğun tuvalet ihtiyacını karşılamasına yardımcı olduğu, %5,71’inde çocuğun banyo ihtiyacını karşılamasına destek olduğu, %4,29’unda çocuğunun yemek yemesine destek olduğu, görülmüştür. Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması kapsamında kitapların %2,86’sında babanın çocuğunun giyinme ve soyunmasına destek olduğu, %2,86’sında diş fırçalamasına destek olduğu görülmekte olup çocuğunun saçını taradığı ve tırnak kestiği incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Tablo 4.7 incelendiğinde babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımına ilişkin en sık çocuğunun uyku zamanında onu yatırıyor ya da eşlik ediyor olduğu ve çocuğun tuvalet ihtiyacını karşılamasına yardımcı olduğu görülmektedir. Tablo 4.7 incelendiğinde babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımına ilişkin en az çocuğunun giyinme ve soyunmasına destek olduğu ve diş fırçalamasına yardımcı olduğu görülürken, çocuğunun saçını taraması ve tırnağını kesmesine yardımcı olması temel bakım maddelerine hiç rastlanmamıştır.

Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı temasında en çok görülen ‘‘çocuğunun uyku zamanında onu yatırıyor ya da eşlik ediyor’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 32. ‘‘Sırası Mı Şimdi’’ kitabı

‘Resim 32’de görüldüğü gibi ‘Sırası Mı Şimdi’ kitabında babanın, çocuğunun yatağında göğsüne çocuğunu yatırmış şekilde uyuya kaldığı görülmektedir. Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması incelendiğinde çocuğunun uyku zamanında ona eşlik ederek yatırdığı söylenebilir.

Resim 33. ‘‘Benim Babam’’ kitabı

Resim 33’te görüldüğü gibi ‘Benim Babam’ kitabında baba çocuğunun yatağında onu kucağına alarak kitap okuduğu görülmektedir. Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması kapsamında, uyku zamanında ona eşlik ettiği söylenebilir.

‘Benim Babam’ kitabı incelendiğinde baba ve çocuk birbirlerine sarılarak ‘Yatma vakti, sımsıkı sarılmak yepyeni hikayeler için birebirdir. Babam, iyi geceler deyip odasına girmeden önce birlikte parlayan yıldızları sayarız. 1, 2, 3, 4...’ Sözlere ile yatağa uzanmış oldukları görülmektedir.

‘Benim Babam’ kitabında babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması incelendiğinde babanın çocuğunun temel bakımında rol aldığı, onu uyutmak için birbirlerine sarılarak parlayan yıldızları saydıkları görölmekte olup babanın çocuğunun uyku zamanına eşlik ettiği ya da yatırdığı söylenebilir.

Öte yandan ‘Elif Hastalandı’ kitabı incelendiğinde Elif yalın ayak yatak odasına gitmiştir. Annesine sarılıp uyumak istiyordu ancak annesi yoktu, yerini babası almıştı. Babası Elif’e temiz pijama vermişti. Elif babasının koluna yattı babası ise ona öyküler anlattı ve ‘İyi geceler Elif’ diyerek uyuyakaldılar.

‘Elif Hastalandı’ kitabında babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması incelendiğinde babanın çocuğuna temiz pijamalar verdiği, yanına yatarak ona sarıldığı ve uyumasına eşlik etmek için masal okuduğu görölmekte olup çocuğunun uyku zamanına eşlik ettiği ya da yatırdığı söylenebilir.

Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı temasında en çok görölen ‘çocuğun tuvalet ihtiyacını karşılamasına yardımcı oluyor’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 34. ‘Cingöz’ün Kardeşi Oluyor’ kitabı

Resim 34’te göröldüğu gibi ‘Cingöz’ün Kardeşi Oluyor’ kitabında baba çişini yapan bebeği için bez getiriyor ve altını değiştiriyor. Kitapta göröldüğu üzere baba çocuğunun tuvalet ihtiyacını karşılamasına yardımcı olduğu söylenebilir.

Öte yandan ‘Süper Çocuk’ kitabında babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması incelendiğinde babanın çocuğunu tuvalete götürerek temel ihtiyacını gidermesine destek olduğu söylenebilir.

Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı temasında en az görülen ‘‘çocuğun giyinme ve soyunmasına destek oluyor’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 35. ‘‘Filim Uyumak Bilmiyor’’ kitabı

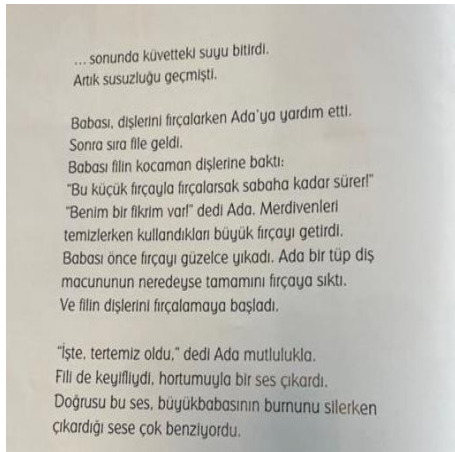

Resim 35’te görüldüğü gibi ‘‘Filim Uyumak Bilmiyor’’ kitabında baba uyku saati gelen çocuğunun yanına gelerek pijamalarını değiştirmesine yardımcı olduğu görülmekte olup ‘çocuğun giyinme ve soyunmasına destek olduğu söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Filim Uyumak Bilmiyor’’ kitabı dilsel öğeler kapsamında incelendiğinde ‘‘Babası, Ada’nın pijamalarını giymesine yardım etti. Ada hemen yatağa girdi. Babası üstünü örttü.’’ Sözlere ile baba çocuğunun giyinme ve soyunmasına destek olduğu söylenebilir.

Babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı temasında en az görülen ‘‘diş fırçalamasına yardımcı oluyor’’ başlığına ilişkin dilsel ve dil dışı öğeler aşağıda sunulmuştur.

Resim 36. ‘‘Filim Uyumak İstemiyor’’ kitabı

Resim 36’da görüldüğü gibi ‘‘Filim Uyumak İstemiyor’’ kitabında baba dişlerini fırçalarken Ada’ya yardım ederek çocuğunun temel bakım ihtiyaçlarına destek olduğu söylenebilir.

Öte yandan ‘‘Babacığa Öpücükler’’ kitabı incelendiğinde baba ayı yavru ayıya diş fırçasını verirken ‘‘Sırayla diş fırçalayalım ne dersin.’’ Diyor. Yavru ayı ise ‘‘Tamam babacım.’’ Diyerek dişlerini fırçalamaya başladığı söylenebilir.

‘‘Babacığa Öpücükler’’ kitabında babanın çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımı teması incelendiğinde babanın çocuğunun dişlerini fırçalaması için onu teşvik ettiği ardından diş fırçasını uzatarak ona yardımcı olduğu görülmektedir.

Babaların çocuklarına karşı üstlendikleri temel bakımlarda en çok çocuklarının uyku zamanında onlara eşlikçi oldukları ve tuvalet gibi temel bakım ihtiyaçlarını gidermesinde yakından ilgilendiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda en az ise çocuğunun giyinme soyunmasına destek olmaları ve diş fırçalamaları ile ilgilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda babaların çocuklarının saçlarını tarama ve tırnak kesme gibi temel öz bakım yükümlülüklerinde henüz daha kitaplara yansıtılmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi döneme ait resimli çocuk kitaplarında yer alan babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesidir. Bu araştırma kapsamında okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan babanın kişisel ve duygusal özellikleri, mesleği, iç ve dış mekanda konumlandırılması, eylem dağılımı, çocuğu ile ilişkisi, çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı ve çocuğuna karşı üstlendiği temel bakımının nasıl tanımlandığı araştırılmıştır. Okul öncesi dönem çocukları için en çok tercih edilen resimli çocuk kitapları seçilerek, kitapların babalık rolünü sunuş biçimlerinde dilsel ve dil dışı öğeler incelenerek elde edilen veriler paylaşılmıştır. Dilsel ve dil dışı öğelerin incelemesinin sonucunda okul öncesi resimli çocuk kitaplarında baba karakterinin nasıl yansıtıldığına, babanın mekânsal analizi, eylem dağılımı, ebeveynlik rolünün nasıl ele alındığı toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında aktarılmıştır. Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgularla birlikte alan yazındaki araştırma bulguları tartışılmıştır.

Araştırmanın ilk bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların en çok çocuğu ile sohbet ettiği ve göz teması kurduğu tasvir edilirken; en az sağlık durumu ile yakından ilgilendiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu veriler doğrultusunda babaların günümüzde çocukları ile birebir paylaşımda buldukları yakın temas içerisinde olduklarını ancak sağlık durumları gibi bakım verme yükümlülüklerinin kitaplara henüz daha yeterince yansıtılmadığını söyleyebiliriz. Kitaplarda çocukların sağlık durumları ile yakından ilgilenen kişi genellikle anneleri olarak aktarılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde Bencik Kangal ve Arslan (2018) tarafından yapılan resimli çocuk kitaplarında yer alan baba figürünün incelenmesi çalışmasında babanın çocuğuna karşı ilgi ve şefkat gösterdiği, çocuğu ile göz teması kurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen sonuç ile bu çalışmada elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir. Bencik Kangal ve Arslan (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde babanın çocuğu ile duygusal ilişkilerinde aktif olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç ile çalışmamın bulguları farklılık göstermektedir. Bir diğer çalışma ise Taşkın (2011) tarafından yapılmıştır ve çocukların kendilerini mutlu hissetmeleri araştırmıştır. Çalışmada, çocukların mutluluğu ile babaların çocukları ile iletişimi arasında bir bağlantı bulunduğu söylenebilir. Araştırmalarda elde edilen sonuçlar incelendiğinde

literatürdeki çalışmaların birbirlerine benzer sonuçlar ortaya koyduğunu söylenebilir. İncelenen çalışmalar ile birlikte benzer bulgulara rastlanmış olup, babaların çocuklarının sağlık durumları ile çok az yakından ilgilendiği söylenebilir. Tüm bu sonuçlar incelendiğinde çocuk kitaplarında babaların çocukları ile sohbet ettikleri, göz teması kurdukları, keyifli vakit geçirdikleri gibi belirli zaman aralıklarında belirli davranışları gösterdikleri ancak sağlık durumları ile yakından ilgilenmedikleri söylenebilir.

Araştırmanın ikinci bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların iç ve dış mekanda en çok salonda ve mutfakta vakit geçirdikleri tasvir edilirken en az çocuklarının okuluna gittikleri tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar mevcuttur. İlgili literatür incelendiğinde Bencik Kangal ve ark. (2018) tarafından yapılan resimli çocuk kitaplarında yer alan baba figürünün incelenmesi çalışmasında babanın iç ve dış mekanda evin salonu, banyo, mutfak, çocuk odasında konumlandırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın bulgularımızı desteklemeyen araştırmalarda ise elde edilen sonuçlar şu şekildedir. Rollas (2017), Esen ve Bağlı'nın (2002) yaptıkları çalışmaların bulguları bu araştırma bulguları ile paraleldir. Çalışmalar babaların konumlandırılmasında sıkça evin salonunda yer aldıkları görülmektedir. Tüm bu sonuçlar incelendiğinde çocuk kitaplarında babaların salonda ve mutfakta vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılırken bu durum bizlere babaların günümüzde daha çok ev içerisinde konumlandırıldıkları, aileleri ile vakit geçirdikleri ve yakın temasta bulduklarını göstermektedir. Elde edilen bu sonuç toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile ilgili literatür tarandığında bu bilgiler ile örtüşmemektedir. Babaların evin mutfağında resmedilmesi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının dışında bir babalık modeli yansıtmakla birlikte henüz daha babalığın çocuklarının akademik yaşantılarındaki rolü ve görevlerine yeterince değinmedikleri söylenebilir. Buna karşın bulgularımızı desteklemeyen araştırmalarda ise elde edilen sonuçlar şu şekildedir. İlgili literatür incelendiğinde Kocaman, Erdol (2023) yaptıkları okul öncesi dönem çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi çalışmasından erkek karakterlerin yemek yapma ve ev işi yapma gibi aktivitelerde çok az sayıda görüldüğü, bu aktivitelerde başarısız oldukları yansıtılarak bu aktivitelerin erkeklere uygun olmadığına dair mesajlar sunulmuştur.

Araştırmanın üçüncü bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların eylem dağılımlarında en çok çocukları ile ilgilendikleri ve evde yemek yaptıkları, en az ise televizyon izledikleri sonucu tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen

çalışmalar mevcuttur. Temellioğlu (2021) yaptığı çalışmasında erkek karakterlerin daha çok ev içerisinde mutfak işleri ile ilgilendikleri ve ev işi yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bencik Kangal ve ark. (2018) tarafından yapılan çalışmada babanın çocuğu ile aktif şekilde ilgilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın bulgularımızı desteklemeyen araştırmalarda ise elde edilen sonuçlar şu şekildedir. İlgili literatür incelendiğinde Gooden ve Gooden (2001) tarafından yapılan çalışmada babaların ev işi yaparken hiç yansıtılmadıkları sonucu ile bu çalışmada yer alan bulgular ile örtüşmemektedir. Aynı şekilde Anderson ve Hamilton (2005) tarafından yapılan çalışmada babaların çocukları ile ilgilenmesi gibi çocuk bakımına dair işlerde çok az temsil edildikleri bulgusu ile bu çalışmada yer alan bulgular birbirleri ile uyumsuzdur. Elde edilen veriler incelendiğinde çocuk kitaplarında babalığın yansıtılış şeklinin daha eski tarihli çocuk kitaplarında daha geleneksel olduğu ancak günümüzde bu kalıp yargıların yavaş yavaş değiştiği ve artık daha eşitlikçi bir temsil olduğunu göstermektedir. Kadınların iş hayatında ve sosyal yaşamda aktif rol alması ile birlikte erkeklerin ev içerisinde sıkça konumlandırılması, ev içi görev ve paylaşımlarda aktif iş bölümünde yer almasını sağlamıştır. Bu durum çocuk kitaplarında geleneksel babalık rollerinin yanı sıra eşitlikçi babalık rollerinin yansıtıldığını söyleyebiliriz. Cinsiyetlere ve buna bağlı olarak ebeveynlere yüklenen eylemlerin zaman içerisinde değişim gösterdiği söylenebilir. Bu sayede geleneksel kadın ve erkek rollerinin azaldığı görülmektedir. Babalık ile ilgili çocuk kitaplarına eşit bir düzen aktarılmaya çalışıldığı söylenebilir. Tüm bu sonuçlar ele alındığında babaların günümüzde çocukları ile ilgilenerken baba çocuk ilişkisi geliştirdiklerini, evde yemek yaparak ev içi görev dağılımının sadece kadına ait olmadığını kitaplara yansıtıldığı söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların kişisel ve duygusal özelliklerinde en çok eğlenceli ve yardımsever oldukları tasvir edilirken; en az ise otoriter oldukları sonucu tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Kocatepe ve Bilgi (2018) yapmış oldukları çalışmalarında babaların çocukları ile oyun oynayan, babaların kişisel ve duygusal özellikleri açısından eğlenceli ebeveynler olarak zihinlerinde kaldıkları tespit edilmiştir. Erden'in (2019) yapmış olduğu çalışmasında baba figürünün karakter özellikleri incelendiğinde yardımsever oluşları ve kendilerine güvenmelerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Durmuş, Sumbas ve Göktürk (2021) yapmış oldukları çalışmalarında bireylerin çocukluk döneminde babalarını sevgi unsuru, her istediğini

yapan, eğlenceli ebeveynler olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ogelman, Önder, Seçer ve Erten (2013) yapmış oldukları çalışmalarında çocukların annelerine nazaran babaları ile çok daha eğlendiklerini ve onları eğlenceli buldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular ile bu araştırmadaki bulgular ile paralel düzeydedir. Öte yandan, literatürde bu bulguyu desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Sefer (2006) yapmış olduğu çalışmada çocukların babalarını daha yargılayıcı ve otoriter buldukları sonucu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Oktan ve Akyol (2016) yapmış oldukları çalışmaların da otoriter babayı öğretici ve yol gösterici bir öğretmen ile bağdaştırdığı tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar incelendiğinde çocuk kitaplarında babaların eğlenceli ve yardımsever olarak tasvir edildikleri söylenebilir. Çalışmanın bu bulgusu, yine bu çalışmanın bir başka bulgusu olan babaların çocuklarına karşı “en çok ilgi ve yakınlık gösterdiği; en az ise çocuğuna karşı temel bakım gösterdiği” bulgusu ile de paraleldir. Zira, çocuk kitaplarında babaların çocuklarına ilişkin temel bakım verme görev ve sorumluluğunda henüz anneler kadar aktif olmadıkları söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların çocuğu ile aralarındaki ilişkisinde en çok çocuğuyla oyun oynadıkları; en az ise alışveriş merkezine götürdükleri sonucu tespit edilmiştir. Alan yazın taramasında birçok çalışma ile bu bulgunun uyum içinde olduğu görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde; Belli, Didişen, Yılmaz (2021) tarafından yapılan çalışmada babalık rolünün anlamı, babanın görev ve sorumlulukları zaman içerisinde önemli değişiklikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dönem öncesinde babanın çocuğu ile sadece ev dışında ilgilendiği görülürken günümüzde çocuğunun temel ihtiyaçlarını giderdiği ve daha çok çocuğu ile oyun kurarak oyun oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Parke (2001) yaptığı çalışmada babaların çocuklarının yaşantılarına çoğunlukla oyun yolu ile katıldıkları bulgusuna ulaşılmıştır (West, 2001). Özgün, Aydilek ve Erden (2013) yaptıkları çalışmada, babaların meşguliyetlerinin daha çok çocukları ile oyun oynama gibi fiziksel etkinlikler aracılığıyla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Haşıl Korkmaz ve Taner Derman (2014) yaptıkları çalışmada, babaların çocukları ile oyun oynamaya yönelik olumlu görüş ve düşünceleri olduğu ayrıca oyun sayesinde çocukları ile daha iyi bir iletişim kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada babaların çocukları ile vakitlerinin çoğunu oyun oynayarak geçirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Power (2000) yapmış olduğu çalışmada çocukların babaları ile oyun oynama nedenleri arasında en çok eğlendikleri için, babalarını oyun sırasında

istediklerini yaptıkları için en çok onlar ile oyun oynadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Türkoğlu, Çeliköz ve Uslu (2013) yaptıkları çalışmada babaların çocukları ile nitelikli zaman algısına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmalar yapılmış ve araştırmanın sonucunda babaların çocukları ile oyun oynama, parka gitme gibi etkinlikleri yaptıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Tezel Şahin, Coşgun ve Kılıç (2017) yaptıkları çalışmalarında babaların çocuklarıyla en fazla oyun oynama etkinliğini yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Babaların çocukları ile vakit geçirmek için istekli oldukları, onlarla vakit geçirirken fiziksel bakım yerine çoğunlukla oyun oynamada istekli oldukları elde edilen bulgular arasındadır. Parke yaptığı çalışmasında, babaların erkek çocuklarının yaşamına çoğunlukla oyun aracılığıyla katıldıklarını bulmuştur (West, 2001). Özgün, Aydilek Çiftçi ve Erden (2013), yaptıkları çalışmada, babaların çocuklarına fiziksel bakım sağlamadan ziyade, onlarla oyun oynama gibi etkinliklerle daha fazla rol aldıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Şahin (2012) yaptığı çalışmasında babaların çocuk gelişiminde çocuklarının fiziksel bakımında yer aldıkları ve yeni bir babalık modeli ortaya çıkardığı bulgusunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar benzerlik göstermektedir. Şahin, Coşgun, Kılıç (2017) yaptıkları çalışmanın bulguları ile bu çalışmanın bulguları örtüşmektedir. Babaların çocukları ile birlikte alışveriş yapma eyleminin az görüldüğü söylenebilir. Yapılan çalışmalarda olduğu gibi, araştırma sonucunda da babaların çocukları ile oyun oynayarak, onlarla kitap okuyarak vakit geçirdikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar benzerlik göstermektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda babaların günümüzde çocukları ile oyun aracılığıyla iletişim kurdukları, çocuklarına kitap okuyarak dil gelişimlerine yarar sağladıkları söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların birçoğunun mesleğine yer verilmediği görülmektedir. Meslek kriteri yer alan çalışmalarda ise baba meslek grupları arasında en çok mühendis olarak yer alırken, en az aşçı olduğu sonucu tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Aydilek, Çiftçi (2018) yaptıkları çalışmalarında erkeklere uygun görülen mesleklerin mimar, mühendis, müdür, doktor olduğu görülmüştür. Gümüsoğlu'nun (2008) yaptığı çalışmada ders kitaplarında erkeklerin mühendis, polis, kaptan meslekler ile aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Güzelyurt ve Özkan'ın (2019) yaptıkları çalışmada ilkököl ders kitaplarında erkeklerin doktor, mühendis gibi mesleklere sahip olduğunu, kadınların birçok meslekte resmedilmediğini kadın ve erkek ayrımcılığına gidildiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir çalışma daha Soyer

(2009) mesleklerin cinsiyetlere göre şekillendiğini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada erkeklerin avukat, mühendis, doktor gibi mesleklere uygun görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Vatandaş (2007) yaptığı çalışmada yönetici, mühendis, şoför gibi meslek gruplarının erkeklere atfedilen meslekler olduğu görülmüştür. Kapkiner (2019) yaptığı çalışmada çocuklara hitap eden kitaplarda erkek karakterlerin doktor, mimar, mühendis olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonucunu destekleyen araştırmalardan elde edilen bu sonuçlar geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının çocukların hayatlarının içerisinde var olduğunu desteklese dahi çoğu kitapta da baba karakterinin mesleğine ilişkin yeterince bilgiye yer verilmediği düşünülmektedir. Yapılan alanyazın taramasında konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlar elde edilmektedir. Salman Erden (2019) yaptığı çalışmada erkek karakterlerin çalışıyor olmasına rağmen mesleğinin bilinmediğini tespit etmiştir. Tüm bu sonuçlar incelendiğinde babaların mesleğine dair toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının var olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmanın son bulgusu; incelenen kitaplar içerisinde babaların çocuklarına karşı üstlendikleri temel bakımlarda en çok çocuklarının uyku zamanında onlara eşlikçi oldukları tespit edilirken; en az ise çocuğunun giyinme soyunmasına destek oldukları sonucu tespit edilmiştir. Alan yazın taramasında birçok çalışma ile bu bulgu uyum içindedir. Özyürek, Teke ve Kışlı (2020) yaptıkları çalışmalarında babaların erken çocukluk döneminde çocuklarının giyinmesine yardım etmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Sımsıkı ve Şendil (2014) yaptıkları çalışmalarında çocukların uyku, tuvalet gibi temel bakım ihtiyaçlarının giderilmesinde babaların aktif rol oynadıkları tespit edilmiştir. AÇEV'in babaların ebeveynlik tanılamaları kapsamında yapılan çalışmada babaların en çok çocuk bakımı ardından sosyal aktiviteler ve ev içi görevlerde rol aldıkları sonucuna ulaşılmıştır (AÇEV, 2019). Çalışmanın sonucunu destekleyecek diğer araştırmalar ise Özkul ve Özgün, (2019) yaptıkları çalışmalarında babaların toplumsal normlara nazaran günümüzde artık çocukların temel bakımında aktif rol oynayarak daha eşitlikçi ve daha demokratik baba modeli ortaya sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın bulgularımızı desteklemeyen araştırmalarda ise elde edilen sonuçlar şu şekildedir. Karaduman, Çığ (2019) yaptıkları çalışmalarında babaların çocuklarına karşı üstlendikleri temel öz bakım görevlerinde geri planda olduklarını, bu görevler annelere ait birer görev ve sorumluluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şahin (2022) çocuk satan çocuk kitapları ile ilgili yapmış olduğu aile konulu çalışmada çocuğun banyo yapmasına, tuvalet

ihtiyacına ve yemek yemesine destek olmak gibi fiziksel bakım aktivitelerinde annelerin ön planda olduğu, babaların nadiren görüldüğü tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar incelendiğinde çocuk kitaplarında babaların çocuklarının uyku zamanlarında onlara eşlikçi oldukları ve temel bakım ihtiyaçlarını gidermeleri ile yakından ilgilendikleri söylenebilir. Benzer bulgular henüz daha babalığın çocuk kitaplarında çocuklarının saçlarını tarama ve tırnak kesme gibi özbakım yükümlülüklerinde henüz daha kitaplara yansıtılmadığını söyleyebiliriz.

SONUÇ

Okul öncesi döneme ait resimli çocuk kitaplarında dilsel ve dil dışı öğeler bağlamında babalığın temsilinin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelendiği bu araştırmada, incelenen çocuk kitaplarında babaların çocuklarına karşı ilgi ve yakınlık gösterdiği; çocuğu ile oyun oynayıp iletişim kurduğu; ev içi görev ve sorumluluklarda yer aldığı ancak çocuklarının sağlık durumu ve temel bakımlarına ilişkin desteğin kitaplara yeterince yansıtılmadığı söylenebilir.

Öte yandan, literatür incelendiğinde babanın geleneksel olarak otorite figürü olarak yer aldığı görülürken, günümüzde eğlenceli ve oyunbaz yönlerinin daha çok tasvir edilerek kitaplara yansıtıldığı söylenebilir. Ayrıca babanın çocuğunun uyku saatinde ona eşlik ettiği sonucu da incelenen kitaplardan elde edilen bulgular arasındadır.

Tüm bulgular göz önüne alındığında, 2018- 2023 yılları arasında yayınlanan en çok satan çocuk kitaplarında babalığın geleneksel rolünden uzaklaşarak daha eşitlikçi bir bakış açısıyla tanımlandığı söylenebilir.

ÖNERİLER

✓ Babanın çocuğuna karşı ilgi ve yakınlığı, eylem dağılımı, mesleği, çocuğu ile ilişkisi, üstlendiği temel bakımı, kişisel ve duygusal özellikleri, iç ve dış mekan konumlandırılmasını ele alan kitapların sayıları artırılabilceği önerilebilir.

✓ Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında baba çocuk ilişkisini, olumlu ebeveynlik kavramını ele alan kitapların çoğaltılabildiği önerilebilir.

✓ Okul öncesi döneme ait yerli ve çeviri çocuk kitaplarında babalık ve toplumsal cinsiyet kavramı derinlemesine incelenerek, ülkemizdeki toplumsal cinsiyet rolü algısına yönelik fikirler verebileceği düşünülmektedir.

✓ Anne ve babalar toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, eşitlikçi ebeveynlik bakışı noktasında bilinçlendirilmesi önerilmektedir.

✓ Okul öncesi resimli çocuk kitapları çocuğun yaşı ve gelişim seviyesine uygun, modern çağın gerektirdiği kalıp yargılardan uzak, çocuğu destekleyici ve geliştirici şekilde olması önerilmektedir.

✓ Kitap yazarlarına anne, baba, çocuk konulu kitaplar tasarlanırken günümüz koşulları göz önünde bulundurularak kalıp yargılardan uzak, geleneksel yaklaşımdan uzak, kültürümüze uygun şekilde eşit görev ve sorumlulukların yer aldığı cinsiyetçi yaklaşımdan uzak kitaplar yazmaları önerilmektedir.

✓ Çalışma bulguları doğrultusunda günümüzdeki babalık kavramını inceleyebilmek adına belirli dönem aralıklarındaki çocuk edebiyatı eserleri incelenebilir. İncelemeler doğrultusunda değişen babalık kavramı derinlemesine incelenmesi önerilebilir.

✓ Resimli çocuk kitaplarında babalık ve toplumsal cinsiyet kavramının incelenmesini okul öncesine yönelik e- kitaplar ile bu çalışma tekrar planlanabilir.

KAYNAKÇA

- AÇEV (2019). *Eşitlik İçin Babalar da Burada' Projesi Final Dış Değerlendirme Raporu*. İstanbul: AÇEV. <https://ilgilibabalik.acev.org> adresinden erişildi.
- Akçınar, Y. Y. (2017). *Türkiye'de İlgili Babalık ve Belirleyicileri*. İstanbul: AÇEV, Taymaz Yayıncılık.
- Türkoğlu, D., ve Akduman, Gültekin. G. (2016). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(03), 224-241.
- Akın, A., ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 25(4), 3-82.
- Akyol, T. (2012). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alabay, E. ve Özdemir, G. (2020). 36-72 aylık çocukların mesleklere yönelik oluşturdukları toplumsal cinsiyet algıları, *Turkish Studies*, 15(1), 13-29.
- Albayrak, F. Ve Serin, N. (2012). Gazi Üniversitesi TÖMER yabancılar için Türkçe 1-2 ders kitaplarındaki okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesi. 5. Uluslararası Türkiye'nin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, (05-06 Temmuz 2012), Mersin, s. 149-156.
- Alp, D., ve Kardeş, C. (2016). *Çocuk edebiyatı ve medya (2. Baskı)*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Alptekin, Z. D. (2018). 3- 6 yaş grubu çocuklara yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının temel fen kavramları açısından incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 76-86.
- Altuntaş, O. ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyoekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Journal of Turkish Studies* 10(6), 83-100.
- Anderson, D. A., ve Hamilton, M. (2005). Gender role stereotyping of parents in children's picture books: The invisible father. *Sex roles*, 52, 145-151.
- Arabacı, N., ve Ömeroğlu, E. (2013). 48-72 aylık çocuğa sahip anne-babaların çocukları ile iletişimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 41-53.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C. (2001). *Okul öncesi eğitim*. Ya- Pa Yayıncılık.
- Arslan, A. (2011). Medyanın profesyonellik ideolojisi ve toplumsal çevresi ile olan ilişkisi üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Journal of Human Sciences*, 8(1).

- Arslan, Ş. A. (2000). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik*. Ankara: Başbakanlık Kadının Statüsü Ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- As Çiftçi, İ. (2022). *Oyun davranışı ve baba tutumları arasındaki ilişkinin bazı demografik değişkenler üzerinden incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Atabek, E. (1992). *Cinsellikten ikmale kalmak*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Atabey, D. (2017). Bazı değişkenlere göre erken çocukluk döneminde okul-baba ilişkisi. *Journal Of International Social Research*, 10(52), 721-729.
- Atalar, Z. T. (2017). Biraz da babalara yer açsak. *Lacivert, Haziran*, (36), 54-58.
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. (2. Baskı). Ankara: Atlas Yayın Dağıtım.
- Aydilek Çiftçi, M. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne- babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aydilek Çiftçi, M. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bağçeli Kahraman, P., ve Özdemir, H. (2019). Resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(27), 64-85.
- Bağçeli, P. (2008). *Köyde ve kette yaşayan 7-8 yaş arası çocukların cinsiyete kalıpyargıları ve cinsiyete bağlı oynadıkları oyun ve oyuncaklar*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Bal, S. (2014). *İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Barutçu, A., ve Hıdır, N. (2016). Türkiye’de babalığın değişen rolleri. *Fe Dergi*, 8(2), 26-45.
- Basow, S. A. (1992). *Gender: Stereotypes and Toles* (Üçüncü Baskı). CA: Brooks/Cole.
- Başal, H. A. (2004). *Anababa yoksunluğunun çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının ve cinsiyet kimliklerinin gelişimleri üzerine etkisi*. XII. Eğitim Kongresi Bildiriler (Cilt II), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 827-852.

- Bayramoğlu, L. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs.
- Belli, M., Didişen, N., Yılmaz, H. (2021). Geçmişten günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 8(2), 366-371.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354–364
- Bencik Kangal, S., Karaaslan, A., ve Arslan, S. (2018). Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan baba figürünün incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 18-31.
- Bertan, M., Haznedaroğlu, D., Yurdakök, K., ve Güçiz, B. D. (2009). Ülkemizde erken çocukluk gelişimine ilişkin yapılan çalışmaların derlenmesi (2000- 2007). *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52(1).
- Bora, A. (2014). *Kadınların sınıfı ücretli ev emeği ve kadın öznelliğinin inşası*. İstanbul: İletişim yayınları.
- Bowlby j.ve Ainsworth M. Inge B., (1992). “The Origins Of Attachment Theory “Developmental Psychology”, (28), 759-775.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Büyüköztürk, ğ., vd., (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri (14. bs.). Ankara: Pegem Akademi. Creswell, J.W. (2016). Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları (2. Bs.).
- Ceylan, Ş., ve Çetin, A. (2015). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Cinsel Eğitime İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *HÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(3), 41-58.
- Cihangir, S. ve Demir, Y. (2003). 3-6 yaş çocuklarının anne-babalarının televizyon izleme özellikleri. OMEP Dünya Konsey Toplantısı. 2. Kitap, 318-334. Kuşadası: Türkiye.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cirhinoğlu, F. G. (2001) *Çocuk ruh sağlığı ve gelişimi*. Nobel Yayınları, Ankara
- Connell, R.W. (1998). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Toplum, kişi ve cinsel politika. (Çev. Ed. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cook, J. L., ve Cook, G. (2005). Becoming who we are: The development of self, gender and morality. *Child development principles and prespectives*. 366, 422.
- Cowan, G., ve Hoffman, C. D. (1986). Gender stereotyping in young children: Evidence to support a concept-learning approach. *Sex Roles*, 14, (3/4) 211-224.
- Creswell, J.W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. (Çev. Ed. M. Bütün; S.B. Demir). (3. Baskıdan çeviri). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Cüceloğlu, D. (2001). *İnsan insana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çabuk Kaya, N. (2012). Aile ve çocuk. A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Ed.) Aile sosyolojisi içinde (106-131). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Çağdaş, A. (2009). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. Ankara: Kök.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. Ş. (2005). *Anne-baba eğitimi*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Çağdaş, A., (2012). *Anne-baba-çocuk iletişimi*, (1. Baskı). Ankara: Eğiten kitap.
- Çağırkan, B. (2018). Kimlik Ögesi Olarak Erkeklik Kavramı ve Postmodern Toplumlarda Farklı Erkeklik Algıları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(5), 93-105.
- Çağlar, G. (2019). *Anne-baba iletişim becerilerinin 60-66 ay grubu çocukların iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Çakmak Güleç, H., ve Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çalbayram, N. Ç., ve Platin, N. (2013). Zihinsel engelli çocuğu olan babalarda babalık rollerine ilişkin farkındalık yaratma. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 32- 45.
- Çalışandemir, B., Bencik, E., ve Artan, İ. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: Geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 150(33), 14-27.
- Çamlıbel Ç.Ö., ve Ertekin, B. (2019) Okul öncesi eğitim literatüründeki resimli çocuk kitaplarına yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*. 6(40), 2111- 2124.
- Çelik, B. (2022). *Ebeveynlerin çocuklarıyla olan cinsel iletişim dili ve kendi ebeveynlerinde algıladıkları cinsel iletişim dilinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, G. (2016). “Erkekler(de) ağlar!” Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklik inşası ve şiddet döngüsü. *Fe Dergi*, 8 (2), 1-12.
- Çelik, N. (2016). *Resimli çocuk kitaplarında Atatürk ve Cumhuriyet değerlerinin incelenmesi (1950-1997)*. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çelik, N. N. ve Sezer Arığ, A. (2022). Resimli çocuk kitaplarında Atatürk ve Cumhuriyet değerlerinin incelenmesi (1950- 1997). *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 58-76.
- Çer, E. (2014). *Edebiyatta çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik ilkelerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çer, E. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çınar, P. (2013). *Çocuk kitaplarındaki kahramanların giyim biçimlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çiffiliz, G. (2018). Mobbing, organizational identification, and perceived support: evidence from a higher education institution. *Eurasian Journal of Educational Research*, 73, 19-40.
- Çubukçu, H. ve Sivasslıgil, P. (2007). İngilizce ders kitaplarında cinsiyetçilik. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 25-32.
- Çubuklu, Y. (2007). *Toplumsal kurgular ve cinsiyetçilik*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Dağlıoğlu, E. H.ve Çamlıbel, Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*. 86, 139-171.
- Deniz, Ü., ve Gözütok, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının cinsel gelişim ve cinsel eğitim açısından incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(49), 424-431.
- Dilek, A. (2012). *4-6 yaş çocuk hikayelerindeki kahramanların liderlik özellikleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Girne Amerikan Üniversitesi, Girne.
- Dilek, A. (2014). 4-6 yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleki analizi. *Journal Of Qafqaz University*, 2(1), 94-102.
- Dilek, Y. (1997). *Parents role in preschool childrens gender role socialization* [Yüksek lisans tezi] Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Dirican, R. (2013). *3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dirican, R. ve Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikaye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3 (2), 44-69. DOI: 10.30703/cije.321341
- Doğan, S. A., Nevra, A. A., ve Karaman, N. G. (2018). Beş yaş çocuklarının cinsiyet kalıp yargı düzeyleri ve evdeki cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 53-65.

- Dökmen, Y. Z. (2004). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Z. (2010). *Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar*. (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Z. Y. (2017). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ecevit, Y. (2012). Aile, kadın ve devlet işlerinin değerlendirilmesinde klasik ve yeni yaklaşımlar. *Kadın Araştırmaları Dergisi*. (1), 9-34.
- Fine, C. (2017). *Toplumsal cinsiyet yanılısaması*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Dökmen, Z.Y, (2009). *Toplumsal cinsiyet*. Remzi Kitabevi.
- Döl, A. (1999). *0-6 Yaş Çocuk kitaplarının resimlemeleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim Bilim Dalı, Çanakkale.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. Sistem Yayıncılık.
- Duman, A., Koçtürk, N. (2021). Yerli yapım bir çizgi filmin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi: pırıl. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(1), 83-92.
- Dumanlı, E., Esen, Y. (2022). Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet bağlamı: araştırma gündeminin değişkenleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*. 20(79), 118-148.
- Duran, A. (2010). *Erkeksi rollerin baba katılımı ile ilişkisinin araştırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duran, M.E. (2020). *Eleştirel Düşünce ve Dindarlık*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Durmuş, E., Sumbas, E., Göktürk, R. vd. (2021). Çocukluktan Yetişkinliğe Baba Kavramı, *Ulakbilge*, 57, 174-191.
- Dülger, A. (2019). *Okul öncesi resimli çocuk kitaplarındaki illüstrasyonların çocukların yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eagly, A., ve Fisher, A. (2009). *Gender inequalities in power in organizations*. B. v. Knippenberg, ve D. Tjosvold içinde. Power and Interdependence in Organizations. New York: Cambridge University Press.
- Egan, S. K., ve Perry, D. G. (2001). Gender İdenty. A multidimensional analysis whit implications for psychocial adjustment. *Developmental Psychology*, 37(4), 451- 463.
- Eliküçük, A. (2011). *Anne-babalara uygulamacak cinsel gelişim eğitiminin 6 yaş çocukları bulunan ebeveynlerin bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir.

- Emeksiz, B. M. ve Bay, D. N. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının oyunlarında toplumsal cinsiyet algısının incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 7(2), 29-61.
- Erdal, K. (2008). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında temizlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21(2), 339-356.
- Erdiller, B. Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde temel kuram ve yaklaşımlar. H. İ. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* (ss. 56-90). Ankara: Pegem
- Eren, S. (2015). *Öyküleştirme yöntemine dayalı eğitimin beş yaş çocuklarında farklılıklara saygı kazanımına etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erikson, E.H. (1984). Identity and life cycle. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
- Erol, D. D. (2014). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkiye yazılı basınında şiddet haberleri ve haber fotoğrafları. (Ed.). Kuruoğlu, H. ve Aydın, B. *Toplumsal cinsiyet ve medya içinde* (31-67). Detay Yayıncılık.
- Ertekin, B. D., ve Çamlıbel Çakmak, Ö. (2019). Okul öncesi eğitim literatüründeki resimli çocuk kitaplarına yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi. Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 6(40), 2111-2124.
- Ertör, E. (2022). *Evde baba katımlı öz-düzenleme programı'nın 48-72 aylık çocukların öz-düzenleme becerilerine ve baba katılımına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Esen, Y. (2013). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde toplumsal cinsiyet duyarlılığını geliştirme amaçlı bir çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 281-295.
- Esen, Y., ve Bağlı, M. T. (2002). İlköğretim ders kitaplarındaki kadın ve erkek resimlerine ilişkin bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 143-154.
- Esmer, Y. (2012). *Değişimin kültürel sınırları: türkiye değerler atlası*. İstanbul, Türkiye: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Evans, T. D., Cullen, F. T., Burton Jr, V. S., Dunaway, R. G., Payne, G. L., ve Kethineni, S. R. (1996). Religion, social bonds, and delinquency. *Deviant Behavior*, 17(1), 43-70.
- Everett, B.S. (2011). *Children's perceptions of parental values regarding gender*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Wake Forest University Graduate School of Arts and Sciences, Winston-Salem, North Carolina.
- Fägerskiöld, A. (2006). Support of fathers of infants by the child health nurse. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 20(1), 79-85.
- Mack, N., Woodsong, C., MacQueen, K. M., ve Guest, G. (2005). *Qualitative research methods*. Family Health International.

- Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: what are pictures in children's storybooks for?. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 37(2), 130-142.
- Fırat, H. (2012). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi.* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Fırat, H., Güleç, H., Şahin, Ç. (2013). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 217-241.
- Fortin, N. M. (2005). Genderrole attitudes and the labour-market outcomes of women across OECD countries. *Oxford Review of Economic Policy*, 21(3), 416-438.
- Fox, M. (1993). Men who weep, boys who dance: The gender agenda between the lines in children's literature. *Language Arts*, 70, 84-88.
- Freud, S. (1998). *Psikanaliz Üzerine*. (Çev. A. Avni Öneş). İstanbul: Say Dağıtım
- Freud, S. (2003). *Sevgi ve cinsellik üzerine*. (Çev. Ed. A. Kanat). (2. Baskı). İzmir: İlya Matbabası.
- Fromm, E. (2000) Sigmund Freud'un misyonu. (Çev. Ed. E. Ak). (2. Baskı). Ankara: Öteki Matbaası.
- Gayberi, E. (2019). *Yerli ve çeviri çocuk kitaplarında dil dışı öğelerin toplumsal cinsiyet rollerini sunuş bağlamında incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], İstanbul Okan Üniversitesi.
- Gezgin, İ. (2007). *Masalların Şifresi: Kırmızı Başlıklı Kızdan İlk Günah'a*, Ankara: Sel Yayıncılık.
- Goins, S. L. (2004). *Botany in children's literature: a content analysis of personality attributions to predict other people's emotional and behavioral reactions*. [Doktora tezi], Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College Child Development.
- Golombok, S., Rust, J., Zervoulis, J., Croudace, T., Golding, J., ve Hines, M. (2008). Developmental Trajectories of sex-typed behavior in boys and girls: A Logitudinal general population study of children aged 2.5- 8 years. *Child Development*, 1583- 1593.
- Gooden, A. M. ve Gooden, M. A. (2001). Gender representation in notable children's picture books: 1995-1999. *Sex Roles*, 45(1), 89-101. <https://doi.org/10.1023/A:1013064418674>
- Gökkaya, F. (1994). *Anne-babaların cinsiyet rolü algıları ve cinsiyete uygun çocuk yetiştirme eğilimleri ile okul öncesi çocukların cinsiyet rolü gelişimi (oyuncak tercihi ile) arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Gökkaya, F. (1994). *Anne-babaların cinsiyet rolü algıları ve cinsiyete uygun çocuk yetiştirme eğilimleri ile okul öncesi çocuklarının cinsiyet rolü gelişimi (oyuncak tercihi ile) arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Gönen, M. (1989). Beş ve Altı Yaş Anaokulu Çocuklarının Resimli Çocuk Kitaplarındaki Değişik Resimleme Tarzlarına Tepkileri. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi* 3(1), 32-35.
- Gönen, M. (2000). Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik, Resimleme, Fiziksel Özellikleri ve Türkiye’de Son On Yılda Çocuk Kitapları Alanında Yapılmış Tezler’, I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (20-21 Ocak 2000). yay. Haz. Sedat Sever, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi- Tömer Dil Öğretim Merkezi, s.383.
- Gönen, M. ve Uludağ. G. ve Fındık Tanrıbuyurdu. E. ve Tüfekçi. E. (2014). 0-3 Yaş Çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 29(1), 126-139.
- Gönen, M., ve Aydos, E. H. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (1)*. <http://dergipark.org.tr/susbid/issue/17335/181022>
- Gönen, M., ve Veziroğlu, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB okul öncesi eğitim programındaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 163(37)*, 226-238.
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z. ve Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., ve Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim ve Bilim Dergisi, 36(160)*, 251-265.
- Göregenli, M. (2012). “*Ayrımcılığın meşrulaştırılması*”, *ayrımcılık çokboyutlu yaklaşımlar*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Gövsa, Ş. A. (1998). *Çocuk ve çocukta duygusal gelişim*. İstanbul: Hayat Eğitim Dizisi.
- Gözübüyük, A. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba çocuk ilişkisi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gunnoe, M. L., Hetherington, E. M., ve Reiss, D. (1999). Parental religiosity, parenting style, and adolescent social responsibility. *The Journal of Early Adolescence, 19(2)*, 199-225.
- Gülay, H. ve Ersan, C. (2016). Okul öncesi dönemde aile. S. Seven (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş içinde* (237-248). İstanbul: Pegem Akademi
- Güleç, D., Kavlak, O. (2013) Baba-bebek bağlanma ölçeği’nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences. 10(2)*, 170-181.

- Güleç, H. Ç., Geçgel H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Gülpınar, F. (2010). *Görsel kavramlar, illüstrasyon ve çocuk kitapları*. Haliç
- Güloğlu, M. F. (2022). Baba otoritesi: bir aile sosyolojisi denemesi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları. *Realit. Developmental Science*, 10(5), 681-693.
- Güloğlu, M. F. (2022). Baba otoritesi: bir aile sosyolojisi denemesi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları. *Realit. Developmental Science*, 10(5), 681-693.
- Gümüšoğlu, F. (2013). *Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet*. (3. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Gümüšoğlu, F. (2008). Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50.
- Gümüšoğlu, F. (2016). *Ders Kitaplarında Toplumsal cinsiyet 1928'den günümüze*. İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Gün, B. (2008). *Masallara Feminist Bir Bakış ve Cinsiyet Meseleleri*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gündüz Sağlam, A. (2007). *Anne-baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi*. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- Gündüz Şentürk, S. (2015). *Okul öncesi dönem çocukları için basılan resimli öykü kitaplarının toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılar yönünden incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargılarına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güngör, Abide (2002). *Gelişim ve öğrenme*. Toplumsal ve duygusal gelişim. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2006). *Baba ve çocuk*. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi
- Güntürkün, E. (2009). *Yapı oyuncaklarının tarihsel ve yapısal gelişimi (lego örneği ile)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Gürpınar, H. A. (2006). Okulöncesi öğrenime devam eden çocukların tercih ettikleri ilgi köşeleri ve tercih etme nedenleri. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Gürşimşek, I. ve Günay, D. (2005). Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dildışı göstergelerin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 53-63.
- Gürşimşek, I., Sara, K., ve Günseli, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 181-191.
- Gürşimşek, I., ve Günay, D. (2005). *Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dildışı göstergelerin değerlendirilmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Güven, G. ve Azkeskin, K. E. (2010). Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim. H. İ. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* (ss. 2-50). Ankara: Pegem.
- Güzelyurt, T. ve Özkan, Ö. (2018). Ailede Yaşanan Değişimleri Kapsayan Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi. *I. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, USBİK 2018*, Kayseri. (31 Ocak- 3 Şubat 2018). Sözlü Bildiri.
- Güzelyurt, T., ve Özkan, Ö. (2018). Ailede yaşanan değişimler: çocuk kitaplarına yönelik bir inceleme. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Güzin Topcu, Z. (2019). *Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının psikolojik sağlamlık açısından incelenmesi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Haktanır, G. (2002). Sağlıklı ana-baba tutumları. *AÜ Geliştirme Vakfı Özel İlköğretim Okulu Kardelen Dergisi*, 4(4), 3-6.
- Haktanır, G. ve Gürkan, T. (1997). *Okulöncesi eğitim sempozyumu, okulöncesi eğitimde yeni yaklaşımlar*. Okulöncesi yayınlarına ilişkin anne-baba görüşleri, İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Halim, M. L.; Ruble, D.; Tamis LeMonda, C. ve Shrout, P.E. (2013). Rigidity in gender- typed behaviors in early childhood: a longitudinal study of ethnic minority children. *Child Development*, 84(4), 1269-1284.
- Hamamcı, Z. (2005). Üç-altı yaşlarında çocukları olan anne ve babaların aile eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 30(319), 28-36.
- Haşıl Korkmaz, N. and Taner Derman, M. (2014). Opinions of play in Turkish fathers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 1182-1186.
- Helvacıoğlu, F. (1996). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik:1928-1995*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Hering, J., ve Nickel, S. (2007). Hochschuldidaktische Handreichung Vorlesen in Familien Forschendes Lernen an der Universität.
- Ickes, W., ve Barnes, R. D. (1978). Boys and girls together—and alienated: On enacting stereotyped sex roles in mixed-sex dyads. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(7), 669-683.

- Işık, E. (1998). *Beden ve Toplum Kuramı; Özenin Sosyolojisinden Bedenin Sosyolojisine*, Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Işıtan, S. (2005). *Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İçme, T., Büyük, U. (2023). Z kuşağına nasıl bir fen eğitimi verilmelidir. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 6(2), 1-19.
- İnci, M. A., ve Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02).
- İpek Yükselen, A. (2013). Yaş gruplarına göre çocuk kitapları. (Ed. Mübeccel Gönen). *Çocuk Edebiyatı*. İçinde Ankara: Eğiten Kitap Yayınları
- İşler, S. (2017). *Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- İşler, S., ve Gürşimşek, A. İ. (2018). 3-6 yaş çocuklarının cinsel eğitiminin gerekliliği ile ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 845-867.
- Jacobs, M. (2003). *Sigmund Freud*. SAGE Publications Ltd. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=JFfhuKJo8EwC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Jacobs,+M.+\(2003\).+Sigmund+Freud.+SAGE+Publications+Ltd.&ots=gQ8iEpHzim&sig=QxmVyzQzOfPMre3_6jr2Taj74Q&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=JFfhuKJo8EwC&oi=fnd&pg=PP2&dq=Jacobs,+M.+(2003).+Sigmund+Freud.+SAGE+Publications+Ltd.&ots=gQ8iEpHzim&sig=QxmVyzQzOfPMre3_6jr2Taj74Q&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) adresinden erişilmiştir.
- Jarrar, O. (2009). Language, Ideology, and Fairy Tales: George MacDonald's Fairy Tales as a Social Critique of Victorian Norms of Sexuality and Sex Roles. *North Wind: A Journal of George MacDonald Studies*, 28(1), 3.
- Jessee, V., ve Adamsons, K. (2018). Father involvement and father-child relationship quality: An intergenerational perspective. *Parenting*, 18(1), 28-44.
- Jeynes, W. H. (2015). A meta-analysis: The relationship between father involvement and student academic achievement. *Urban Education*, 50(4), 387-423.
- Johnny, L. (2006). Reconceptualising Childhood: Children's Rights and Youth Participation in Schools. *International Education Journal*, 7(1), 17-25.
- Joosen, V. (2012). *Critical and Creative Perspectives on Fairy Tales*. Detroit: Wayne State University Press.
- Kadılar, E. (2011). *Üç kuşak kadının cinsiyet rolleri: Ankara örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Kadının güçlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği*. United Nations Development Programme [UNDP] Türkiye. Erişim adresi: http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/ourwork/democraticgovernance/in_depth/WomenEmpowermentandGenderEquality.html
- Kadıoğlu Polat., D. ve Üstün Budak., A.M. (2016). Cinsel eğitimin tanımı önemi Türkiye’de ve Dünya’da cinsel eğitim uygulamaları. Yağan Güder, S. (Ed.). *Cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet*. (1.Baskı) içinde (1-16). Eğiten Kitap.
- Kahraman, Ö., Yuvacı, M. (2019). Erken çocukluk dönemi otizm taramasının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(1), 67-81.
- Kahraman, P. B., ve Özdemir, H. (2019). Resimli Çocuk Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(27). doi:10.29329/mjer.2019.185.4
- Kail, R. V. (2004). *Children and their development* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Kalan, Ö. G. (2010). Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı: 'Kinder' reklam filmleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 1(38), 75-89.
- Kalaycıoğlu, A. (2012). *36-72 aylık Türk ve yabancı çocukların ebeveyn ve öğretmenlerinin resimli çocuk kitabı seçme ölçütlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kalmijn, M. (1999). Father involvement in childrearing and the perceived stability of marriage. *Journal Of Marriage And The Family*, 61, 409-421.
- Kandır, A., Tezel Şahin, F. ve Yayla Ceylan, Ş. (2008). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Hikâye Kitaplarının Kullanımı. *Türk Halkları Edebiyatı II: Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi Bildiri Kitabı I* içinde (s. 486-489). Kafkas Üniversitesi, Bakü.
- Kangal, S. B., Karaaslan, A., ve Arslan, S. (2018). Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan baba figürünün incelenmesi. *International Journal*, 2(2), 18-31.
- Kapkıner, E. (2019). *Sevim ak'ın çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Karaağaç, S.İ. (2021). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailelere gönderilen etkinliklerine ilişkin aile görüşlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Okan Üniversitesi.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21), 15-25.

- Karaca, N.H. (2015). *Yaratıcı rahatlama çalışmalarının anaokuluna devam eden çocukların benlik kavramı ve motor yaratıcılığına etkisinin incelenmesi (Investigation of the effect of creative relaxation on the self concept and motor creativity of children who attend kindergarten)*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi] Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karaduman, M. A., ve Çığ, O. (2019). Babaların çocuklarının hayatına katılımını etkileyen faktörler. Ş. Ünlü-Çetin (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde baba katılımı* içinde (s. 47-71). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karagöz, L. (2015). Türkiye’de aile politikalarında bütünlük ihtiyacı. *İlem Politika Notu*, 5, 1-10.
- Karaköse, R.ve Karaköse, Ş. (2012). Çocuk eğitiminde babanın etkisi. İstanbul: Yediveren yayınları.
- Karaman Kepenekçi Y., ve Aslan, C. (2011). Okul öncesi döneme seslenen kitaplarda çocuk hakları. *Ankara: Ankara Üniversitesi ÇOGEM Yayınları*, 5, 2014.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (14.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Karasu, S. (2022). *Okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların çocuklarıyla ilişki düzeylerini ve aile katılım çalışmalarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477.
- Karatay, H. (2014). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. Şimşek, T. (Ed.). *Kuramdan Uygulaya Çocuk Edebiyatı el kitabı*, 81-129. (3. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kardaş, C. ve Alp, D. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve medya*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi. Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Eylül Yayıncılık: Ankara.
- Karslı, E. (2019). Modernleşme sürecinde çözülen aile yapısı ve kadının yeniden inşası. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Kartal, S. (2022). *36-66 aylık çocuğu olan ebeveynlerde anne bekkiliği ve baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Kaya, İ. (2006). Çocuk Kitabı Resimlerinde Estetik Boyut. S. Sever (Ed.), 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* içinde (s. 421-424). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

- Kaya, Ö. M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne- baba görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kaynak, D. (2017). *Okul öncesi hikâye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı.
- Kaynak, D. ve Aktaş, E. (2017). Okul öncesi hikaye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri. *Ekev Akademi Dergisi*, 21(72), 67-85.
- Kemal, N. (2005); “Bizde ahlâkın hâli”, Osmanlı modernleşmesinin meseleleri bütün makaleleri 1, (Haz. Nergiz Yılmaz Aydoğdu, İsmail Kara), Dergâh Yayınları, İstanbul, 488-491.
- Kılıç, Ö. (2012). *Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının coğrafi kavramları i çermesi yönünden i ncelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü , Çanakkale.
- Kılıç, Ö., Güleç, H., Genç, S. (2014). Okul öncesi dönem resimli öykü kitaplarının coğrafi kavramları içermesi yönünden incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15(1), 35-52.
- Kıran, S. (2008). *Okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarında geçen iletişim engelleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Kıran, S. (2008). *Okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarında geçen iletişim engelleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocabaş, İ. (1999). *Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ankara.
- Kocabıyık, F. (2011). Milli Eğitim Bakanlığı ve Okul Öncesi Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi* 7 (20), 3-4.
- Kocaman, E., Erdol, T. (2023). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*. 6(2), 68-91.
- Kocatepe, B., ve Bilgi, S. (2018). Toplumsal bir inşa olarak babalık: annelerin yaşam öykülerinde baba imgesi. *Fe Dergi*, 10(2), 42-59.
- Koç, Z. (2016). *Masal kitaplarının 5- 6 yaş grubu okul öncesi çocuklarının gelişimi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Koçak, M. K. (2017).2000-2014 yılları arasında okul öncesi süreçleri için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 1-21.
- Konar, E. (2006). *Çocuk gelişiminde kitabın önemi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Ankara.
- Köker, E. ve Karaaslan, H. (2011). Medya. (Ed.). Ecevit, Y. ve Karkıner, N. *Toplumsal cinsiyet çalışmaları içinde* (96-116). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kömürcü, N., Yıldız, H., Eylem, T.E., Karaman, Ö.E., Koyucu, R.G., Durmaz., A., Aydın, N. (2016). Attitudes of nursing and midwifery students about gender roles and the perceptions of honor related to women. *International Refereed Journal of Gynaecological Diseases and Maternal Child Health*; 5(1), 22.
- Körükçü, Ö. (2012). Okul öncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarında bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(2), 243- 254.
- Körükçü, Ö., Kapıkıran, N., Aral, N. (2016). Schwartz'ın modeline göre 3-6 Yaş resimli çocuk kitaplarında değerlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1). 133- 151.
- Köseler, F. (2009). Okul öncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kul-Uçtu, A., Karahan, N. (2016). Toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*; 5(8): 2882-2905.
- Kuntz, İ., M., Makino, K., Kato, K. ve Tsuchiya, M. (2004). Japanese fathers of preschoolers and their involvement in child care. *Journal of Marriage and Family*, 66, 779-791.
- Kuruçırak, Ş. (2010). 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Akdeniz Üniversitesi.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Çalışma ve Rehberlik Dergisi*,4 (35),79-85.
- Kwok, S. Y. ve Li, B. K. (2015). A Mediation model of father involvement with preschool children in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 122, 905–923.
- Lam, J., Lanphear, B. P., Bellinger, D., Axelrad, D. A., McPartland, J., Sutton, P., ... ve Woodruff, T. J. (2017). Developmental PBDE exposure and IQ/ADHD in childhood: a systematic review and meta-analysis. *Environmental health perspectives*, 125(8), 086001.

- Lamb, M. E. (1997). Fathers and child development: An introductory overview and guide. *The role of the father in child development*, 3(1), 1-18.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & family review*, 29(2-3), 23-42.
- Lamb, M. E., ve Tamis-Lemonda, C. S. (2004). The role of the father. *The role of the father in child development*, 4, 100-105.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L. ve Levine, J. A. (1987). *A Biosocial perspective on paternal behavior and Involvement*. In J. Lancaster, J. Altmann, A. Rossi and L. Sherrod (Eds.), Parenting across the lifespan: Biosocial dimensions (p.111142). Aldine de Gruyter. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/9781315126005_previewpdf.pdf adresinden erişilmiştir.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., ve Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *American zoologist*, 883-894.
- Landale, N. S. ve Oropesa, R. S. (2001). Father involvement in the lives of mainland. *Social forces*, 79, 945-968.
- Laosa, L. M. (1982). School, occupation, culture, and family: The impact of parental schooling on the parent-child relationship. *Journal of Educational Psychology*, 74(6), 791.
- Lindsey, L. (1990). *Gender Roles A Sociological Perspective*. United States of America. Prentice Hall International Limited
- Lips, H. M. (1988). *Sex and gender (an introduction)*. Mountain View, California: Mayfield.
- Mahoney, G., Kaiser, A., Girolameto, L., Macdonald, J., Robinson, C. Safford, P. ve Spiker, D. (1999). Parent education in early intervention: A call for a renewed focus. *Topics in Early Childhood Education*, 19(3), 131-140.
- Mardi, H. Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Marsiglio, W. (1991). Paternal engagement activities with minor children. *Journal of Marriage and Family*, 53 (4), 973-986.
- Masciadrelli, B. P., Pleck, J. H., ve Stueve, J. L. (2006). Fathers' role model perceptions: themes and linkages with involvement. *Men and Masculinities*, 9 (1), 23-34.
- McBride, B. A., Schoppe, S. J., ve Rane, T. R. (2002). Child characteristics, parenting stress, and parental involvement: fathers versus mothers. *Journal of Marriage and Family*, 64, 998-1011.
- Mccabe, J., Fairchild, E., Grauerholz, L., Pescosolido, B.A. ve Tope, D. (2011). Yirminci yüzyıl çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet: başlıklarda ve ana karakterlerde eşitsizlik kalıpları. *Cinsiyet ve Toplum*, 25(2), 197-226.

- Martin, C.L. ve Ruble, D. (2004). Çocukların cinsiyet ipucu arayışı: cinsiyet gelişimi üzerine bilişsel bakış açıları. *Psikoloji Biliminde Güncel Yönler*, 13(2), 67-70.
- MEB (2013). *Çocuk gelişimi ve eğitimi-çocuk edebiyatına giriş*, Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara.
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurumu.
- Mercan, Z. ve Tezel Şahin, F. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (2),1-10.
- Morrison, G. S. (2006). *Fundamentals of early childhood education*. Pearson Prentice Hall, Fourth Edition, New Jersey.
- Narahara, M. M. (1998). *Gender stereotypes in children's picture books*. ERIC.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Yayınevi.
- Ogelman, H., Önder, A., Seçer, Z., Erten, H. (2013) Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarını yordayıcı etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 29(1), 144-152.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. (2010). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Oktan A. ve Akyol, K. (2016) Metinden İmgeye Metinlerarası Bir Figür Olarak “Arafta Olmak”: “Babama Mektup” ve “Çoğunluk” Örneğinde Baba-Oğul İlişkileri. *The Journal of Academic Social Science Studies* (45), 95-112.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Oktik, N. (2018). Aile ve Toplum: Sosyolojik Yaklaşımlar. N. Oktik ve H. Ünal Reşitoğlu (Ed.) içinde, *Aileyi Anlamak: Disiplinler Arası Yaklaşım*. (s. 1-29). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Onur, B. (1997). *Gelişim psikolojisi*. İstanbul: İmge Kitapevi Yayınları.
- Oppong, C., Abu. K. (1988) *A Handbook for the Data Collection and Analysis on seven roles and Statuses of Women*, Geneva, International Labour Office, UNFPA.
- Orçan, M. (2008). Sosyal gelişim. E. Deniz. (Ed.). *Erken çocukluk döneminde gelişim içinde* (134-188). Ankara: Maya Akademi.
- Öğütte, V. S. (2012). Bir sosyal mekanizma olarak toplumsal cinsiyet: H. Hartmann’a eleştirel-realist bir yorum. *Doğu-Batı: Toplumsal Cinsiyet*, (63), 2012-13.
- Öngen, B., Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*; (48) 1-18.

- Öz, İ. (2005). *Çocuk ve iletişim*. KÖK Yayıncılık, Ankara.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 14(33), 2148-9424.
- Özdemir, E. (2006). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdiñç, B. ve B. Spock. (2000). Çocuk bakımı ve eğitimi, *Çocuk ve Aile Dergisi*.
- Özgün, Ö., Aydılek Çiftçi, M. A. ve Erden, Ş. (2013). The Meaning of Fatherhood As Perceived by Turkish Police Fathers and Their Young Children. *Educational Research & Reviews*, 8(21), 1966-1978.
- Özkan, B. (2009). *Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, R. (2013). İlköğretim ders kitaplarında kadın figürü. *International Journal of Social Science*, 6(5), 617-631.
- Özkul, B., ve Özgün, S. Y. (2019). Erken çocukluk döneminde çocuk kitapları seçkisinden “Elif” serisinin baba imgesi bağlamında incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 41-56.
- Öztep, C. (2016). *Okul öncesi çağı çocuklarına dönük hazırlanmış dürüstlük konulu öykülerin analizi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Öztürk, S. (2012). *Kadın/erkek olma süreçleri ile ilgili yaklaşımlar: İstanbul Anadolu yakasında bulunan ve farklı özelliklere sahip liselerde yapılan niteliksel çalışma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özyürek, A., Teke, Y., Özgan, N., Kışlı, Z. (2020). Çocuklarının gereksinimlerini karşılamada babaların rolleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*. 5(2), 21-30.
- Park, H. J., ve Kim, J. E. (2016). The effects of cooperative activity using character-related picture books on children's caring thinking. *Korean Journal of Childcare and Education*, 12(1), 143-170.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi/analysis of gender-based occupational discrimination in turkey. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. (3rd Ed.). California: Sage Publication.
- Payne, K.E. (2001). *Different but equal: communication between the sexes*. USA: Praeger Publishers.
- Pehlivan, H. (2005). *Oyun ve öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Pekdoğan, S. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin farklılıklara saygı eğitimi konusundaki görüşlerinin incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 17(65), 90-102.
- Pekkarakaş, E. (2010). 3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Pektaş, D. (2015). Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarındaki dil sanatlarının incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pilcher, J. (2010). Cinsiyet ve cinsiyet eşitsizliği üzerine açıklamalar. A. Giddens (Ed.). *Sosyoloji başlangıç okumaları* içinde (109-119). (Çev. Ed. G. Altaylar). (2. Baskı). Ankara: Say Yayınları.
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. M. E. Lamb, (Ed.), *The Role Of The Father In Child Development* içinde (5th ed.) (58-93), Canada: John Wiley & Sons.
- Poarch, R. ve Monk-Turner, E. (2001). Gender roles in children's literature: A review of non-award-winning "Easy- to-read" books. *Journal of Research in Childhood Education*, 16(1), 70-76.
- Powell, G. N. ve Greenhaus, J. (2010). Sex, gender and decision at the family. *Journal of Management*, 36(4), 1011-1039.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış"çocuk edebiyatı nedir ne değildir?"*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Power, T. G. (2000). *Play and exploration in children and animals*. Lawrence Erlbaum Assoc.
- Punch, S. (2003). Childhoods in the Majority World: *Miniature Adults or Tribal Children Sociology*, 37 (2), 277-295.
- Rollas Oğuz, B. (2017). 0-6 yaş resimli çocuk hikaye kitaplarında toplumsal cinsiyet inşası [Yüksek Lisans Tezi]. Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Rottenberg, C. J. (2001). A deaf child learns to read. *American annals of the deaf*, 146(3), 270-275. doi:10.1353/aad.2012.0107
- Saçkesen, S. (2008). *Çocuk kitapları seçiminde anne babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Salman Erden, S. (2019). *Resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet olgusunun incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Samur, A. Ö. (2018). *Çocuk edebiyatı ve medya* (4. baskı). Ankara: Vize Yayınları.
- Sandnabba, N.K. ve Ahleberg, C. (1999). Parents' attitudes and expectations about children's cross-gender behavior. *Sex Roles*, 40(3/4), 249-262.
- Sancar, S. (2011). Erkeklik. Y. Ecevit ve N. Karkıner (Ed.). *Toplumsal cinsiyet çalışmaları içinde* 168-191. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam Boyu Gelişim*. G. Yüksel. (Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarı, A. Akyıldız Ercan, C. (2008). *Masalların Psikanalizi*, Ankara: Salkım Söğüt Dizgi Evi.
- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim: olanaklar ve sınırlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi: Ailenin Toplumdaki Yeri*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Scott, J. (2007). *Toplumsal cinsiyet faydalı bir tarihsel analiz kategorisi*. (Çev. A. Tunç Kılıç). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Education Science*, 6(4), 2446-2458.
- Sefer, N. (2006). Paternal representations in late adolescence. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], *Bogazici University, Istanbul*.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Fersah Matbaacılık.
- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2004). Anadili ediniminde çocuk kitaplarının işlevi. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 36, 14-15.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem Yayıncılık, (4.Baskı), İzmir.
- Sever, S. (2009). *Okuma kültürü edindirme sürecinde temel sorunlar ve çözüm önerileri*, II. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı. Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.
- Woolley, J. D., ve Cox, V. (2007). Development of beliefs about storybook
- Aktan, O. ve Aydın, F. (2018). Çocuk kitaplarına yansıtılan Çiddet: 100 temel eser örneği, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 92-109.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*, İzmir: Tudem Yayınevi.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem Yayıncılık, (8.Baskı), İzmir.
- Sezer, M.Ö. (2010). *Masallar ve toplumsal cinsiyet*. (3. Baskı). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Sezer, Melek Özlem (2019). *Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Kor Yayınları.
- Sıçrarcı, B. (2006). *Çocuk kitapları resimlemelerinde beden dili kullanımı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Sımsıkı, H., ve Şendil, G. (2014). Baba katılım ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Electronic Journal of Social Sciences*, 13(49), 106.

- Sinar, A. (2006). Türkiye 'de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), 175-225.
- Signorelli, N. (1990). Children, television, and gender roles: Messages and impact. *Journal of Adolescent Health Care*, 11, 50-58.
- Silberman, I., Higgins, E. T., ve Dweck, C. S. (2005). Religion and world change: Violence and terrorism versus peace. *Journal of Social Issues*, 61(4), 761-784.
- Sildir, E. (2016). *Okul öncesi döneme yönelik hikâye kitaplarının MEB 2013 okul öncesi eğitim programında yer alan sosyal-duygusal alan gelişimle ilgili kazanımları desteklemeleri yönünden incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D., ve Melby, J. N. (1990). Husband and wife differences in determinants of parenting: A social learning and exchange model of parental behavior. *Journal of Marriage and the Family*, 375-392.
- Somer, B., ve Değirmenci, G. Y. (2015). *Resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet kavramı açısından incelenmesi*. Erişim:https://www.researchgate.net/profile/Gizem_Degirmenci3/publication/329935238_Resimli_Cocuk_Kitaplarinin_Toplumsal_Cinsiyet_Kavrami_Acisindan_Incelenmesi/links/5c46d2b0299bf12be3da001c/Resimli-Cocuk-Kitaplarinin-Toplumsal-Cinsiyet-Kavrami-Acisindan-Incelenmesi.pdf
- Soyer, A. Ç. (2009). Okul öncesi dönem çocuk hikâye kitapları: Stereotipler ve kimlikler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 13-27.
- Straus, M. A., Sugarman, D. B., ve Giles-Sims, J. (1997). Spanking by parents and subsequent antisocial behavior of children. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 151(8), 761-767.
- Suntekin, C. (2014). *Parlayan Çocuklar Dergisi: Toplumsal Cinsiyet Özel Sayısı*, Mart, İstanbul, 2014.
- Şahin G. (2012). "Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarın Olarak Resim" *Electronic Turkish Studies*, 9(3), 1309-1309.
- Şahin, A. B., Çelik, B., Karadağ, M., Yeşilkır, N., Acar, B., ve Yaman, Ö. M. (2022). 3-6 yaş resimli çocuk kitaplarında aile ve ebeveyn temsilleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1557-1572. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1027055>.
- Şahin, A. T. ve Alat, Z. (2021). Toplumsal cinsiyet ve medya. Ş. Kılıç (Ed.), *Çocuk ve medya* içinde (ss. 194-208). Pegem Akademi.
- Şahin, D., Özaydınlı, B. (2023) TÜBİTAK resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 36(1), 255-285.
- Şahinkaya, R. (1975). *Psiko-Sosyal Yönleriyle Aile*. Ankara: Kardeş Basımevi.

- Şen, B., ve Deniz, Ü. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının izlediği rafadan tayfa çizgi filminin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(5), 2547- 2563.
- Şen, S. (2004). Okul öncesi çocuklarının dil ve kavram gelişimlerine etkisi yönünden öykü ile masal kitaplarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi*, Proje no: EGF1002. Aydın.
- Şenol, D., Erdem, S. (2017). Yaşlılık ve yaşlı kadınlarda huzurevi algısı: nitel bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 32-50.
- Şimşek, S. (2002). Günümüzün kimlik sorunu ve bu sorunun yaşandığı temel çatışma eksenleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 29-39.
- Şimşek, T. (2002), *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tan, M. (1989). Çağlar Boyu Çocukluk. Ankara Üniversitesi *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 71-88.
- Taner, N. (1988). “Masalın Biçimbilimi ve Vladimir Propp,” in Nuri Taner (edt.). *Masal Araştırmaları*, İstanbul: Artsan Yayın.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı’na genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Taş, I. ve Yağan Güder, S. (2012) Anasınıfı çocuklarının oyun ve oyun arkadaşı tercihlerinde cinsiyet unsurunun incelenmesi. 3. *Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi*, Adana 12–15 Eylül 2012.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların Gelişiminde Katkıları Unutulanlar: Babalar. *Eğitim Bir Sen Dergisi*. 20, 43-47
- Telli, A. A. ve Özkan, H. (2014). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Temple, C., Martinez M., Naylor A., ve Junko, Y. (1998). *Children’s Books in Children’s Hands*. Boston: Allyn & Bacon.
- Tezel Şahin F. (2003). Okul öncesi dönemde oyuncaklar ve oyun materyalleri. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 640, 78-82.
- Tezel Şahin, F. (2007). Sosyal Değişim Sürecinde Değişen Baba Rolü. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 38. ICANAS*, Ankara.
- Şahin, F. T., Coşgun, A. A., ve Kılıç, Z. N. A. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 319-343.
- Todor, I. (2010). Gender in education: teacher perspective. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 4(12), 45-52.
- Tok, Y. (2001). Cinsiyet rolleri ile ilgili farklı kalıp yargılara sahip üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Tokgöz, İ. (2006). *Okul öncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tolan, Barlas, (1991). "Aile, cinsiyet ve cinsel roller", *aile ansiklopedisi*, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
- Tosun, N. (2005). Çocuk hikâyeleri, *Hece Aylık Edebiyat Dergisi Özel Sayısı*. 213-218.
- Trepanier-Street, M.L. ve Romatowski, J. A. (1999). The influence of children's literature on gender role perceptions: a reexamination. *Early Childhood Education Journal*, 26(3), 155- 159.
- Tuncer, M. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan resimli hikâye kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi (Elâzığ ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezi, Malatya.
- Turan, F. (2014). *Okul öncesi eğitim etkinliklerinde kullanılan resimli öykü kitaplarının karakter eğitimi öğretmen görüşü ve uygulamaları açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turhan, O., Turhan, F. K. ve Bayram, B. A. Ş. (2020). Türk çocuk edebiyatında meslekler ve toplumsal cinsiyet. *Çukurova University Faculty Of Education Journal*, 50(1), 1-30.
- Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okulöncesinde çocuk edebiyat ve kitap*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Türkoğlu, B., Çeliköz, N., Uslu, M. (2013). 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2(2), 54-71.
- Ulutaş, A. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 602-610.
- UNESCO. (2009). Gender in Education Network in Asia-Pacific (GENIA) Toolkit: Promoting Gender Equality in Education. Bangkok.
- Ural, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. (Ed. Gönen, M.), Ankara: Eğiten Kitap
- Uzmen S, F. (1993). *1970-1993 Yılları arasında basılmış Türkçe ve İngilizce resimli Hikâye kitaplarının konu yönünden incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzmen, S. ve Mağden, D. (2002) Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 193-212.
- Uzun, H., Baran, G. (2019). Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-60.
- Ünal, F., Kök, E. (2015). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 1(4), 1143-1153.

- Üstün, İ. (2011). *Toplumsal cinsiyet eşitliği: Hesaba katabiliyor muyuz?* Ankara: Uzerler Matbaacılık.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Veziroğlu, M. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının MEB okul öncesi eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Veziroğlu, M. ve Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 37(163), 226-238.
- Webster, A. (2013). An international research review of literacy intervention strategies for children with severe to profound deafness. *Deafness & Education International*, 2(3), 128-141.
- West, J. (2001). Measuring Father Involvement in Young Children's Lives: Recommendations for A Fatherhood Module for The ECLS-B. National Center for Education Statistics Working Paper Series, 1-53.
- Wilson, C.M. (1996). Exploring preschoolers' conceptions of gender. Unpublished Master Thesis. San Jose State University.
- Yağan Güder, S (2014). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yavuzer, H. (2000). *Yaygın anne baba tutumları Ana Baba Okulu*. Ankara: Remzi.
- Yavuzer, H. (2007). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2011). *Ana- baba okulu*. Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2017). *Aile içindeki çocuk (Ana-baba ile çocuğun ilişkileri)*. Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, T., Şahin, M. (2023). Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusunu incelemeye yönelik ülkemizde yapılan çalışmalar. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 16(98), 99-110.
- Temellioğlu, Ş. (2021). Andersen masallarında toplumsal cinsiyet rolleri. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1), 165-178.

EKLER

EK1: Araştırma Kapsamında İncelenen Kitap Listesi

	Kitap Adı	Yazarı	Yayınevi
1	Benim Süper Babam	Ethan Long	1001 Çiçek
2	Sevgili Babacığım	Daniel Howrth	1001 Çiçek
3	Benim Babam... Evrenin En Harika Babası	Carme Dolz	Bilgi Çocuk
4	Uyku Vakti Babişko	Dave Hackeet	Bilgi Çocuk
5	Okul Vakti Babişko	Dave Hackeet	Bilgi Çocuk
6	Okula Gitmezsem Ne Olur?	Brigitte Labbe	Doğan Egmont
7	Kurallara Uymazsam Ne Olur?	Brigitte Labbe	Doğan Egmont
8	Yalan Söylersem Ne Olur?	Brigitte Labbe	Doğan Egmont
9	Aile Soyağacım	Bahar Sarıkaya	Masal Perest
10	Kedim Babama Benziyor	Thao Lam	Beyaz Balina
11	Ağaç Kale	Jessica Scott Kerrin	KVA Çocuk
12	Benim Kişisel Alanım- Evim	Irmak Kerimoğlu	Uçan Fil
13	Kardeşim Otizimli	Pınar Boylu Gogulan- Demir Vsili Gogulan	Altın Kitaplar
14	Babacığa Öpücükler	Frances Watts	1001 Çiçek
15	Baba İle Bir Gün	Ruby Brown	1001 Çiçek
16	Babasının Bir Tanesi	Zack Bush	Beyaz Balina
17	Saçımı Çok Seviyorum	Matthew A. Cherry	Beyaz Balina
18	Babamın Sandviçi	Pip Jones	Beyaz Balina
19	Renkçiller Kampta	Defne Ongun Müminoğlu	Artemis Çocuk
20	Cingöz'ün Kardeşi Oluyor	Christian Lamblin, Regis Fallar, Charlotte Roederer	Uçanbalık
21	Çok Sinirliyim	Ayşen Oy	Mandolin
22	Annemle Babam Arkadaş Olduklarını Unutunca	Jennifer Moore	Redhouse Kidz
23	Renkçiller Yollarda	Defne Ongun Müminoğlu	Artemis Çocuk
24	Annemle Babamın Boşanmasından Korkuyorum	Rena Rossi	Büyülü Fener

25	Balkabağıgiller	Ezgi Berk	ABM
26	Arkeolog	Koray Avcı Çakman	Kırmızı Kedi Çocuk
27	Sırası Mı Şimdi!	Tülin Kozikoğlu	İletişim Yayınları
28	Atakan Marangoz Ustası Oluyor	Sandrine Deredel Rogeon	Kaktüs Çocuk
29	Benim Babam	Susan Quinn, Marina Ruiz	Albaraka Çocuk Yayınları
30	Başarılı Olmak	Asude Gündüzhev	Üçgen Çocuk
31	Dürüst Olmak	Asude Gündüzhev	Üçgen Çocuk
32	Kavga Edersem Ne Olur?	Brigitte Labbe	Doğan Egmont
33	Bedenim Bana Ait	Kazım Özdoğan	Gergedan
34	Filiz	Anna Walkes	KVA Çocuk
35	Kumda Saklanan Oyun	Nihan Temiz	Altın Kitaplar
36	Küçük Okul Çantası Büyük Macera	Sosi Dolanoğlu	Hippo
37	Tom'un Olağanüstü Makineleri	Linda Sarah	Beta Kids
38	Dağınık Mistik	Alkım Özalp	Çınar Yayınları
39	Annemle Babama Söyleyin En İyi Arkadaşım Uzaylı	E. Murat Yıgıcı	Caretta Yayınları
40	Babam Ne İş Yapar?	Chel Bright	Pearson
41	Ne Hissediyorum?	Özlem Bakan Yavaş	Dinozor Çocuk
42	En Sevdiğim Oyuncak	Elif Yemenici	Yapı Kredi Yayınları
43	Soru İşareti Ailesi Sorularını Arıyor	Berna Peker, Nihan Peker Antepe	İthaki Çocuk
44	Kuaför Babam	Francis Martin, Claire Powell	Beta Kids
45	Yatağında Denizaygırı Var	Ciara Flood	Beyaz Balina
46	Babasının Başka Bir Evi Var	Can Göknil	Can Çocuk
47	Benim Babam Kötü Örnek	Aslı Tohumcu, Mavisu Demirağ	Can Çocuk
48	Yine Mi Ispanak	Destan Harmancı	İthaki Çocuk
48	Söz Vermiştin Ama Anne	Aytül Akal, Huban Korman	Hep Kitap
50	Senin Gibi	Jean Baptiste Del Amo, Pauline Martin	Meav Yayıncılık
51	Elif Hastalandı	Liane Schneider, Eva Wenzel Bürger	Türkiye İş Bankası
52	Minik Elif Kitapları Keşfediyor	Liane Schneider, Annette Steinhauer	Türkiye İş Bankası
53			
54	Babam Yanımdayken	Soosh	Redhouse Kidz

55	Neden Her İsteddiğim Olmuyor?	Nurşen Şirin	Timaş Çocuk
56	Benim Babam!	Matthieu de Laubier, Marie Aubinaiş	Timaş Çocuk
57	Çağlar Tatilde	Christian Tielmann	Türkiye İş Bankası
58	Babamın Battaniyesi	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları
59	Teo'nun Can Sıkıntısı Kitabı	Yağmur Artukmaç	Bilgi Yayınevi
60	Elif'in İlk Harçlığı	Liane Schneider, Annette Steinhauer	Türkiye İş Bankası
61	Elif Üzgün	Liane Schneider, Janina Görrişsen	Türkiye İş Bankası
62	Benim Babam Hayattaki En Maceracı Arkadaşım!	Kolektif	Erdem Çocuk Yayınları
63	Elif Babasına Yardım Ediyor	Liane Schneider	Türkiye İş Bankası
64	Elif'in Uykusu Gelmiyor	Liane Schneider	Türkiye İş Bankası
65	Süper Çocuk	Hannah Cather, Lan Cunliffe	Türkiye İş Bankası
66	Neden Her İsteddiğim Olmuyor?	Nurşen Şirin	Timaş Çocuk
67	Hadi Oynayalım	Cheryl Orsini	Türkiye İş Bankası
68	Canım Kuzenim	Susana Aliano Casales	Yeni İnsan
69	Tıkır Tıkır Merdiven	İzzet Güldoğan	Masal Perest
70	Filim Uyumak İstemiyor	Cee Neudert	Türkiye İş Bankası

EK2: Tez Öneri Bildirim Formu

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ÖNERİ BİLDİRİM FORMU

ÖĞRENCİ	
ADI SOYADI	: BUSE BANU GÜL
ENSTİTÜ NO	: 1412010033
PROGRAM	: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN	
ADI SOYADI	: SEVCAN YAĞAN
BİLİM DALI	: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
.....	:

BELİRLENEN TEZ ÖNERİSİ
OKUL ÖNCESİ ÇOCUK KİTAPLARINDA BABALIĞIN TEMSİLİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ
.....
.....

TARİH	..11 / 07.. / 2023
ÖĞRENCİ İMZA
DANIŞMAN İMZA

EK3: İstanbul Kültür Üniversitesi Etik Kurul İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

ETİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi:	11.01.2024
Karar No:	2024/18
Sorumlu Araştırmacı:	Buse Banu Gül
Araştırma Başlığı:	Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Baba Karakterinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi
Başlangıç Tarihi:	Etik onayı alındıktan sonra
Etik Kurul İzninin Süresi:	1 yıl (Uzatma Hakkı mevcut olarak)

İstanbul Kültür Üniversitesi etik Kurulu'na değerlendirilmek üzere başvuruda bulunduğunuz yukarıda künyesi yazılı projenizin başvuru dosyası ile ilgili belgeleri, Üniversitemiz "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu" tarafından araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

Notlar:

- Araştırmanın başlangıç tarihinin gecikmesi durumunda Etik Kurulu'na başvurularak tarihlerin değiştirilmesi gereklidir.
- Araştırmanın gerçekleştirileceği birimlerin yöneticilerinden de ayrıca izin alınması gerekli olabilir.
- Araştırmaya katılan kurum dışı merkezlerden ayrıca idari izin alınması gerekmektedir.

Prof. Dr. Seyhan Altun

Etik Kurul Başkanı

EK4: Veri Toplama Aracı

	Babanın Kişisel ve Duygusal Özellikleri	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
1.	İçe dönüktür.			
2.	Otoriterdir.			
3.	Öfkelidir.			
4.	Sakindir.			
5.	Duygusaldır.			
6.	Heyecanlıdır.			
7.	Yardıms severdir.			
8.	İnatçıdır.			
9.	Eğlencelidir.			
10.	Diğer...			
	Babanın Mesleği	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
11.	Doktordur.			
12.	Aşçıdır.			
13.	Avukattır.			
14.	Mühendistir.			
15.	Sporcudur.			
16.	Öğretmendir.			
17.	İtfaiyecidir.			
18.	Mesleği belirtilmemiştir.			
19.	Diğer...			

	Babanın İç ve Dış Mekanda Konumlandırılması	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
20.	Yatak Odasındadır.			
21.	Çocuğun Odasındadır.			
22.	Mutfaktır.			
23.	Banyodadır.			
24.	Salondadır.			
25.	Parktır.			
26.	Okuldadır.			
27.	İş Yerindedir.			
28.	Diğer...			
	Babanın Eylem Dağılımı	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
29.	Ev işlerine yardım ediyor.			
30.	Evde yemek yapıyor.			
31.	Araba kullanıyor.			
32.	Alışveriş yapıyor.			
33.	Oyun oynuyor.			
34.	Çocuklarla ilgileniyor.			
35.	Eşi ile başbaşa vakit geçiriyor.			
36.	Kitap ya da gazete okuyor.			
37.	Telefonda konuşuyor.			
38.	Televizyon izliyor.			
39.	Kendi işinde çalışıyor.			
40.	Bahçe işleri ile uğraşıyor.			

41.	Evde dinleniyor.			
42.	Diğer...			
	Babanın Çocuğu ile İlişkisi	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
43.	Çocuğuyla oyun oynuyor.			
44.	Çocuğuna kitap okuyor.			
45.	Çocuğunun kurduğu oyuna katılıyor.			
46.	Çocuğu ile birlikte şarkı veya şiir söylüyor.			
47.	Çocuğuyla birlikte spor aktiviteleri yapıyor.			
48.	Çocuğu ile birlikte mutfak etkinliği yapıyor.			
49.	Çocuğuyla sanat etkinlikleri yapıyor ya da o etkinliklere yönlendiriyor.			
50.	Çocuğunu tiyatro veya sinemaya götürüyor.			
51.	Çocuğunu alışveriş merkezine götürüyor.			
52.	Çocuğunu okula götürüyor.			
53.	Çocuğunu parka götürüyor.			
54.	Diğer...			
	Babanın Çocuğuna Karşı İlgi ve Yakınlığı	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
55.	Çocuğu ile göz teması kuruyor.			
56.	Çocuğunu öpüyor.			
57.	Çocuğuna sarılıyor.			
58.	Çocuğunun elini tutuyor.			
59.	Çocuğunu kucağına alıyor.			

60.	Çocuğunun duygusunu anlamaya yönelik iletişimlerde bulunuyor.			
61.	Çocuğuna sevgi dolu sözler söylüyor.			
62.	Çocuğunu bir sıkıntı durumu içerisinde olduğu zaman sakinleştiriyor.			
63.	Çocuğunun mutlu zamanlarında ona eşlik ediyor.			
64.	Çocuğunun sağlık durumu ile yakından ilgileniyor.			
65.	Çocuğuna içinden gelerek hediye alıyor.			
66.	Çocuğu ile sohbet ediyor.			
67.	Diğer...			
	Babanın Çocuğuna Karşı Üstlendiği Temel Bakımı	Uygundur	Uygun Değildir	Öneri-Notlar
68.	Çocuğunun saçını tarıyor.			
69.	Çocuğunun giyinme ve soyunmasına destek oluyor.			
70.	Çocuğunun yemek yemesine destek oluyor.			
71.	Çocuğunun uyku zamanında onu yatırıyor ya da eşlik ediyor.			
72.	Tırnağına kesmesine yardımcı oluyor.			
73.	Diş fırçalamasına yardımcı oluyor.			
74.	Çocuğun tuvalet ihtiyacını karşılamasına yardımcı oluyor.			
75.	Çocuğun banyo ihtiyacını karşılamasına destek oluyor.			

NOTLAR:.....
.....
.....

EK5: Danışman Onay Yazısı

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL BAŞKANLIĞI'NA

“Okul Öncesi Çocuk Kitaplarında Babahın Temsilinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans Tezi Danışmanlığını yürüttüğüm **Buse Banu Gül**, Etik Kurul izni için hazırlamış olduğu “Başvuru Formu ve Eklerini İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU YÖNERGESİ'ne uygun olarak düzenlemiştir.

Çalışmanın etik onayının etik kurul tarafından değerlendirilmesi hususunda gereğini saygılarımızla arz ederim.

Doç. Dr. Sevcan YAĞAN

Adres: İstanbul Kültür Üniversitesi
Basın Ekspres Yerleşkesi Eğitim Fakültesi
Halkalı/İstanbul